

Rejsen til jordens indre

JULES VERNE

Jules Verne

Rejsen til jordens indre

eBibliotek 1800

2025

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Lidt om mål og afstande i denne udgave

I den gamle oversættelse er benyttet fod, favne og kilometer. En fod er ca. ⅓ meter (en fransk *pied* er en cm. længere end den danske), en favn er seks fod eller for et hurtigt overslag henved to meter.

Kilometermålene er oversat fra franske *lieues* og *toises*. Her har den gamle oversætter været lovlig liberal med omregningen (eller benyttet den franske *lieue commune*, som er henved 10 kilometer). Det bliver imidlertid mistænkeligt, når det giver en Jord-diameter på ikke mindre en 15.000 kilometer!

Jeg har derfor omregnet kilometermålene efter de mål, der angives i den originale franske tekst. Ved omregningen er anvendt den gamle franske *lieue marine*, som det vel er sandsynligt, Verne med sine søfartsmæssige interesser har anvendt, og som andrager 4,45 km. pr. *lieue*. Det giver en Jord-diameter på ca. 6.500 km. og nogle mere passende mål for de dybder og rejseafstande, der er angivet i bogen.

I

Den 24. maj 1863, en søndag, kom min onkel med hastige skridt gående hen imod sit lille hus, Königstrasse nr. 19, en af de ældste gader i Hamborgs gamle bydel.

Den gode Martha måtte tro at have forsinket sig med middagsmaden, for den var lige kommet i kog på skorstenen.

"Godt," sagde jeg, "men hvis onkel er sulten, vil han, det utålmodigste menneske af verden, få et anfald af raseri."

"Der er herr Lidenbrock jo allerede!" udbrød Martha bestyrtet, idet hun åbnede døren ind til spisestuen på klem.

"Ja, Martha, men maden har lov til at koge en stund endnu. Klokken er ikke to. Den har lige slået halv på St. Michaelskirken."

"Men hvorfor kommer herr Lidenbrock allerede hjem?"

"Det får vi vel nok at vide."

"Der er han! Jeg løber min vej; å, herr Axel, De taler ham nok til rette."

Og Martha vendte tilbage til sit laboratorium.

Jeg var alene. Men at tale en fortørnet professor til rette var dog noget, der oversteg mine kræfter. Derfor stod jeg i begreb med klogelig at begive mig op på mit værelse igen, da gadedøren peb på sine hængsler; professoren fo'r op ad trappen og lige gennem spisestuen ind i sit arbejdsværelse.

I forbifarten smed han sin stok med nøddeknækkerhovedet hen i en krog, kylede sin mod luven børstede hat hen på et bord og rettede følgende opfordring til sin nevø:

"Axel, følg med!"

Jeg havde endnu ikke fået tid til at røre mig af pletten, da professoren med levende utålmodighed gentog:

"Nå, kommer du så?"

Jeg skyndte mig ind i min frygtelige onkels værelse.

Otto Lidenbrock var intet slet menneske, det indrømmer jeg villigt; men hvis han ikke, hvad der er højst usandsynligt, forbedrer sig, vil han ende sit liv som en skrækkelig særling.

Han var professor ved Johanneum og holdt forelæsninger over mineralogien, ved hvilke lejligheder han regelmæssigt fik et eller to anfald af raseri. Det var ham aldeles ikke magtpåliggende, om hans elever flittigt besøgte hans forelæsninger eller at de var opmærksomme eller gjorde fremskridt; disse bagateller voldte ham kun ringe bekymring. Hans forelæsninger var, for at betjene os af et udtryk i den tyske filosofi, "subjektive" for ham og ikke for andre. Han var en lærd egoist, en kundskabsbrønd, hvis hejseværk knirkede, hver gang man ville øse af dens væld: kort sagt en gnier.

Der findes mange professorer af den art i Tyskland.

Onkel havde desværre ingen let udtale, i alt fald ikke når han optrådte offentligt, en beklagelig mangel hos en taler. Under sine forelæsninger i Johanneum blev professoren ofte stikkende i det, han baksede med et genstridigt ord, som han ikke kunne få frem, et ord, der længe strittede imod, indtil det endelig kom for dagen i den uvidenskabelige form af en ed. Og så blev han rasende.

Nu gives der i mineralogien mangfoldige halvt græske, halvt latinske benævnelser, som er vanskelige at udtale, så knudrede, at de er en tortur for en digters læber. Jeg vil ikke forklejne denne videnskab. På ingen måde. Men lige over for

rhomboedriske krystallisationer, retin-asfaltiske harpikser, cheleniter, fangesiter, molybdater af bly, tungspat, manganater og titaniater af zirkon kan selv den smidigste tunge slå klik.

I byen kendte man nu denne tilgivelige skrøbelighed hos onkel, og man gjorde nar af ham, man lå på lur efter ham, tirrede ham og lo ham ud, noget som heller ikke i Tyskland anses for passende. Og når Lidenbrock altid havde mange tilhørere, så kom de for det meste kun for at more sig over professorens komiske vrede.

Men lige meget, onkel var – og det kan jeg ikke noksom fremhæve – en ægte videnskabsmand. Skønt han mangfoldige gange ved alt for ivrige forsøg slog sine prøver i stykker, så forenede han geologens geni med mineralogens blik. Med sin hammer, sin stålhakke, sin magnetnål, sit blæserør og sin lille flaske skedevand [Note 1)] var han en stor mand. Han var i stand til alene af brudfladen, udseendet, hårdheden, smeltepunktet, klangen, lugten eller smagen at afgøre, til hvilken af de seks hundrede til dato bekendte arter et mineral hørte.

Derfor havde Lidenbrocks navn også en god klang i den lærde verden. Humphrey Davy, Alexander Humboldt, kaptajnerne Franklin og Sabine besøgte ham, når de rejste gennem Hamborg, Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Edwards, Sainte-Claire-Deville plejede at rådføre sig med ham i vigtige kemiske spørgsmål. Denne videnskab kunne takke ham for flere smukke opdagelser, og i 1853 var der i Leipzig udkommet en afhandling i folio med tavler af professor Otto Lidenbrock om den transcendentale krystallografi; den dækkede dog ikke udgifterne ved sin udgivelse.

Onkel Lidenbrock var desuden konservator ved den russiske gesandt, Struwes, mineralogiske museum, som nød europæisk ry.

Det var denne mand, der kaldte på mig med så stor utålmodighed.

Forestil Dem en høj, mager, blond mand med et jernhelbred og et ungdommeligt udseende, der gjorde ham 10 år yngre, end han i virkeligheden var. Hans store, urolige øjne var beskyttet af et par briller; hans næse, lang og smal, lignede en skarp klinge; onde tunger påstod, at den var bestrøget med en magnet og trak jernstøv til sig. Men det var ren og skær ondskab, den trak kun tobak til sig, men rigtignok temmelig rigeligt, for at holde os til sandheden.

Når jeg endnu tilføjer, at min onkel, matematisk målt, tog halvanden alen lange skridt og endvidere bemærker, at han knyttede hænderne, når han gik, så kender man ham tilstrækkeligt til ikke at være særlig opsat på at gøre hans bekendtskab.

Han beboede sit eget lille hus i Königstrasse; det var en bindingsværksbygning med takket gavl og lå ved en af de kanaler, der i slangebugtninger gennemskærer Hamborgs ældste bydel, som heldigvis blev skånet af den store brand i 1842.

Det gamle hus ludede rigtignok ud over gagen og bar sit tag på sned, ligesom en tysk burschenschafter sin hue; man skulle ikke anvende vaterpasset på dets sider, men i det hele taget holdt det sig støt, takket være det i forsiden indføjede elmetræ, som ved forårstid sendte sine blomstrende grene ind ad vinduerne.

Onkel var rig af en tysk professor at være. Han ejede huset med hele dets inventar. Til inventaret hørte hans guddatter, Graüben, en ung vierlænderinde på sytten år, Martha og jeg. I min dobbelte egenskab af nevø og forældreløs blev jeg hans medhjælper ved hans forsøg.

Jeg tilstår, at jeg havde lyst til de geologiske videnskaber; mineralogens blod flød i mine årer, og jeg kedede mig aldrig i selskab med mine kostbare stene. For resten kunne man alligevel føre et lykkeligt liv i det lille hus i Königstrasse til trods for dets ejers utålmodige lune, for skønt hans væsen var meget brutalt, holdt han alligevel af mig. Men manden forstod ikke at vente og ville oven i købet påskynde naturens gang.

Når han i april plantede reseda og konvolvolus i fajance-potter i sin salon, trak han hver morgen i bladene for at fremskynde deres vækst.

Med en sådan original var der ikke andet for end at lystre. Jeg skyndte mig derfor ind i hans kabinet.

2

Dette kabinet var et sandt museum. Alle prøver fra mineralriget fandtes her forsynet med etiketter og ordnet efter de tre hovedafdelinger: brændbare, metalagtige og stenagtige mineralier.

Hvor fortrolig var jeg ikke med dette den mineralogiske videnskabs legetøj! Hvor tit havde jeg ikke, i stedet for at bortødsle tiden med mine jævnaldrende, moret mig med at afstøve disse grafitter, antracitter, stenkul, ligniter og tørvearter! Og jordharpikserne, harpikserne, de organiske salte, som måtte vogtes for den mindste smule støv! Og disse metaller, lige fra jernet til guldet, hvis relative værdi forsvandt over for den absolutte lighed af de videnskabelige arter! For alle disse stene kunne man have opført huset i Königstrasse fra grunden af, og oven i købet tilføjet et smukt værelse, som jeg skulle have indrettet mig det rigtig net i.

Men da jeg trådte ind i arbejdsværelset, tænkte jeg ikke på disse rariteter; onkel lagde fuldstændig beslag på mine tanker. Han sad begravet i sin store, med utrechter fløjl betrukne lænestol og holdt en bog i sine hænder, som han betragtede med dyb beundring.

"Hvilken bog! Hvilken bog!" udbrød han.

Dette udbrud mindede mig om, at professor Lidenbrock til sine tider var en stor bognar; en gammel foliant havde kun værd i hans øjne, når den var vanskelig at få fat på eller i alt fald ulæselig.

"Men," sagde han, "ser du da ikke? Det er jo en uvurderlig skat, som jeg i morges sandt i jøden Hevelius' bod."

"Storartet!" svarede jeg med begejstring på kommando.

Det var også noget at gøre så meget blæst af en gammel kvart i kalveskind, gulnede blade med afblegede bogstaver.

Professoren vedblev med sine udbrud af beundring.

"Ser du," sagde han og svarede selv på sine spørgsmål; "er den ikke smuk? Jo, den er mageløs! Og sikken indbinding! Hvor let man kan slå den op! Hvor fortræffelig slutter ikke bladene uden at gabe! Og på denne ryg opdager man ikke en eneste revne, skønt den er syv hundrede år gammel! Å, det er en indbinding, som vor tids bogbindere ikke kan præstere mage til!"

Jeg vidste intet bedre end at spørge om, hvad den indeholdt, skønt den kun interesserede mig meget lidt.

"Og hvad er titlen på denne sjældne bog?" skyndte jeg mig at spørge.

"Dette værk!" svarede onkel livligt, "er *Heimskringla* af Snorre Sturlason, den berømte islandske krønikeskriver i det tolvte århundrede! Den indeholder historien om de norske høvdinger, som regerede på Island!"

"Nej virkelig!" udbrød jeg så glad som muligt, "og sagtens en tysk oversættelse?"

"Hvad behager!" svarede professoren hånligt, "en oversættelse? Hvem bryder sig om en oversættelse? Det er originalværket på islandsk, dette prægtige, rige og dog så simple sprog!"

"Ligesom det tyske," tilføjede jeg smigrende.

"Ja," svarede onkel med et skuldertræk, "uden at tale om, at det islandske sprog betegner de tre køn ligesom det græske og

deklinerer egennavne ligesom latinen!"

"Ah!" udbrød jeg og gjorde vold på min ligegyldighed, "og er bogstaverne smukke?"

"Bogstaverne! Hvad? Du tror måske, at det er trykt? Nej, dumrian, det er et manuskript, oven i købet et manuskript i runer!"

"Runer?"

"Ja! Ønsker du en forklaring af dette ord?"

"Det behøves ikke," svarede jeg i en krænket tone.

Men onkel var desto ivrigere opsat på at belære mig om ting, som jeg slet ikke følte lyst til at kende.

"Runerne," vedblev han, "er skrifttegn, som fra Arilds tid var i brug på Island og skal være opfundet af Odin selv! Men så betragt dog, henfald i beundring, ugudelige, over disse tegn, som er udtænkt af en gud!"

I stedet for at svare faldt jeg på knæ, et svar, som behager guder og monarker, da en pludselig hændelse gav samtalen en anden vending.

Et smudsigt stykke pergament faldt ud af bogen ned på gulvet. Med let forståelig begærlighed kastede onkel sig over denne lap. Et gammelt dokument, som måske i umindelige tider havde ligget i en gammel bog, måtte absolut have uskatterligt værd i hans øjne.

"Hvad er det?" udbrød han.

Og samtidig udbredte han på bordet en fem tommer lang og tre tommer bred pergamentslap, på hvilken der fandtes et uforståeligt krimskrams af skrifttegn.

Her giver jeg et nøjagtigt faksimile af det. Det er mig magtpåliggende at fremstille disse besynderlige tegn, fordi de

gav professor Lidenbrock og hans nevø stødet til det mærkeligste foretagende i det nittende århundrede.

ᛤ.ᛦᛅᛚᛚᛋ	ᛆᛋᛦᛆᚢᛆᛚ	ᛋᛆᛆᚴᛁᛔᛆ
ᛋᛇᛏᛋᛋᛘᚠ	ᚢᛅᛏᛆᛁᛆᚠ	ᛅᛁᛆᛔᛦᛍᛆ
ᛍᛏ,ᛋᛐᛘᛅ	ᛐᛏᛦᛐᛏᛆᚺ	ᚺᛐᛕᛔᛦᛦᛅ
ᛆᛘᛏᛅᛐᛆᛁ	ᛅᚢᛐᛆᚴᛏ	ᛦᛦᛁᛚᚺᛐ
ᛇᛏᚢᛐᛐᛦ	.ᛅᛋᚴᛦᚴ	ᛁᛆᛐᛐᛒᛋ
ᚴᚴᛔᛦᛘᛁ	ᛆᛆᚢᛏᚢᛚ	ᚠᛦᛐᛅᛏᚢ
ᛔᛏ,ᛁᛐᚴ	ᛕᛋᛆᛁᛒᛕ	ᛄᛆᛔᛁᛁᛚ

Professoren betragtede en tid lang disse skrifttegn; derpå sagde han, idet han skød brillerne i vejret:

"Det er runer; disse tegn er ganske de samme som i Snorre Sturlasons manuskript! Men ... men hvad betyder de?"

Da det forekom mig, at runerne var en opfindelse af de lærde for at føre de ulærde bag lyset, følte jeg en vis tilfredsstillelse over, at onkel ikke forstod dem. Det sluttede jeg i alt fald af hans fingerbevægelser.

"Det er alligevel gammel islandsk," brummede han i skægget.

Og det måtte professor Lidenbrock vide besked med, da han gjaldt for et vidunder af en sprogmand, han talte just ikke flydende de to tusinde sprog og fire tusinde dialekter, som kendes på Jorden, men han forstod en god del af dem.

For denne vanskeligheds skyld stod han just i begreb med at få et anfald af sin ustyrlige heftighed, da det lille ur henne på kaminen slog to.

Martha åbnede døren og meldte, at suppen stod på bordet.

"Pokker i vold med suppen," skreg onkel, "samt den, der har lavet den, og dem, der spiser den!"

Martha flygtede. Jeg skyndte mig bag efter hende og befandt mig, uden at vide hvorledes, på min sædvanlige plads i spisestuen.

Jeg ventede en stund. Professoren kom ikke. For første gang, så længe jeg kunne mindes, fattedes han ved middagsbordet. Og dog, hvilken middag! Persillesuppe, omelet med skinke i syresauce, kalvenyresteg med blommekompot og til dessert krebs med sukker og dertil en prægtig moselvin.

Alt dette forsømte onkel over det gamle papir. Men, som hengiven nevø, anså jeg mig forpligtet til at spise for os begge. Og det gjorde jeg samvittighedsfuldt.

"Det har jeg endnu aldrig oplevet," sagde Martha, "at hr. Lidenbrock ikke er med til bords!"

"Utroligt."

"Det har ikke noget godt at betyde," vedblev den gamle pige hovedrystende.

Efter min mening betød det ikke andet end en forfærdelig scene, når onkel fandt maden fortæret.

Jeg var ved min sidste krebs, da en gennemtrængende røst kaldte mig bort fra dessertens glæder. Med ét spring var jeg inde i kabinettet.

3

"Det er faktisk runer," sagde professoren med rynket pande. "Men jeg skal nok finde hemmeligheden, som stikker bag, ellers ..."

Og han gjorde en heftig bevægelse med hånden.

"Sæt dig derhen," vedblev han og pegede på bordet, "og skriv så."

I et nu var jeg parat.

"Nu skal jeg diktere dig hvert bogstav i vort alfabet, som svarer til et af disse skrifttegn. Vi vil se, hvad der kommer ud af det. Men, ved St. Michael! vogt dig for at begå fejl!"

Dikteringen begyndte. Jeg gjorde mig al umage. Han nævnede ethvert bogstav, det ene efter det andet, og således fremkom følgende uforståelige ord:

m.rnlls	esreuel	seecJde
sgtssmf	unteief	niedrke
kt,samn	atrateS	Saodrrn
emtnaeI	nuaect	rrilSa
Atvaar	.nscrc	ieaabs
ccdrmi	eeutul	frantu
dt,iac	oseibo	Kediil

Da dette var besørget, tog onkel heftigt bladet, jeg havde skrevet på, og betragtede det længe og opmærksomt.

"Hvad skal det betyde?" gentog han mekanisk.

På ære, jeg var ikke i stand til at sige ham det. For resten spurgte han mig ikke, men vedblev at tale med sig selv.

"Det kalder vi lønskrift," sagde han, "i hvilken meningen er skjult bag bogstaver, som med hensigt er blandet mellem hinanden, men tilbørligt ordnet vil danne en forståelig sætning. Deri stikker måske forklaringen af eller antydningen om en stor hemmelighed!"

Jeg tænkte for min part, at der slet ikke stak noget under det, men jeg tog mig vel i agt for at udtale min mening.

Professoren tog derpå bogen og pergamentet og sammenlignede dem med hinanden.

"Disse to skriftstykker skriver sig ikke fra samme hånd," sagde han, "lønskriftet er yngre end bogen, som jeg straks har et uomstødeligt bevis på. Det første bogstav er faktisk et dobbelt m, som ikke findes i Sturlasons bog, da det først i det fjortende århundrede blev føjet til det islandske alfabet. Der ligger altså mindst to hundrede år mellem manuskriptet og dokumentet."

Det forekom mig rigtignok temmelig indlysende.

"Det bringer mig på den tanke," vedblev onkel, "at denne hemmelige skrift er forfattet af en ejer af bogen. Men hvem pokker har denne ejer været? Skulle han ikke have sat sit navn et eller andet sted i manuskriptet?"

Onkel rettede på sine briller, tog en stærk lup og undersøgte omhyggeligt de to første sider af bogen. På bagsiden af det andet blad opdagede han en plet, der så ud som en blækklat. Men ved nærmere undersøgelse opdagede man nogle halvt udslettede skrifttegn. Onkel forstod, at her lå knuden; han gav sig derfor ivrigt i færd med dem og genkendte endelig ved hjælp

af luppen følgende runer, som han kunne tyde uden vanskelighed:

ᛆᚱᚿᛂ ᛋᛆᚴᚿᚢᛋᛋᛂᛘᛘ

"Arne Saknussemm!" udbrød han triumferende, "men det er et navn og oven i købet et islandsk, navnet på en lærd i det sekstende århundrede, en berømt alkymist!"

Jeg betragtede onkel med virkelig beundring.

"Disse alkymister," vedblev han, "Avicenna, Bacon, Lullus, Paracelsus var de eneste virkelige lærde i deres tidsalder. De har gjort opdagelser, som vi må forbavses over. Af hvad grund skulle denne Saknussemm ikke i sit lønskrift have skjult en overraskende opdagelse? Det har han åbenbart. Jo, han har."

Professorens fantasi kom i bevægelse ved denne hypotese.

"Uden tvivl," svarede jeg dristigt, "men hvad interesse kunne denne lærde have af at holde en mærkelig opdagelse hemmelig?"

"Hvorfor? Hvorfor? Ih, hvor kan jeg vide det? Har Galilæi ikke gjort det samme med hensyn til Saturn? Men vi vil få det at se; jeg skal nok udgranske hemmeligheden ved dette dokument, og jeg vil hverken spise eller drikke, før jeg har fundet den."

"Nå," tænkte jeg.

"Du ikke heller, Axel," vedblev han.

"For pokker!" tænkte jeg, "så er det godt, at jeg har spist for to!"

"Og for det første," sagde onkel, "gælder det om at finde disse chifres sprog. Det kan ikke falde vanskeligt."

Ved disse ord løftede jeg hovedet. Min onkel blev ved at tale med sig selv.

"Intet er lettere. Dette dokument indeholder hundrede og to og tredive bogstaver, hvoraf ni og halvfjerds konsonanter mod tre og halvtreds vokaler. Forholdet er noget lignende ved det sydlige sprog, mens nordens sprog er langt rigere på konsonanter. Det drejer sig altså om et af sydens sprog."

Disse slutninger var meget rigtige.

"Men hvad er det for et sprog? – Denne Saknussemm," vedblev han, "var en oplyst mand; når han altså ikke skrev i sit modersmål, måtte han foretrække det sprog, som var det mest gængse blandt de oplyste ånder i det sekstende århundrede, nemlig latin. Hvis jeg tager fejl, kan jeg gøre et forsøg med spansk, fransk, italiensk, græsk eller hebraisk. Men det sekstende århundredes lærde skrev i almindelighed på latin. Jeg tør altså anse det for givet; dette er latin."

Jeg sprang op fra min stol. Mine erindringer som latiner oprørte sig imod den påstand, at denne gruppe barokke ord skulle tilhøre Virgils bløde sprog.

"Jo! Latin," vedblev onkel, "men forvirret latin."

"Meget vel!" tænkte jeg. "Hvis du bringer rede i det, onkel, så er du et kløgtigt hoved."

"Lad os undersøge det nøje," sagde han og tog det af mig beskrevne ark igen i hånden. "Her er en gruppe af hundrede og to og tredive bogstaver, som vi finder i komplet uorden. Der er ord, hvori der kun forekommer konsonanter, som det første 'm.rnlls', og derimod andre, hvori vokaler er de overvejende, som f. eks. det femte 'uneeief' eller det næstsidste 'oseibo'. Nu er denne gruppering åbenbart ikke blevet sammensat således; den er matematisk givet af den ubekendte regel, disse bogstavers rækkefølge blev fastsat ved. Jeg er overbevist om, at

den oprindelige sætning har været skrevet almindeligt og derpå blev omdannet efter en bestemt regel, som man må finde. Den der besad nøglen til disse chifre, ville læse dem flydende. Men hvad er det for en nøgle? Axel, har du denne nøgle?"

Dette spørgsmål var jeg af gode grunde ikke i stand til at besvare. Mine øjne var fæstet på et henrivende billede, der hang på væggen, Graübens portræt. Onkels myndling opholdt sig for øjeblikket i Altona hos en af sine slægtninge, og jeg var meget bedrøvet over hendes fraværelse, for, nu kan jeg tilstå det, den smukke vierlænderinde og professorens nevø elskede hinanden med ægte tysk tålmodighed og rolighed.

Vi havde forlovet os uden onkels vidende, da han var alt for meget geolog til at forstå slige følelser, Graüben var en henrivende ung pige, blond med blå øjne, af alvorlig karakter og et sat væsen, men derfor holdt hun ikke mindre af mig. Jeg for min part tilbad hende, såfremt dette begreb eksisterer i det gammeltyske sprog! Billedet af min lille vierlænderinde førte mig altså, i et nu, fra den virkelige verden over i drømmens og mindernes verden.

I dette billede så jeg den trofaste deltager i mine arbejder og glæder. Hun hjalp mig hver dag med at ordne onkels kostelige stene og forsynede dem med etiketter. Frøken Graüben var vel bevandret i mineralogien! Hun havde kunnet vise mere end én lærd til rette. Hun holdt af at sysle med vanskelige, videnskabelige spørgsmål. Hvilke søde timer havde vi ikke tilbragt med fælles studier! Og hvor ofte misundte jeg ikke de ufølsomme sten den lykke at blive berørt af hendes yndige hænder!

Når så hviletiden kom, spadserede vi sammen i Alsteralleerne og besøgte i forening den gamle, tjærede mølle, der tager sig så godt ud for enden af søen. Vi passiarede om alt muligt, jeg fortalte hende ting, der fik hende til at le hjerteligt. Således kom vi til Elbens bred, og efter at have sagt god aften til svanerne, der svømmer rundt mellem de store, hvide åkander, tog vi med dampbåden til kajen.

Da jeg var nået så langt i mine drømmerier, blev jeg kaldt tilbage til virkeligheden ved at onkel slog heftigt i bordet.

"Lad os engang se," sagde han, "den første idé, der tilbyder sig for at bringe bogstaverne i en sætning ud af deres orden, består efter min mening i, at man skriver ordene lodret i stedet for vandret."

"Se, se!" tænkte jeg.

"Lad os se, hvad der kommer ud af det. Axel, skriv en eller anden sætning på dette stykke papir, men sæt bogstaverne, i stedet for ved siden af hinanden, i lodrette rækker, det ene neden under det andet og tilmed i grupper på fem à seks i hver."

Jeg forstod, hvad han mente, og skrev derpå følgende:

J s i n e b
e k g l G e
g e , i r n
e r m l a !
l D i l ü

"Godt," sagde professoren, uden at have læst det. "Skriv nu disse ord op i en lige linje."

Jeg adlød og fik følgende sætning:

Jsineb ekglGe ge,irn ermla! lDilü

"Meget rigtigt," sagde onkel og rev papiret ud af hånden på mig, "det er jo aldeles som i det gamle dokument; både vokaler og konsonanter er grupperet i samme uorden; der er de samme store bogstaver midt i ordene, det samme komma, ganske som i Saknussemms pergament!"

Jeg kunne ikke andet end finde disse bemærkninger højst sindrige.

"Nå," vedblev onkel, direkte henvendt til mig, "for at læse den sætning, du har skrevet, og hvis indhold jeg ikke kender, behøver jeg blot at tage det første bogstav i hvert ord, dernæst det andet, så det tredje osv."

Og onkel læste, til sin og min store forbavselse

"Jeg elsker dig, min lille Graüben!"

"Aha!" udbrød professoren.

Ja, uden at jeg selv vidste af det, havde jeg forelskede dumrian skrevet denne kompromitterende sætning!

"Aha! Du elsker Graüben!" vedblev onkel i en ægte formyndertone.

"Ja ... Nej ..." fremstammede jeg.

"Aha! Du elsker Graüben!" gentog han mekanisk. "Godt, lad os anvende min fremgangsmåde på det pågældende dokument."

Onkel var allerede igen så fordybet i tanker, at han havde glemt mine uforsigtige ord. Jeg siger uforsigtige, da den lærdes

hjerne ikke kan opfatte hjerteanliggender. Men, til alt held havde det store dokumentanliggende overtaget.

I færd med at gøre sit hovedforsøg sprudede professorens øjne flammer gennem brillerne. Med skælvende fingre tog han igen det gamle dokument i hånden. Han var grebet af alvorlig bevægelse. Endelig hostede han stærkt, og i en højtidelig tone dikterede han mig følgende grupper, idet han først tog det første bogstav og derpå det andet i hvert ord:

mmessunkaSenrA.icefdoK.segnittamurtn
ecertserrette,rotaivsadua,ednecsedsadne
lacartniiiluJsiratracSarbmutabiledmek
meretarcsilucoYsleffenSnl

Da jeg var færdig, var jeg, oprigtig talt, i sindsbevægelse, jeg havde i disse bogstaver ikke været i stand til at finde nogen mening; jeg var altså spændt på fra professorens læber at høre en sætning prægtig latin.

Men hvem skulle have tænkt det! Et heftigt næveslag rystede bordet. Blækket sprøjtede i vejret, og pennen faldt ud af min hånd.

"Det er ikke rigtigt!" skreg onkel, "det er der jo ingen mening i!"

Derpå fo'r han som en kugle gennem kabinettet, som en lavine ned ad trappen, ud på gaden og flygtede.

4

"Han er gået?" udbrød Martha, der kom løbende, da gadedøren blev slået så heftigt i, at hele huset rystede.

"Ja," svarede jeg, "han er faret af sted!"

"Ja, men hans middagsmad!" ytrede den gamle pige.

"Han spiser ikke til middag!"

"Og hans aftensmad?"

"Han spiser heller ikke til aften!"

"Hvad behager?" sagde Martha og vred sine hænder.

"Nej, Martha, hverken han eller noget menneske her i huset spiser mere! Onkel Lidenbrock sætter os alle på diæt, indtil det lykkes ham at tyde noget gammelt krimskrams, der er komplet ulæseligt!"

"Jøsses! Så sulter vi jo ihjel!"

Jeg havde ikke mod til at indrømme, at det over for en sådan despot som onkel, ville være vor uundgåelige lod.

Alvorlig bekymret vendte den gamle pige sukkende tilbage til sit køkken.

Da jeg var alene, fik jeg den idé at opsøge Graüben og fortælle hende det hele. Men hvorledes kunne jeg forlade huset? Professoren kunne komme hjem, hvad øjeblik det skulle være. Og hvis han så kaldte på mig? Og hvis han igen ville tage fat på løsningen af denne gåde, som man forgæves ville have forelagt gamle Ødipus! Og hvilket hus ville der ikke blive, når jeg ikke svarede på hans kalden!

Det fornuftigste var at blive. En mineralog i Besançon havde lige sendt os en samling ørnesten [Note 2)], som skulle ordnes. Jeg

lagde hånd på værket. Jeg sorterede, klistrede etiketter på og ordnede i glaskasse alle disse hule sten, i hvilke der var indesluttet små krystaller.

Men denne syssel optog mig ikke helt. Det gamle dokument rumsterede i min hjerne. Mit hoved brændte, og en ubestemt uro greb mig. Jeg anede en forestående katastrofe.

I løbet af en times tid var mine sten ordnet. Så hvilede jeg mig ud i den store, fløjlsbetrukne lænestol, lod armene hænge ned og lænede hovedet tilbage. Jeg tændte min lange pibe, hvis hoved var prydet med en najade, og morede mig med at iagttage denne forkullelsesproces, ved hvilken min najade efterhånden var blevet forvandlet til en fuldstændig negerinde. Af og til lyttede jeg efter, om der ikke hørtes skridt på trappen. Men nej. Hvor kunne onkel i dette øjeblik være henne? Jeg så ham i tankerne løbe under de smukke træer på vejen til Altona, gestikulere, fægte med sin stok, med kraftig arm afmeje planterne, hugge hovedet af tidslerne og forstyrre svanerne i deres ro.

Vil han komme hjem triumferende eller modfalden? Skulle han have fundet ud af hemmeligheden? Således spurgte jeg mig selv og tog mekanisk det stykke papir i hånden, hvorpå de af mig nedskrevne uforståelige linjer fandtes. Jeg gentog:

"Hvad betyder det?"

Jeg prøvede på at ordne bogstaverne således, at de dannede ord. Umuligt! Man kunne stille dem sammen, hvordan man ville, der kom ingen mening ud af det. Dog lod der sig af det fjortende, femtende og sekstende bogstav danne det engelske ord: "*ice*", af det fire, fem og seks og firsindstyvende ordet "*sir*".

Endelig opdagede jeg midt i dokumentet, i den tredje linje, de latinske ord "*rota*", "*mutabile*", "*ira*", "*nec*", "*atra*".

"For pokker," tænkte jeg, "disse sidste ord kunne måske give onkel oplysning om dokumentets sprog! Og der opdager jeg tilmed, i fjerde linje, ordet "*luco*", som betyder en 'hellig lund'. I tredje linje læses rigtignok ordet "*tabiled*", der ser hebraisk ud, og i den sidste ordene "*mer*", "*arc*", "*mère*", som er rent franske."

Det var til at blive tosset over! Fire forskellige sprog i den meningsløse sætning! I hvilken forbindelse kunne ordene "is", "herre", "vrede", "grusom", "hellig lund", "vekslende", "moder", "bue", "hav" stå til hinanden? Kun det første og sidste ord lod sig let forene; det var ikke så mærkeligt, hvis der i et på Island skrevet dokument var tale om "Ishavet".

Men at forstå resten af det hemmelige skriftstykke var noget ganske andet.

Jeg kæmpede således med en uovervindelig vanskelighed; min hjerne brændte; det flimrede for mine øjne af at stirre på bladet; de hundrede og to og tredive bogstaver syntes at slå kolbøtter omkring mig, ligesom de sølvtårer, der i luften svirrer om vort hoved ved heftige blodkongestioner.

Jeg fik en art hallucinationer; vejret gik fra mig; jeg trængte til luft. Uvilkårligt viftede jeg mig med papiret, så at dets for- og bagside skiftevis kom mig for øje.

Hvor forbavset blev jeg ikke, da jeg ved en sådan hastig vending troede at opdage fuldkommen læselige ord, latinske ord, bl.a. "*craterem*", "*terrestre*"!

Således faldt pludselig en lysstråle ind i min sjæl; disse enkelte spor førte mig ind på den rette vej, – jeg havde fundet loven for chifrene.

For at forstå dokumentet behøvede man ikke engang at læse tværs over bagsiden af bladet! Nej, ganske som det var, ganske som det var blevet mig dikteret, kunne det dechifreres flydende.

Alle professorens sindrige tanker blev til virkelighed. Han havde ret både med hensyn til bogstavernes sammenstilling og med hensyn til sproget.

For at kunne læse denne latinske skrivelse fra ende til anden behøvedes der kun endnu "noget", og dette "noget" gav tilfældet mig.

Man forstår, at jeg var i stærk sindsbevægelse. Det sortnede før mine øjne. De nægtede at gøre tjeneste. Jeg havde bredt papiret ud på bordet og behøvede kun at kaste et blik på det for at blive ejer af hemmeligheden.

Endelig fik jeg bugt med min bevægelse. For at berolige mine nerver gik jeg et par gange frem og tilbage i værelset; så lod jeg mig atter glide ned i den store lænestol.

"Nu vil jeg læse!" udbrød jeg efter at have trukket vejret dybt.

Jeg bøjede mig over bordet, fulgte hvert bogstav med fingeren, og uden at standse et øjeblik læste jeg med høj stemme hele sætningen.

Men hvilken bestyrtelse, hvilken skræk greb mig! Jeg sad i begyndelsen som ramt af et slagtilfælde. Hvorledes! Det, som jeg lige havde læst, var allerede udført! Et menneske var i besiddelse af den dristighed!...

"Ah!" udbrød jeg og sprang op. "Men nej, nej, onkel må ikke vide det! Han ville bestemt foretage en sådan rejse. Han ville også have denne nydelse! Intet kunne afholde ham fra det! En

så ivrig geolog! Han ville rejse derhen trods alt, og han ville tage mig med for aldrig at komme tilbage. Aldrig i evighed!"

Jeg var i en ubeskrivelig bevægelse.

"Nej, nej, det må ikke ske!" sagde jeg bestemt. "Og da det står i min magt at forhindre min tyran i at falde på den idé, så vil jeg gøre det. Hvis han vender op og ned på dette dokument, kunne han tilfældigt opdage nøglen. Altså vil jeg tilintetgøre det!"

Der var endnu lidt ild henne i kaminen, jeg tog ikke alene papiret, men også Saknussemms pergament; med skælvende hånd stod jeg i begreb med at kaste det hele på gløderne og således tilintetgøre den farlige hemmelighed, da døren gik op.

Onkel trådte ind.

5

Jeg fik lige tid til at lægge det ulyksalige dokument hen på bordet igen.

Professor Lidenbrock lod til at være fuldstændig optaget. Den tanke, som beskæftigede ham, lod ham ikke have ro et øjeblik; han havde åbenbart på sin spadseretur gennemgransket og analyseret sagen, sat alle sine åndelige hjælpekilder i virksomhed, og han kom tilbage for at bringe en ny kombination i anvendelse.

Han tog plads i sin lænestol, greb pennen og begyndte at nedskrive formler, som lignede et algebraisk regnestykke.

Mine øjne fulgte hans rystende hånd; jeg lod ikke en eneste af hans bevægelser undslippe mig.

Skulle der virkelig vise sig et uventet resultat? Jeg skælvede, men uden grund, for da den rette sammenstilling, den "eneste", allerede var fundet, så måtte al yderligere søgen følgelig være forgæves.

I samfulde tre timer arbejdede onkel uden at sige et ord, uden at løfte hovedet, slettede ud, tog fat på ny, rettede, begyndte stadig forfra.

Jeg vidste godt, at hvis han opnåede at bringe disse bogstaver i alle mulige forbindelser med hinanden, måtte sætningen komme for dagen. Men jeg vidste også, at af blot tyve bogstaver lader der sig danne to kvintillioner, fire hundrede to og tredive kvadrillioner, ni hundrede og to trillioner, otte milliarder, hundrede og seks og halvfjerdsindstyve millioner, seks hundrede og fjorten tusinde sammenstillinger. Nu indeholdt

sætningen hundrede og to og tredive bogstaver, og disse hundrede og to og tredive gav et antal forskellige sætninger, som mindst bestod af hundrede og tre og tredive chifre, et antal, som næsten er umuligt at tælle og overstiger al beregning.

Jeg var beroliget, hvad dette heroiske middel til at løse problemet angik.

Imidlertid forløb tiden; det blev nat; larmen nede på gaden stilnede af; men onkel, som stadig sad bøjet over sin opgave, så intet, ikke engang Martha, som åbnede døren på klem; han hørte intet, ikke engang dette brave tyendes stemme, som sagde:

"Vil herren ikke spise til aften?"

Men selv Martha måtte trække sig tilbage uden svar. Jeg for min part, efter at have stået imod i nogen tid, blev grebet af en uovervindelig søvn og sov ind i et hjørne af kanapeen, mens onkel Lidenbrock blev ved at regne og strege ud.

Da jeg vågnede næste morgen, var den utrættelige forsker endnu stadig ved arbejdet. Hans røde øjne, hans gustne teint, de dirrende hænder, de blussende kinder var tydelige kendetegn på hans kamp med det umulige, og i hvilken udmattelse af ånden, hvilken anstrengelse af hjernen timerne måtte forløbe for ham.

Det gjorde mig virkelig ondt for ham. Trods de bebrejdelser, som jeg mente mig berettiget til at gøre ham, var jeg grebet af en vis bevægelse. Den stakkels mand var i den grad optaget af sin idé, at han glemte at blive hidsig. Alle hans livskræfter koncentrerede sig på et eneste punkt, og da de ikke havde deres

sædvanlige afløb, kunne man hvert øjeblik frygte for, at deres spænding ville sprænge hans hjerne.

Med en håndbevægelse, med et eneste ord var jeg i stand til at løsne den skruestik, i hvilken hans hjerne var spændt, og jeg gjorde det ikke.

Jeg havde dog ellers et godt hjerte. Hvorfor forblev jeg da tavs under sådanne omstændigheder? I onkels egen interesse.

"Nej, nej," gentog jeg, "nej, jeg siger intet! Han ville rejse derhen, jeg kender ham; intet ville holde ham tilbage. Det er en vulkansk tanke, og for at gøre, hvad andre geologer ikke har gjort, ville han vove livet. Jeg vil tie stille; jeg vil beholde den hemmelighed, som tilfældet har sat mig i besiddelse af, for mig selv! At åbenbare den ville dræbe professor Lidenbrock! Lad ham gætte det, hvis han kan. Jeg vil ikke have hans død på min samvittighed!"

Efter at have taget denne beslutning lagde jeg armene over kors og ventede. Men jeg havde alligevel gjort regning uden vært.

Da Martha ville gå på torvet, fandt hun gadedøren lukket. Den store nøgle stak ikke i låsen. Hvem havde taget den af? Åbenbart onkel, da han i går aftes kom hjem fra sin udflugt.

Var det med forsæt eller af forglemmelse? Ville han udsætte os for hungerens pinsler? Det var dog temmelig stærkt. At Martha og jeg skulle lide under en forlegenhed, som slet ikke vedkom os? Det var åbenbart, og jeg kom i tanker om et tilfælde af lignende art. For nogle år siden, da onkel arbejdede på sin store mineralogiske klassifikation, afholdt han sig i otte og fyrretyve timer fra at spise, og hele huset måtte rette sig efter denne videnskabelige diæt. Jeg fik dengang mavekrampe,

hvilket var såre lidet lysteligt for en ung knægt med en noget grådig appetit.

Nu mente jeg, at frokosten ville falde bort ligesom aftensmaden den foregående dag. Jeg besluttede imidlertid at være heltemodig og ikke give efter for mavens fordringer. Martha tog det meget alvorligt og blev utrøstelig. Umuligheden af at kunne forlade huset gav mig af gode grunde nok at bestille.

Onkel arbejdede uafbrudt; hans fantasi gik fuldstændig op i kombinationernes ideale verden; han var langt borte fra Jorden og virkelig uden jordiske fornødenheder.

Hen ad middag plagedes jeg rædsomt af sult. Martha havde i al uskyldighed den foregående dag tømt spisekammeret; der var ikke det ringeste i huset. Jeg holdt alligevel tappert stand. Det var blevet mig en slags æressag.

Klokken slog to. Det blev latterligt, endog utåleligt. Jeg gjorde store øjne. Jeg begyndte at komme til den anskuelse, at jeg overdrev dokumentets vigtighed; at onkel ikke ville tro på det; at han ville anse det for en mystifikation; at man i værste tilfælde, når han ville forsøge den eventyrlige færd, kunne holde ham tilbage imod hans vilje; at han sluttelig dog selv kunne finde nøglen til chifrene, og så havde jeg sultet til ingen nytte.

Disse grunde, som jeg den foregående dag havde forkastet med indignation, forekom mig nu fortræffelige; det forekom mig så latterligt, at jeg havde ventet så længe, og jeg besluttede at sige alt.

Da professoren rejste sig, greb hatten og gjorde sig rede til at gå ud, søgte jeg en lejlighed til at komme ind på sagen, men varsomt.

Hvad! Forlade huset og igen lukke os inde! Aldrig i evighed.

"Onkel," sagde jeg.

Han lod ikke til at høre mig.

"Onkel Lidenbrock!" gentog jeg højere.

"Hvad er der?" sagde han som et menneske, der pludselig vågner.

"Det er – denne nøgle?"

"Hvilken nøgle? Nøglen til gadedøren?"

"Nej," udbrød jeg, "nøglen til dokumentet!"

Professoren så på mig over brillerne; han lagde sagtens mærke til noget usædvanligt i mine træk, for han greb mig heftigt i armen, og ude af stand til at tale spurgte han mig med blikket. Spørgsmålet var tydeligt nok.

Jeg nikkede.

Han rystede medlidende på sit hoved, som om han havde at gøre med en nar.

Jeg gjorde et bekræftende tegn, som var endnu tydeligere.

Hans øjne funklede; han truede med hånden.

Det stumme samtale under disse omstændigheder ville have vakt den mest ligegyldige tilskuers interesse. Jeg turde virkelig ikke sige et ord af frygt for, at onkel skulle kvæle mig i sin første glæde. Men det var blevet nødvendigt at svare.

"Ja, denne nøgle! ... ganske tilfældigt! ..."

"Hvad siger du?" udbrød han i en ubeskrivelig sindsbevægelse.

"Vær så artig," sagde jeg og præsenterede ham det stykke papir, jeg havde beskrevet, "læs."

"Men det betyder jo ingenting," svarede han og krøllede papiret sammen.

"Ingenting," og jeg læste begyndelsen, bagfra ...

Jeg var ikke blevet færdig med sætningen, før professoren udstødte et skrig, ja mere end et skrig, et formeligt brøl! Der var gået et lys op for ham. Han var helt forvandlet.

"Å, skarpsindige Saknussemm!" udbrød han, "du havde altså fra begyndelsen af skrevet din sætning bagvendt?"

Og han kastede sig over papiret, med fugtige øjne, bevæget stemme og læste dokumentet fra det sidste bogstav til det første.

Det indeholdt følgende:

In Sneffels Yoculis craterem kem delibat
umbra Scartaris Julii intra calendas descende,
audas viator, et terrestre centrum attinges.
Kod feci. Arne Saknussemm.

Hvilket dårlige latin i oversættelse lyder således:

Stig ned i Sneffels Yoculs krater, som
kærtegnes af Scartaris skygge før den første
juli, kække vandringsmand, og du vil nå til
Jordens midtpunkt. Det har jeg fuldbragt.
Arne Saknussemm.

Da onkel havde læst dette, sprang han op, som om han uafvidende havde rørt ved en leidnerflaske. Han var prægtig at se til i sin glæde, overbevisning og dristighed. Han gik frem og tilbage, lagde begge hænder om sit hoved, flyttede stolene, lagde bøgerne oven på hinanden; han spillede bold, det er næsten utroligt, med sine kostbare ørnesten og fægtede med

armene. Endelig blev hans nerver mere rolige, og han sank udmattet ned i sin lænestol.

"Hvad mon klokken er?" spurgte han efter en pause.

"Tre," svarede jeg.

"Se, se! Jeg kan ikke mærke, at jeg har spist, jeg er lige ved at falde om af sult. Til bords. Bagefter ..."

"Bagefter?"

"Pakker du min kuffert."

"Hvad!" udbrød jeg.

"Og din med!" svarede den ubarmhjertige professor og gik ind i spisestuen.

6

Ved disse ord løb en gysen gennem hele mit legeme. Men jeg tog mig sammen og besluttede endogså at vise mig som en mand. Ene og alene videnskabelige grunde kunne holde professor Lidenbrock tilbage. Nu gaves der sådanne, og det vægtige, *mod* muligheden af en sådan rejse. At rejse til Jordens midtpunkt! Hvilken tåbelighed! Jeg sparede mine indvendinger til det gunstige øjeblik og beskæftigede mig med måltidet.

Det er overflødigt at omtale onkels harme, da han ikke fandt bordet dækket. Alt opklaredes. Martha fik sin frihed igen. Hun skyndte sig hen på torvet og var så dygtig, at en time efter var min sult stillet, og situationen stod atter klar for mig.

Under måltidet var onkel næsten lystig; han kom med disse spøgefulde ytringer, som aldrig er farlige hos en lærd. Efter desserten gjorde han tegn til, at jeg skulle følge med ham ind i hans kabinet.

Jeg adlød. Han satte sig ved den ene ende af bordet, jeg ved den anden.

"Axel," sagde han med en blid stemme, "du er en meget opvakt knøs; du har ydet mig en stor tjeneste, da jeg, træt af kampen, var lige ved at opgive tanken. Ingen ved, hvad ende det kunne have taget! Jeg skal aldrig glemme dig det, min dreng, og du skal få din part i den berømmelse, vi måske vil opnå."

"Nå," tænkte jeg, "han er i godt humør; øjeblikket er kommet til at drøfte denne berømmelse."

"Først og fremmest," vedblev onkel, "anbefaler jeg dig at holde sagen hemmelig, forstår du mig? I den lærde verden

skorter det ikke på misundelige, og mange ville foretage denne rejse, hvis de fik nys om det, før vi er kommet tilbage."

"Tror De virkelig," sagde jeg, "at der gives så mange dumdristige?"

"Ja vist! Hvem ville betænke sig på at opnår en slig berømmelse? Hvis dette dokument var bekendt, ville en hel hær af geologer skyndsomst følge i Arne Saknussemms fodspor!"

"Men det er jeg slet ikke overbevist om, onkel, for hvad beviser, at dokumentet er ægte?"

"Hvad behager! Og bogen, hvori vi har fundet det?"

"Godt! Jeg forudsætter, at denne Saknussemm har skrevet disse linjer, men følger så deraf, at han virkelig har foretaget rejsen, og kan det gamle dokument ikke indeholde en mystifikation?"

Jeg fortrød næsten at have udtalt dette sidste, noget dristige ord. Professoren rynkede panden, og jeg frygtede det værste af fortsættelsen af denne samtale. Til alt held var min frygt ugrundet. Min strenge herre svarede med et let smil:

"Det vil vise sig."

"Ah!" sagde jeg lidt betuttet, "men tillad mig at fremkomme med de indvendinger, der kan rejses mod dette dokument."

"Tal, min dreng, gener dig ikke. Jeg giver dig fuld frihed til at sige din mening. Du er nu ikke længere min nevø, men min kollega. Nå, begynd så!"

"Godt, jeg vil først spørge Dem om, hvad er disse yoculer, Sneffels og Scartaris, som jeg aldrig før har hørt tale om?"

"Det er meget let. Jeg har for ganske nylig fra min ven, August Petermann i Leipzig fået tilsendt et kort; det er kommet

lige tilpas. Tag det tredivte atlas i anden afdeling af det store bibliotek, række Z, fjerde hylde."

Jeg stod op og fandt, takket være denne nøjagtige angivelse, hurtigt det forlangte atlas.

Onkel slog det op og sagde:

"Her er et af de bedste kort over Island, det Handersonske, og jeg tror, at det vil løse alle dine vanskeligheder."

Jeg bøjede mig over kortet.

"Se på denne af vulkaner bestående ø," sagde professoren, "og læg mærke til, at de alle er betegnet med ordet "jøkel". Dette ord betyder på islandsk "gletsjer", og under Islands høje breddegrad sker de fleste vulkanske udbrud gennem isdækket. Dette navn jøkel er knyttet til alle øens ildsprudende bjerge."

"Godt," svarede jeg, "men hvad er denne Sneffels?"

Jeg håbede, at han ikke kunne besvare dette spørgsmål. Jeg tog fejl. Onkel vedblev:

"Følg med til vestkysten af Island. Ser du hovedstaden Reykjavik? Godt. Sejl over de utallige fjorde på denne spaltede kyst og stands et øjeblik under den fem og tresindstyvende breddegrad. Hvad ser du der?"

"En slags halvø, der ligner en afgnavet knogle."

"Sammenligningen er korrekt, min dreng; men ser du intet på denne halvø?"

"Jo, et bjerg, der synes at stige op af havet."

"Godt! Det er Sneffel."

"Sneffel?"

"Ja vel, et fem tusinde fod højt bjerg, et af de mærkeligste på øen og sikkert det berømmeligste i hele verden, hvis dets krater danner indgangen til Jordens midtpunkt."

"Men det er umuligt!" udbrød jeg med et skuldertræk, oprørt over en sådan påstand.

"Umuligt!" svarede professor Lidenbrock i en streng tone. "Og hvorfor det?"

"Fordi dette krater sikkert er stoppet af lava, klipperne gløder og dernæst ..."

"Men hvis det nu er et udbrændt krater?"

"Udbrændt?"

"Ja, antallet af de endnu virksomme vulkaner på Jordens overflade beløber sig for øjeblikket kun til hen ved tre hundrede; men der gives et langt større antal udbrændte vulkaner. Til disse hører Sneffels, som i den historiske tid kun har haft ét udbrud, nemlig i året 1219; siden den tid er den efterhånden blevet rolig og hører ikke længere til de virksomme vulkaner."

På disse bestemte udtalelser havde jeg intet at svare; jeg kastede mig derfor over de øvrige vanskeligheder, som dokumentet indeholdt.

"Hvad betyder ordet Scartaris, og hvad har den første juli [Note 3)] at gøre med det?"

Onkel betænkte sig lidt. Jeg håbede et øjeblik, men kun et øjeblik, for snart svarede han følgende:

"Hvad du kalder mørke, er lys for mig. Det beviser den sindrige omhu, hvormed Saknussemm nøjagtigt ville betegne sin opdagelse. Sneffels har flere kratere, og det var derfor nødvendigt at angive det, som fører til Jordens midtpunkt. Hvorledes har den lærde islænder nu båret sig ad? Han har lagt mærke til, at hen imod den første juli, altså i slutningen af juni, kaster en af fjeldtinderne, Scartaris, sin skygge hen til

mundingen af det pågældende krater, og har optegnet denne iagttagelse i sit dokument. Dette var den nøjagtigste anvisning, så at man, når man først befinder sig på toppen af Sneffels, umuligt længere kan være i tvivl om, hvilken vej man skal vælge."

Onkel havde virkelig et svar på alt. Jeg indså tydeligt, at ordene i det gamle pergament ikke frembød noget angrebspunkt, og hørte op med at angribe ham fra denne side. Da det frem for alt gjaldt om at overbevise ham, gik jeg over til de videnskabelige indvendinger, som efter min mening var langt mere vægtige.

"Nu vel," sagde jeg, "jeg må indrømme, at Saknussemms sætning er klar og ikke lader nogen tvivl tilbage om dens mening, jeg indrømmer endog, at dokumentet har et præg af fuldstændig ægthed. Den lærde er steget ned i Sneffels indre; han har set, at Scartaris' skygge før den første juli bestrøg randen af krateret; han har endogså af sin tids sagnagtige fortællinger sluttet, at dette krater skulle føre til Jordens midtpunkt; men at han selv er nået dertil eller vendt tilbage fra en rejse dertil, tror jeg på ingen måde!"

"Og af hvilken grund?" sagde onkel i en særlig spottende tone.

"Fordi alle videnskabens teorier beviser, at et sådant foretagende ikke lader sig udføre!"

"Nå, så alle teorier erklærer det?" svarede professoren med en godmodig mine. "Å, de lumpne teorier! Disse stakkels teorier vil genere os!"

Jeg så, at han gjorde sig lystig over mig, men jeg fortsatte alligevel:

"Ja! Det er en afgjort sag, at varmen under Jordens overflade tiltager i dybden med en grad for hver halvfjerdsindstyve fod; antager vi nu, at dette stigende forhold er konstant, så må der, da Jordens radius beløber sig til seks tusinde kilometer, i midtpunktet herske en temperatur på over to hundrede tusinde grader. Stofferne i Jordens indre befinder sig følgelig i skikkelse af glødende gas, da metallerne, guld, platin og de hårdeste sten ikke udstår en sådan hede. Jeg er derfor berettiget til at spørge, om det er muligt at trænge ind i en sådan sfære!"

"Det er denne hede, der gør dig betænkelig, Axel?"

"Ganske vist. Hvis vi nåede ned i en dybde af kun fyrretyve kilometer, ville vi være ved grænsen af jordskorpen, for der er temperaturen allerede over tretten hundrede grader."

"Og du er bange for at smelte?"

"Besvarelsen af dette spørgsmål overlader jeg til Dem," svarede jeg med humor.

"Så skal jeg sige dig min bestemte mening," sagde professor Lidenbrock og hævede stemmen: "Hverken du eller noget andet menneske ved nogenlunde pålideligt, hvad der foregår i Jordens indre, da man næppe kender en tolv tusindedel af dens radius; derfor er videnskaben endnu i sin barndom, og enhver teori bliver kuldkastet af en ny. Har man ikke lige til Fourier ment, at planetrummenes temperatur var i bestandig aftagende, og nu ved man, at æterregionernes højeste kulde ikke overstiger 40-50 grader under frysepunktet. Hvorfor kunne det samme ikke være tilfældet med varmen i Jordens indre? Hvorfor skulle den ikke i en vis dybde nå en højde, som ikke blev overskredet, i stedet for at stige til en grad, der får de hårdeste metaller til at smelte?"

Da onkel overførte spørgsmålet på hypotesernes område, havde jeg intet at svare på dette.

"Nu vel, jeg vil blot sige dig, at ægte videnskabsmænd, blandt andre Poisson, har bevist, at hvis der i jordklodens indre herskede en hede på to hundrede tusinde grader, så ville den af de smeltede stoffer udviklede gas opnå en sådan spændkraft, at jordskorpen ikke mere ville være i stand til at yde modstand, men sprænges ligesom en dampkedel ved dampens udvidelse."

"Det er Poissons mening, onkel, og ikke andet."

"Nå, godt, men det er også andre udmærkede geologers mening, at jordklodens indre hverken består af gas eller vand eller tungere stene end dem, vi kender, for i så fald ville Jordens vægt være to gange mindre."

"Å! Med tal beviser man alt, hvad man vil!"

"Og er det samme tilfældet med kendsgerninger, min dreng? Er det ikke afgjort, at antallet af vulkanerne bestandig har været i aftagende siden verdens første dage? Og hvis der gives en central varme, kan man så ikke deraf slutte, at den bestandig bliver svagere?"

"Når De begiver Dem ud på formodningernes område, kære onkel, så tier jeg stille."

"Og jeg må sige, at min anskuelse falder sammen med de mest kompetente mænds anskuelser. Erindrer du, at den berømte engelske kemiker Humphry Davy aflagde mig et besøg i 1825?"

"Aldeles ikke, eftersom jeg først kom til verden nitten år efter."

"Nå, Humphry Davy besøgte mig på sin gennemrejse. Vi talte længe sammen, blandt andet drøftede vi hypotesen om, at

Jordens kerne var flydende. Vi var begge enige om, at den ikke kunne være flydende af en grund, som videnskaben aldrig har kunnet besvare."

"Og det er?" spurgte jeg forbavset.

"Fordi denne flydende masse ligesom oceanet måtte være udsat for Månens tiltrækningskraft; følgelig måtte der to gange om dagen opstå ebbe og flod i det indre, som ved at løfte jordskorpen i vejret måtte give anledning til periodiske jordskælv."

"Men det er dog klart, at Jordens overflade har været udsat for forbrænding, og man tør antage, at den ydre skorpe afkølede sig først, mens heden trak sig tilbage til midtpunktet."

"En fejltagelse," svarede onkel; "Jorden har været ophedet ved forbrændingen af dens overflade, ikke på anden måde. Dens overflade bestod af en stor mængde metaller, som kalium og natrium, der har den egenskab at komme i brand ved den blotte berøring med luft og vand. Disse metaller kom i brand, da de atmosfæriske dunster faldt ned som regn på jorden, og efterhånden, som vandet trængte gennem revnerne i jordskorpen, gav det anledning til ny antændelse med eksplosioner og vulkanske udbrud. Deraf kom de talrige vulkaner i Jordens første dage."

"Det er virkelig en sindrig hypotese!" udbrød jeg næsten imod min vilje.

"Og Humphry Davy gjorde mig det indlysende ved et ganske simpelt eksperiment. Han dannede en metalkugle, hovedsagelig bestående af de metaller, jeg nylig omtalte, som et fuldstændigt sidestykke til vor Jord; da man befugtede dens overflade med en fin dug, svulmede den op, iltede sig og

dannede et lille bjerg; et krater åbnede sig på dets top; der fandt et udbrud sted, og hele kuglen blev så hed, at det var umuligt at holde den i hånden."

Professorens bevisgrunde begyndte virkelig at gøre indtryk på mig; han fremsatte dem for øvrigt med sin sædvanlige lidenskab og begejstring.

"Du ser altså, Axel," tilføjede han, "at den centrale kerne har givet anledning til forskellige hypoteser blandt geologerne; eksistensen af den centrale hede er alt andet end bevist; efter min mening eksisterer den ikke, kan ikke eksistere; men vi får det at se og vil da, ligesom Arne Saknussemm, vide, hvorledes vi skal stille os over for dette spørgsmål."

"Nu vel, ja!" svarede jeg, idet jeg begyndte at dele denne begejstring, "ja, vi får det at se, hvis man overhovedet kan se dér."

"Og hvorfor ikke? Kan vi ikke gøre regning på elektriske fænomener, som lyser for os, og oven i købet på selve atmosfæren, som ved sit eget tryk kan blive lysende i nærheden af centret?"

"Ja," sagde jeg, "ja vel! Det er meget muligt."

"Det er sikkert," svarede onkel triumferende; "men tand for tunge, forstår du? Ikke et ord om det, ingen må få den idé at opdage Jordens midtpunkt før os."

7

Således endte denne mærkelige samtale, der gjorde mig febrilsk. Helt fortumlet forlod jeg onkels værelse, og luften i Hamborgs gader var ikke tilstrækkelig til at bringe mit sind i ligevægt igen. Jeg gik derfor langs med Elbens bred, hen til dampfærgen, som sætter byen i forbindelse med Hamborger jernbanen.

Var jeg overbevist om det, jeg nylig havde hørt? Var jeg ikke bukket under for professor Lidenbrock? Skulle jeg tage det for alvor, at han var besluttet på at trænge ned til Jordens midtpunkt? Havde jeg hørt en gals vilde spekulationer eller et stort genis videnskabelige udviklinger? Lige meget, hvor hørte sandhed op, og hvor begyndte vildfarelsen??

Jeg vaklede mellem tusinde modstridende hypoteser, uden at kunne fæstne mig ved en.

Jeg huskede dog, at jeg var overbevist, skønt min begejstring begyndte at tage af, men jeg ville have rejst straks uden at give mig tid til eftertanke. Ja, det havde ikke skortet mig på mod til øjeblikkelig at snøre min ransel.

Jeg må dog tilstå, at en time efter var min ophidselse forbi; mine nerver slappedes og steg atter fra Jordens afgrunde op til dens overflade.

"Det er jo latterligt," sagde jeg til mig selv; "det er der jo ingen mening i! Et sådant forslag kan man ikke for alvor gøre et fornuftigt menneske. Det har ikke det ringeste at betyde. Jeg har sovet dårligt og haft en ubehagelig drøm."

Imidlertid var jeg gået langs med Elben og kommet tilbage til byen. Efter at have passeret havnen, befandt jeg mig på vejen til Altona. En anelse havde ført mig ad denne vej; for jeg fik snart øje på min lille Graüben, som med hurtige skridt vendte tilbage til Hamborg.

"Graüben!" råbte jeg til hende på afstand.

Den unge pige standsede, lidt forvirret lod det til, over således at blive anråbt på åben gade. Med ti skridt var jeg ved hendes side.

"Axel!" udbrød hun overrasket. "Ah! Du er gået mig i møde! Det var kønt af dig!"

Men ved at se på mig kunne Graüben ikke undgå at bemærke mit urolige, forstyrrede udseende.

"Hvad er der i vejen?" spurgte hun og rakte mig hånden.

"Hvad der er i vejen, Graüben!" udbrød jeg.

Og i to sekunder og tre sætninger havde jeg oplyst min smukke vierlænderinde om sagernes stilling. Hun tav i nogle minutter. Bankede hendes hjerte i takt med mit? Jeg ved det ikke, men hendes hånd rystede i min. Vi gik hundrede skridt tavse ved siden af hinanden.

"Axel," sagde hun endelig.

"Min kære Graüben!"

"Det vil blive en smuk rejse."

Det gav et sæt i mig ved disse ord.

"Ja, Axel, en rejse værdig en videnskabsmands nevø. En mand må udmærke sig ved et stort foretagende!"

"Hvorledes! Graüben, du råder mig ikke fra en sådan ekspedition?"

"Nej, kære Axel, jeg ville gerne ledsage din onkel og dig, hvis en stakkels pige ikke var til besvær for jer."

"Er det virkelig dit alvor?"

"Mit ramme alvor."

Å! Kvinder, unge piger og kvindehjerter er dog stedse ubegribelige! Når I ikke er de mest undselige væsener, så er I de tapreste! Fornuften gælder ikke over for jer. Hvad! Dette barn opmuntrede mig til at tage del i denne rejse! Hun nærede ingen frygt for dette eventyr! Hun opfordrede mig til det, mig, som hun dog elskede!

Jeg var forlegen og, oprigtig talt, skamfuld.

"Graüben!" vedblev jeg, "lad os se, om du siger det samme i morgen."

"I morgen, kære Axel, vil jeg tale ligesom i dag."

Graüben og jeg fortsatte vor vej hånd i hånd, men i dyb tavshed. Dagens sindsbevægelser havde gjort mig spagfærdig.

"Imidlertid," tænkte jeg, "er der endnu længe til første juli, og inden den tid kan der indtræffe meget, som kan betage onkel lysten til at foretage en rejse under jorden."

Det var allerede blevet sent, da vi nåede til huset i Königstrasse. Jeg havde troet at finde det i dyb ro, onkel, som sædvanlig i seng, og Martha sysselsat med at støve af i spisestuen. Men jeg havde gjort regning uden professorens utålmodighed. Jeg fandt ham rasende og i fuld aktivitet midt iblandt en flok dragere, som bragte forskellige varer; det gamle tyende vidste hverken ud eller ind.

"Men så kom dog, Axel; skynd dig, ulyksalige!" skreg onkel, så snart han fik øje på mig. "Og din kuffert er endnu ikke pakket, og mine papirer er endnu ikke i orden, og nøglen til min

vadsæk er ikke til at finde, og mine gamacher er endnu ikke kommet!"

Jeg stod som forstenet. Stemmen svigtede mig. Mine læber var næppe i stand til at fremstamme disse ord:

"Vi rejser altså?"

"Ja, ulykkelige, og du går ud at spadsere i stedet for at være ved hånden!"

"Vi rejser?" gentog jeg med svag stemme.

"Ja, i overmorgen, ganske tidligt."

Jeg havde hørt tilstrækkeligt og flygtede op på mit værelse.

Der var ingen tvivl længere. Onkel havde benyttet eftermiddagen til at anskaffe en del af de sager, der var nødvendige til rejsen; alleen lå fuld af reb, knudereb, fakler, rejseflasker, jernhakker, spidshakker, jernbeslåede stokke og spader, til hvis transport der mindst behøvedes ti mand.

Jeg tilbragte en forfærdelig nat. Den næste morgen blev der kaldt på mig ganske tidligt. Jeg var besluttet på ikke at lukke op.

Men hvorledes kunne jeg modstå en så sød røst, der udtalte disse ord:

"Kære Axel?"

Jeg forlod mit værelse og tænkte, at mit forstyrrede udseende, min bleghed, mine af søvnløshed røde øjne ville gøre deres virkning på Graüben og bringe hende på andre tanker.

"Nå, kære Axel," sagde hun til mig, "jeg ser, at du befinder dig bedre, og at natten har beroliget dig."

"Beroliget!" udbrød jeg.

Jeg skyndte mig hen til spejlet. Nå! Jeg så ikke så dårlig ud, som jeg havde antaget. Det var næsten utroligt.

"Axel," sagde Graüben til mig, "jeg har haft en lang samtale med min formynder. Det er en dristig videnskabsmand, en modig mand, og du vil huske på, at hans blod flyder i dine årer. Han har meddelt mig sine planer, sine forhåbninger, hvorfor og hvorledes han håber at nå sit mål. Jeg tvivler slet ikke om, at det vil lykkes ham. Å, kære Axel, det er dog smukt at opofre sig således for videnskaben! Hvilken ære venter der ikke herr Lidenbrock og hans ledsager! Når du kommer tilbage, kære Axel, vil du være en mand og hans jævnbyrdige, frit kunne tale, handle og endelig frit ..."

Den unge pige rødmede og tav. Hendes ord satte mod i mig. Men jeg ville alligevel endnu ikke tro på vor rejse. Jeg trak Graüben med mig ind i professorens værelse.

"Onkel," sagde jeg, "er det altså afgjort, at vi rejser?"

"Hvorledes! Tvivler du?"

"Nej," svarede jeg for ikke at sige ham imod, "jeg ville kun spørge, om det haster så stærkt."

"Tiden iler! Tiden, som ikke lader sig holde tilbage!"

"Men vi skriver jo først den 26. maj, og til slutningen af juni ..."

"Tror du da, uvidende, at man kommer så let til Island? Hvis du ikke var løbet din vej som en nar, så havde jeg taget dig med hen på kontoret for København til Liffender og Komp. Der havde du fået at vide, at der kun én gang om måneden, den 22., afgår skib til Reykjavik."

"Nå?"

"Nå! Hvis vi ventede til den 22. juni, ville vi komme for sent til at se skyggen af Scartaris kærtegne Sneffels krater! Vi må

derfor så hurtigt som muligt til København, for der at finde en skibslejlighed. Gå nu og pak din kuffert!"

Det var der ikke noget at sige til. Jeg vendte tilbage til mit værelse. Graüben fulgte med. Hun pakkede de nødvendige sager i en lille ransel. Det gik hende ikke mere til hjerte, end om det gjaldt en udflugt til Lübeck eller Helgoland. Hendes små fingre bevægede sig frem og tilbage uden at forhaste sig. Hun talte roligt og anførte de fornuftigste grunde til gunst for vort foretagende. Hun forheksede mig, og jeg kunne ikke blive vred på hende. En og anden gang ville jeg fare op, men hun ænsede det ikke og fortsatte sit arbejde stille og besindigt.

Endelig var den sidste rem på ranselen spændt. Jeg begav mig ned i stueetagen. Hele dagen vedblev der at komme nye sendinger af fysiske instrumenter, våben, elektriske apparater. Martha gik helt fra koncepterne.

"Er herren blevet tosset?" sagde hun til mig.

Jeg nikkede bekræftende.

"Og han tager Dem med?"

Samme bekræftelse.

"Hvorhen gælder rejsen?" spurgte hun.

Jeg pegede med fingeren mod Jordens midtpunkt.

"Ned i kælderen?" udbrød den gamle pige.

"Nej," sagde jeg endelig, "længere ned."

Det blev aften. Jeg vidste slet ikke, hvorledes tiden var gået.

"Vi rejser i morgen tidlig," sagde onkel, "på slaget seks." –

Klokken ti faldt jeg som en livløs masse ned på min seng.

Om natten vendte angsten tilbage.

Jeg drømte bestandig om afgrunde! Jeg blev vanvittig, jeg følte mig grebet af professorens stærke hånd, revet med, styrtet

i en afgrund! Jeg faldt ned i bundløse svælg med faldende legemers voksende hastighed. Mit liv var kun ét uendeligt fald.

Jeg vågnede klokken fem, udmattet af træthed og bevægelse. Jeg gik ned i spisestuen. Onkel sad ved bordet. Han slugte maden.

Jeg så på ham med en følelse af rædsel. Men Graüben var til stede. Jeg talte ikke, kunne ikke spise.

Klokken halv seks hørtes vognraslen ude på gaden. Der kom en stor vogn for at bringe os til Altona-jernbanen. Den var snart belæsset med onkels sager.

"Og din kuffert?" sagde han til mig.

"Den er pakket," svarede jeg med mat stemme.

"Så bring den hurtigt ned, eller du er skyld i, at vi kommer for sent til toget!"

Det forekom mig den gang umuligt at kæmpe mod min skæbne. Jeg gik op på mit værelse, lod min ransel rutsje ned ad trappen og fulgte selv bagefter.

I dette øjeblik overgav onkel højtideligt husets "tøjler" i Graübens hænder.

Min smukke vierlænderinde bevarede sin vante ro. Hun omfavnede sin formynder, men da hun berørte min kind med sine røde læber, kunne hun ikke holde en tåre tilbage.

"Graüben!" udbrød jeg.

"Rejs, kære Axel, rejs," sagde hun til mig. "Du forlader din trolovede, men finder en hustru ved din hjemkomst."

Jeg trykkede Graüben i mine arme og tog så plads i vognen. Martha og den unge pige sendte os et sidste farvel fra dørtærsklen. Derpå satte de to heste, opmuntrede af kuskens fløjten, i galop hen ad vejen til Altona.

8

Fra Altona, som hører til Hamborgs enemærker, fører jernbanen til Kiel, hvorfra vi skulle afgå til Korsør. I løbet af tyve minutter ville vi befinde os på holstensk område. Klokken halv syv holdt vognen ved banegården; onkels talrige kollis, hans omfangsrige rejsesager blev læsset af, transporteret, vejet, mærket og anbragt i godsvognen; klokken syv sad vi lige over for hinanden i samme kupé. Dampen hvislede, lokomotivet satte sig i bevægelse. Vi befandt os på vejen.

Havde jeg fundet mig i skæbnen? Endnu ikke. Men den friske morgenluft, de ved togets fart hurtigt vekslende indtryk bidrog til at rive mig ud af min store ængstelighed.

Professorens tanker ilede åbenbart forud for toget, der kørte for langsomt for hans utålmodighed. Vi var alene i vognen, men talte ikke. Onkel undersøgte med største omhu sine lommer og sin vadsæk. Jeg så, at der ikke fattedes ham noget til udførelsen af hans planer.

Blandt andet havde han et omhyggeligt sammenlagt stykke papir med det danske våben og underskrevet af herr Christensen, konsul i Hamborg og en ven af professoren. Ved hjælp af dette kunne vi i København let skaffe os anbefalinger til landshøvdingen på Island.

Jeg lagde ligeledes mærke til, at det sjældne dokument var omhyggeligt forvaret i tegnebogens lønligste gemme. Jeg bandede det af mit inderste hjerte og tog landet i øjesyn. Det var slette på slette, som ikke frembød noget mærkeligt, ensformige, sumpede og temmelig frugtbare; et landskab, der

egnede sig fortrinligt til jernbaneanlæg og tillod disse lige linjer, som jernbaneselskaber sætter så megen pris på.

Men denne ensformighed kunne ikke engang trætte mig, da toget, tre timer efter vor afrejse, standsede i Kiel, nogle få skridt fra søen.

Da vor bagage var indskrevet til København, havde vi ikke nødig at bekymre os om den. Professoren holdt dog et vågent øje med den under transporten til dampskibet, hvor den forsvandt i dybet af lasten.

Onkel havde i sit hastværk beregnet tiden mellem togets ankomst og dampskibets afgang så rigeligt, at vi havde en hel dag til vor rådighed. Dampskibet *Eleonora* afgik ikke før sent på aftenen. Dette gav anledning til en febrilsk tilstand i ni timer, under hvilken den hidsige rejsende sendte dampskibenes og jernbanernes bestyrelse pokker i vold med samt regeringerne, der tålte slige misbrug. Jeg måtte give ham ret, da han desangående gav sig i lag med kaptajnen på *Eleonora* og ville nøde ham til straks at fyre op. Men kaptajnen bad ham rejse til Bloksbjerg.

I Kiel kan man vel ligesom andre steder få en dag til at gå. Vi stormede langs med bugtens grønne bredder, i hvis baggrund den lille by hæver sig, løb gennem de tætte lunde, der giver den udseendet af en rede i et net af grene, beundrede villaerne som hver var forsynet med et lille badehus, og endelig blev klokken ti om aftenen.

Røgskyerne fra *Eleonora* hvirvlede op i luften, dækket rystede under stødene fra dampkedelen, vi befandt os om bord som ejere af to køjepladser oven over hinanden i skibets eneste kahyt.

Klokken et kvarter over ti blev der kastet los, og damperen skar hurtigt gennem de mørke vande.

Natten var mørk med god vind og høj sø; nogle lys inde fra land skinnede gennem mørket; senere, jeg ved ikke hvor, tindrede et fyrtårn klart over bølgerne; det er alt, hvad jeg kan mindes fra denne del af rejsen.

Klokken syv om morgenen landede vi i Korsør, en lille by på vestkysten af Sjælland. Her sprang vi fra dampskibet lige ind i et nyt tog, der førte os tværs igennem et landskab, som ikke var mindre fladt end Holstens sletter.

Det varede endnu tre timer, før vi nåede Danmarks hovedstad. Onkel havde ikke et øje lukket hele natten. Jeg antager, at han i sin utålmodighed skubbede på vognen med sine fødder.

Endelig opdagede han et glimt af søen.

"Sundet!" udbrød han.

Til venstre for os lå en stor bygning, der lignede et hospital.

"Det er en sindssygeanstalt," forklarede en af vore medrejsende.

"Godt," tænkte jeg, "det er et sted, hvor vi burde tilbringe resten af vort liv! Men hvor stort dette hospital end er, ville det dog være alt for lille til at rumme professor Lidenbrocks hele galskab!"

Klokken ti satte vi endelig vore ben i København, tøjet blev læsset på en vogn og tillige med os kørt til Hotel Phønix i Bredgade. Dette tog en halv time, da banegården lå uden for byen. Efter at onkel havde gjort et kort toilette, tog han mig med sig. Hotellets portner talte tysk og engelsk, men den sprogkyndige professor udspurgte ham på godt dansk, og på

godt dansk oplyste manden ham om, hvor museet for nordiske oldsager lå.

Direktøren for denne mærkelige anstalt, i hvilken der er samlet en mængde vidunderlige sager, som ville tillade at rekonstruere landets historie ved hjælp af dets gamle stenøkser, drikkekar og smykker, var den lærde professor Thomsen, en ven af konsulen i Hamborg.

Onkel var varmt anbefalet til ham. I almindelighed er den ene videnskabsmand temmelig kølig over for den anden. Men dette var ikke tilfældet her. Herr Thomsen var meget tjenstvillig og gav ikke alene professor Lidenbrock men også dennes nevø en yderst hjertelig modtagelse. Det er en selvfølge, at onkel bevarede sin hemmelighed over for museets fortræffelige direktør. Vi ville ganske simpelt besøge Island som lystrejsende uden nogen bihensigt.

Herr Thomsen stillede sig fuldstændig til vor rådighed, og vi skyndte os ned til havnen for at opsøge et afgående skib.

Jeg håbede, at det skulle skorte fuldstændig på befordringsmidler, men jeg tog fejl. En lille dansk skonnert, *Valkyrien*, skulle den 2. juni afgå til Reykjavik. Kaptajnen, herr Bjarne, befandt sig om bord. Hans tilkommende passager trykkede i sin glæde hans hånd, som om han skulde knuse den. Den gode mand var lidt forbløffet over dette voldsomme følelsesudbrud. Han betragtede det som den simpleste sag af verden at rejse til Island; det var jo hans bestilling. Men i onkels øjne var det noget storartet. Den brave kaptajn benyttede denne entusiasme til at lade os betale den dobbelte pris for overfarten, men det lagde vi ingen videre vægt på.

"Vil De være om bord på tirsdag klokken 7," sagde herr Bjarne, efter at have stukket et kønt antal specier i lommen.

Vi takkede herr Thomsen for hans forekommenhed og vendte tilbage til Hotel Phønix.

"Det går jo godt! Det går jo ganske fortræffeligt," gentog onkel. "Hvilket held, at vi fandt dette skib! Nu vil vi spise frokost og så gå ud at bese byen."

Vi begav os til Kongens Nytorv, en uregelmæssig plads, hvor der fandtes en vagtpost med tre uskyldige kanoner, som ikke skulle forskrække nogen. Tæt ved, i nr. 5, var en fransk restauration, som ejedes af en kok ved navn Vincent; der spiste vi fortrinligt for den moderate pris af fire mark pro persona.

Derefter glædede jeg mig som et barn til at bese byen; onkel lod sig slæbe omkring; for resten så han intet, hverken det prunkløse kongelige slot eller den smukke bro fra det syttende århundrede, der fører over kanalen til museet, eller Thorvaldsens kolossale gravminde, som er prydet med forvitrede freskomalerier og indeholder denne billedhuggers værker, eller det nydelige Rosenborg Slot, der ligger i en smuk park, eller Børsens beundringsværdige renæssancebygning, eller dennes tårn, som dannes af fire bronzedragers sammenfiltrede haler eller voldenes møller, hvis uhyre vinger svulmede for vinden ligesom sejlene på et skib.

Hvilke prægtige spadsereture kunne vi, min smukke vierlænderinde og jeg, ikke foretage fra havnen, hvor linjeskibene og fregatterne lå under deres røde tag, langs Sundets grønne bred, gennem den skyggefulde træplantning, der omgav Citadellet, hvis kanoner strækker deres sorte svælg frem mellem hyld og pil.

Men min stakkels Graüben var desværre langt borte, og turde jeg håbe på nogen sinde at gense hende?

Onkel havde imidlertid ingen sans for disse henrivende steder, han var levende optaget af et kirketårn på øen Amager, som danner den sydvestlige del af København.

Jeg fik ordre til at styre kursen i den retning, og vi besteg en lille dampbåd, som besørger trafikken i havnen, og kort efter lagde den til ved dokken.

Efter at vi havde passeret nogle snævre gader, hvor stokhusslaver i halvt gule, halvt grå benklæder arbejdede under opsynsmandens stok, nåede vi Vor Frelsers Kirke. Selve kirken frembyder intet mærkeligt. Derimod blev professorens opmærksomhed tiltrukket af dens temmelig høje tårn, fra hvis platform en trappe frit slynger sig spiralformet omkring spiret.

"Lad os gå derop," sagde onkel.

"Men svimmelheden?" indvendte jeg.

"Just derfor; man må vænne sig til det."

"Men ..."

"Kom, siger jeg dig, vi har ingen tid at spilde."

Jeg måtte lystre. En opsynsmand, som boede lige overfor, gav os en nøgle, og opstigningen begyndte.

Onkel gik med hurtige skridt i forvejen. Jeg fulgte bagefter, ikke uden ængstelse, da jeg let bliver svimmel. Jeg besad hverken ørnens sikkerhed eller dens hærdede nerver.

Så længe vi befandt os på den indvendige vindeltrappe, gik alt godt; men efter at have passeret 150 trin, slog den kolde luft mig i møde, vi var nået til platformen. Her begyndte friluftstrappen, kun beskyttet af et svagt gelænder, og trinnene, der blev snævrere og snævrere, synes aldrig at få ende.

"Jeg kan ikke!" udbrød jeg.

"Skulle du virkelig være sådan en kryster? Afsted med dig," svarede professoren ubarmhjertigt.

Jeg var nødt til at følge trop og klamrede mig fast. Jeg tabte bevidstheden i den frie luft, jeg følte tårnet vakle under de heftige vindstød; mine ben svigtede mig, snart rutsjede jeg på knæene, snart krøb jeg på alle fire; jeg lukkede øjnene; jeg fik ondt.

Endelig, ved at onkel tog mig i nakken, nåede jeg op til kuglen.

"Brug nu dine øjne," sagde han, "og brug dem vel! Du må lære at se ned i dybet!"

Jeg åbnede øjnene. Jeg så husene ligge flade og sammentrykkede, midt i en tåge af røg. Over mit hoved jog skyerne afsted, og ved et optisk bedrag forekom de mig ubevægelige, mens tårnet, kuglen og vi selv blev revet af sted med fantastisk hastighed. Langt borte så man på den ene side grønne marker, på den anden søen, som glitrede i solen. Ved Helsingørs odde udbredte Sundet sig med enkelte hvide sejl, som lignede mågevinger, og mod øst trådte de tågede omrids af Sveriges kyst frem. Alt dette hvirvlede rundt for mit blik. –

Men jeg måtte alligevel stå op, holde mig rank, se mig om. Min første undervisning i svimmelfasthed varede en time. Da jeg endelig fik lov til at stige ned og betrådte gadens solide brosten, var jeg stiv i alle lemmer.

"I morgen gentager vi undervisningen," sagde min læremester.

Og i fem dage blev denne øvelse fortsat, og enten jeg ville eller ikke, gjorde jeg kendelige fremskridt i den kunst "at

betragte alt fra et højere standpunkt".

9

Afrejsens dag oprandt. Dagen forud havde den elskværdige herr Thomsen bragt os varme anbefalingsbreve til landshøvdingen på Island, grev Trampe, biskoppens koadjutor, herr Pictursson, og borgmesteren i Reykjavik, herr Finsen; onkel takkede ham med de hjerteligste håndtryk.

Den 2., klokken seks om morgenen, befandt vor kostbare bagage sig om bord på *Valkyrien*. Kaptajnen anviste os vore køjepladser, der var temmelig snævre og anbragte under en del af ruffet.

"Har vi god vind?" spurgte onkel.

"Udmærket," svarede kaptajn Bjarne; "af sydost. Vi vil stå ud af Sundet for fulde sejl."

Kort efter stak skonnerten i søen under fok-, latin-, top- og forebramsejl og passerede reden. En time senere syntes Danmarks hovedstad at dukke ned i bølgerne, og *Valkyrien* passerede Helsingør. I den nervøse sindsstemning, jeg befandt mig i, troede jeg at se Hamlets skygge svæve på terrassen.

"Ophøjede vanvittige!" udbrød jeg, "du billiger uden tvivl vor plan! Måske følger du os til Jordens midtpunkt for at søge en løsning på din evige tvivl!"

Men intet viste sig på de gamle mure. Slottet er forresten langt yngre end den heltemodige danske prins. Det afgiver for øjeblikket en prunkende bolig for portneren ved Sundet, gennem hvilket der årlig passerer fem tusinde skibe af alle nationer.

Kronborg slot forsvandt snart i tågen, ligesom tårnet i Helsingborg på den svenske kyst, og skonnerten duvede let for vinden fra Kattegat.

Valkyrien var en god sejler, men man kan dog aldrig stole fuldstændig på et sejlskib. Det var ladet for Reykjavik med kul, husgeråd, lertøj, uldvarer og korn. Fem mand, alle danske, udgjorde besætningen.

"Hvor længe vil overfarten vare?" spurgte onkel kaptajnen,

"En halv snes dage," svarede denne, "hvis vi ikke ved Færøerne har alt for kontrær vind af nordvest."

"Men det vil vel ikke forsinke rejsen i nogen betydelig grad?"

"Nej, herr Lidenbrock; vær De ganske rolig, vi skal nok ankomme."

Hen imod aften passerede skonnerten Skagen, sejlede derpå i løbet af natten gennem Skagerrak, strejfede Norges yderste pynt ved Kap Lindesnæs og stod ud i Nordsøen.

To dage efter fik vi den skotske kyst i sigte på højden af Peterhead, og *Valkyrien* styrede mellem Orkney- og Shetlands-øerne kursen mob Færøerne.

Snart gled vor skonnert hen over Atlanterhavet, den måtte lavere for nordvinden og nåede ikke uden vanskelighed Færøerne. Den 8. fik kaptajnen Myggenæs i sigte, og fra dette øjeblik satte vi kursen lige mod Kap Portland på sydkysten af Island.

Der tildrog sig intet mærkeligt på rejsen, jeg overstod let søsygen; men onkel var til sin store sorg stadig utilpas og skammede sig over det.

Han kunne således ikke hos kaptajn Bjarne indhente oplysninger om Sneffel, befordringsmidlerne og transporten,

men måtte opsætte det til sin ankomst og tilbragte tiden i køjen, hvis vægge bragede under bølgeslagene. Han fortjente virkelig sin skæbne.

Den 11. fik vi Kap Portland i sigte. Vejret, som den gang var klart, tillod at øjne Myrdals Jøkel, som behersker det.

Forbjerget består af en enkelt mægtig klippe, der falder stejlt af mod bredden.

Valkyrien holdt sig i passende afstand fra kysten, idet den sejlede langs denne i vestlig retning, midt igennem flokke af hajer og hvaler. Snart viste der sig en vældig klippe, gennem hvilken det skummende hav brød ind med vælde. Vestmanna-øerne ragede op af oceanet som en udsæd af fjelde på den våde mark. Her styrede skonnerten længere ud fra land for i tilbørlig afstand at passere Kap Reykjanæs, der danner det vestlige punkt af Island.

Den svære sø forhindrede onkel i at betræde dækket for at beundre disse kyster, flængede og piskede af sydvestenvinden.

Otte og fyrretyve timer senere, efter en storm, der tvang skonnerten til at tage alle sejlene ind, opdagede man mod øst bøjen på spidsen af Kap Skagen, hvis farlige rev strækker sig langt under vandspejlet. En islandsk lods kom om bord, og tre timer efter kastede *Valkyrien* anker i Faxe-bugten uden for Reykjavik.

Nu forlod professoren endelig sit lukaf, lidt bleg og medtaget, men stadig lige begejstret, og hans øjne lyste af tilfredshed.

Byens befolkning, der med levende interesse omfattede et ankommende skib, strømmede sammen på havnepladsen.

Onkel skyndte sig med at forlade sit svømmende fængsel, for ikke at sige hospital. Men før han forlod skonnertens dæk, traf han mig hen i forenden og pegede med fingrene på et højt bjerg med to tinder, en dobbelt med evig sne dækket kegle, der lå på nordsiden af bugten.

"Sneffel!" udbrød han, "Sneffel!"

Efter at han med en håndbevægelse havde pålagt mig tavshed, steg han ned i den ventende jolle. Jeg fulgte efter, og snart betrådte vi Islands jordbund.

Strafs viste der sig en statelig mand i generalsuniform. Det var imidlertid kun en øvrighedsperson, selve landshøvdingen, grev Trampe. Professoren overbragte ham brevene fra København, og der udspandt sig en kort samtale på dansk, i hvilken jeg af gode grunde ikke deltog. Men resultatet var, at grev Trampe stillede sig fuldstændig til professor Lidenbrocks tjeneste.

Onkel fik en lige så elskværdig modtagelse af borgmesteren, hr. Finsen, der i sit udvortes var ikke mindre militær end guvernøren, men lige så fredelig af karakter og samfundsstilling.

Koadjutoren, herr Pictursson, befandt sig for øjeblikket på en visitatsrejse i det nordlige distrikt; vi måtte foreløbig give afkald på at blive forestillet for ham. Men professoren i naturvidenskab ved skolen i Reykjavik, herr Fridriksson, en behagelig mand, ydede os en meget værdifuld bistand. Denne beskedne lærde talte kun islandsk og latin; han tilbød mig sin tjeneste i Horats' sprog, og vi havde let ved at gøre os forståelige for hinanden. Han var også det eneste menneske, jeg kunne tale med under mit ophold på Island.

Af de tre værelser, hvoraf hans lejlighed bestod, stillede denne fortræffelige mand de to til vor rådighed, og snart havde vi indkvarteret os hos ham tillige med vor bagage, hvis størrelse forbavsede Reykjaviks indvånere.

"Nå, Axel," sagde onkel til mig, "det går godt, og den største vanskelighed er overvundet."

"Hvorledes, den største vanskelighed?" udbrød jeg.

"Naturligvis, nu har vi ikke andet at gøre end at stige ned."

"Ja, når De tager det på den måde, så har De ret; men, efter at være steget ned, skal man da op igen, antager jeg?"

"Å, det volder mig ingen bekymring! Men der er ingen tid at spilde. Jeg går nu op på biblioteket. Der findes måske et eller andet manuskript af Saknussemm, som jeg kunne rådføre mig med."

"Så beser jeg byen imens. Vil De ikke gøre det samme?"

"Nej, det interesserer mig ikke. Det mærkelige ved dette land er ikke over, men under jorden."

Jeg gik og drev omkring.

Det havde ikke været let at fare vild i Reykjaviks to gader. Jeg behøvede derfor ikke at spørge om vej, hvilket i tegnsproget giver anledning til mange fejltagelser.

Byen er beliggende på en temmelig lav og sid grund, mellem to bakker, på den ene side er den dækket af et uhyre lavalag, der skråner svagt af ned imod havet. På den anden side udstrækker sig den store Faxebugt, mod nord begrænset af Sneffels vældige isbræ. *Valkyrien* var for øjeblikket det eneste skib, der lå for anker i bugten. Ellers ligger her en mængde engelske og franske fiskerbåde, men disse var den gang sysselsatte på østkysten af øen.

Den længste af de to gader i Reykjavik løber parallelt med bredden; i den bor købmænd og andre handlende i rødmalede bjælkehuse; den anden gade strækker sig i mere vestlig retning hen imod en lille sø; her bor biskoppen og andre personer, som ikke hører til handelsverdenen.

Jeg havde snart passeret disse triste og kedelige gader; hist og her opdagede jeg en farveløs græsplæne, ligesom et gammelt forslidt tæppe eller noget, der skulle ligne en køkkenhave, med nogle få grøntsager, kartofler, kål og salat, som ville have været tilstrækkelige for et dukkekøkken; et par sygelige levkøjer søgte ligeledes at fange en solstråle.

Omtrent midtvejs i den ikke befærdede gade fandt jeg, omgivet af en jordvold, den offentlige kirkegård, i hvilken det ikke skortede på plads. Nogle skridt derfra lå landshøvdingens bolig, en bygning, der kunne sammenlignes med rådhuset i Hamborg, et palads ved siden af den islandske befolknings hytter.

Mellem den lille sø og byen lå kirken, der var opført i protestantisk stil af kalcinerede vulkanske stenarter; de skarpe vestenvinde havde åbenbart strøet dens røde teglstenstag i alle retninger, til stort afbræk for de troende.

På en bakke i nærheden opdagede jeg nationalskolen, hvor man, som jeg siden hørte af vor vært, gav undervisning i hebraisk, engelsk, fransk og dansk, af hvilke fire sprog jeg, med skam at melde, ikke forstod et ord. Blandt de fyrretyve elever, som denne lille læreanstalt talte, havde jeg været fuks og ikke værdig til at sove sammen med dem i de skabe med to hylder, hvor de svagere af dem var udsatte for at kvæles den første nat.

I løbet af tre timer havde jeg ikke alene beset byen, men tillige dens omgivelser. Det almindelige indtryk var højst bedrøveligt. Ikke et træ, så at sige ingen plantevækst. Overalt skarpe fjeldkamme af vulkanske stenarter. Islandske hytter er opført af jord og græstørv, og væggene hælder indad. De ser ud som tage, der er anbragt umiddelbart på jorden. Kun er disse tage ret frodige græsgange. Som følge af varmen indefra vokser græsset godt på dem, og man slår det omhyggeligt på høhøstens tid, da husdyrene ellers ville græsse på de grønne tage.

På min udflugt mødte jeg kun få af befolkningen.

Da jeg gik hjem gennem handelsgaden, fandt jeg den største del af folkene sysselsat med at tørre, salte og nedpakke kabliau, den vigtigste udførselsartikel. Folkene var kraftige, men klodsede, en art blonde tyskere med tankefuldt blik, der til en vis grad føler sig uden for det menneskelige samfund, stakkels landflygtige, forviste til dette is-land; naturen burde have gjort dem til eskimoer, siden den har fordømt dem til at leve på grænsen af polarkredsen! Jeg søgte forgæves at opdage et smil på deres ansigt; en gang imellem lo de vel af en slags uvilkårlig muskelbevægelse, men de smilede aldrig.

Deres dragt bestod af en grov pjækkert af et sort uldstof, som i de skandinaviske lande er kendt under navnet "vadmel", en bredskygget hat, benklæder med rød bræmme og et stykke læder, der er lagt sammen til en art fodbedækning.

Kvinderne, af et sørgmodigt og resigneret udseende, havde ganske behagelige, men udtryksløse træk; de var iførte livstykke og skørt af mørkt vadmel; de unge piger bar håret ophæftet i

fletninger under en lille brun strikket hue; men de gifte bar et kulørt hovedklæde med et lin over.

Da jeg efter en god spadseretur vendte tilbage til herr Fridrikssons hus, traf jeg allerede onkel i sin værts selskab.

10

Middagsmaden var færdig; professor Lidenbrock slugte den med glubende appetit, da den strenge faste om bord havde forvandlet hans mave til et bundløst svælg. Dette mere danske end islandske måltid frembød intet mærkeligt; men vor vært, der var mere islænder end dansker, mindede mig om den antikke gæstfriheds heroer. Det havde mere udseendet af, at han var den fremmede og ikke vi.

I samtalen, som blev ført på landets sprog, indflettede onkel tyske ord og hr. Fridriksson latinske, for at jeg også skulle forstå noget. Den drejede sig om videnskabelige spørgsmål, således som det er skik blandt lærde folk; men professor Lidenbrock var yderst tilbageholdende, og hans øjne formanede mig ved hver sætning til at iagttage ubrødelig tavshed med hensyn til vort forehavende.

Herr Fridriksson spurgte først onkel om resultatet af hans undersøgelser på biblioteket.

"Deres bibliotek," udbrød den sidste, "det består jo kun af defekte værker på næsten tomme hylder."

"Hvad behager?" ytrede herr Fridriksson, "vi ejer otte tusinde bind, af hvilke en mængde er kostbare og sjældne værker på det gamle skandinaviske sprog, og alle de ny arbejder, med hvilke København hvert år forsyner os."

"Hvor får De disse otte tusinde bind fra? Efter mit skøn ..."

"Å, herr Lidenbrock, de cirkulerer ude i landet. På vor gamle is-ø har man læselyst! Der findes hverken en bonde eller en fisker, som ikke kan læse og ikke læser. Vi er nu af den mening,

at bøger i stedet for at mugne bag jerngitre skjult for videlystne blikke er bestemt til at være nyttige under læsernes øjne. Derfor går disse bind også fra hånd til hånd, bliver gennembladet, læst og atter læst; de er ofte borte et år eller to, før de kommer på deres plads igen."

"Men nu de fremmede ..." ytrede onkel noget ærgerlig.

"Det er nu én gang således! Udlændinge har selv biblioteker, og vore landboere trænger frem for alt til belæring. Jeg gentager, at lysten til belæring ligger islænderen i blodet. Vi har også i 1816 stiftet et litterært selskab, som er i god fremgang, fremmede lærde gøre sig en ære af at tilhøre det, det udgiver skrifter til vore landsmænds oplysning og yder landet virkelige tjenester. Hvis De, herr Lidenbrock, vil være korresponderende medlem, gør De os en stor glæde derved."

Onkel, som allerede var medlem af hundrede videnskabelige selskaber, efterkom beredvilligt opfordringen til herr Fridrikssons tilfredshed.

"Men," vedblev denne, "hvis De vil opgive mig, hvilke bøger De ventede at finde på vort bibliotek, kan jeg måske give Dem oplysning om dem."

Jeg så hen på onkel. Han tøvede med at svare. Det berørte direkte hans planer. Efter nogen betænkning bestemte han sig dog til at tale.

"Herr Fridriksson," sagde han, "jeg ville gerne vide, om De blandt Deres gamle bøger også ejer Arne Saknussemms skrifter?"

"Arne Saknussemm!" udbrød den islandske professor. "De mener den lærde fra det sekstende århundrede, han, som på én gang var en stor naturforsker, stor alkymist og stor rejsende?"

"Netop ham."

"En hæder for Islands litteratur og videnskab?"

"Som De siger."

"En verdensberømt mand?"

"Det indrømmer jeg."

"Lige så modig som genial?"

"Jeg ser, De kender ham nøje."

Onkel hørte med henrykkelse på denne omtale af sin helt. Hans blik hvilede ufravendt på herr Fridriksson.

"Nå," spurgte han, "og hans værker?"

"Ah, hans værter, dem ejer vi ikke."

"Hvad behager? På Island?"

"De eksisterer hverken på Island eller noget andet sted."

"Og af hvad grund?"

"Fordi Arne Saknussemm blev forfulgt som kætter, og hans værker anno 1573 blev brændt i København af bøddelen."

"Meget godt, ypperligt!" udbrød onkel til stor forargelse for den islandske professor.

"Hvad mener De med det?" spurgte denne.

"Jo, det forklarer alt, alt kæder sig sammen, alt er klart, og jeg forstår nu, hvorfor Saknussemm, efter at hans skrifter blev forfulgt og han blev nødsaget til at dølge sine geniale opdagelser, måtte tilsløre hemmeligheden i en uforståelig lønskrift ..."

"Hvilken hemmelighed?" spurgte Fridriksson hastigt.

"En hemmelighed ... som ..." fremstammede onkel.

"Har De måske et særligt dokument?" ytrede vor vært.

"Nej, det var en blot formodning."

"Ja så!" svarede herr Fridriksson, der, da han bemærkede hans forlegenhed, ikke ville trænge videre ind på ham. "Jeg håber," tilføjede han, "at De ikke vil forlade vor ø, uden at have øst af dens mineralogiske rigdomme?"

"Ja vel," svarede onkel; "men jeg kommer lidt sent; her har vel allerede været andre videnskabsmænd?"

"Ja, herr Lidenbrock, de på kongelig befaling udførte arbejder af de herrer Olavsen og Povelsen, Troils undersøgelser, de herrer Gaimard og Roberts videnskabelige ekspedition med den franske korvet *La Recherche*, og endelig undersøgelsen af de videnskabsmænd, som var med fregatten *La Reine Hortense* har bidraget overordentlig meget til at udbrede kundskaben om Island. Men, tro De mig, der er endnu meget tilbage [Note 4)]."

"Mener De det?" spurgte onkel med en godmodig mine, idet han søgte at dæmpe glansen i sine øjne.

"Hvor mange bjerge, jøkler og vulkaner, som endnu er lidet kendte, er der ikke at undersøge! Der er nu, før ikke at gå videre, hint bjerg, som De ser hæve sig der henne i horisonten. Det er Sneffel."

"Aha," sagde onkel, "Sneffel!"

"Ja, en af de mærkeligste vulkaner, hvis krater sjældent bliver besøgt."

"Er det udbrændt?"

"Ja, for fem hundrede år siden."

"Godt!" svarede onkel, der som en gal slog benene over hinanden for ikke at springe i vejret. "Jeg har lyst til at begynde mine geologiske studier med denne Seffel ... Fessel ... hvordan var det nu, De sagde?"

"Sneffel!" gentog den brave herr Fridriksson.

Denne del af samtalen var ført på latin; jeg havde forstået det hele og kunne næppe holde mig alvorlig ved at se onkels bestræbelser for at styre den tilfredshed, der lyste ud fra ham. Idet han ville spille den uskyldige, lignede han en gammel djævel.

"Ja," sagde han, "Deres udtalelser skulle være det afgørende for mig. Vi vil forsøge at bestige Sneffel, muligvis endog undersøge dets krater."

"Det gør mig ondt," ytrede herr Fridriksson, "at mine forretninger ikke tillader mig at være borte; ellers skulle det være mig en glæde at følge med."

"Å nej, på ingen måde," svarede onkel livligt, "vi vil aldeles ikke gøre Dem nogen ulejlighed, herr Fridriksson; jeg takker Dem hjerteligt! En så lærd mand, som De er, ville være os til stor nytte, men Deres embedspligter ..."

Jeg tror gerne, at vor vært i sin islandske uskyldighed ikke havde nogen anelse om onkels store skalkagtighed.

"Jeg billiger fuldstændigt, herr Lidenbrock," sagde han, "at De begynder med denne vulkan. De vil der indhøste en mængde mærkelige iagttagelser. Men sig mig engang, hvorledes tænker De at komme over til Sneffelsnæs?"

"Til søs, over bugten. Det er den korteste vej."

"Ganske vist, men det er umuligt for øjeblikket."

"Hvorfor?"

"Fordi vi ikke har en eneste båd i Reykjavik."

"For pokker!"

"De må rejse over land, langs med kysten. Det er rigtignok længere, men langt mere interessant."

"Godt. Jeg må anskaffe mig en fører."

"Jeg kan just tilbyde Dem en."

"Er det en pålidelig, intelligent mand?"

"Ja, en beboer af næsset. Han er en meget dygtig ejderjæger, som De vil blive fornøjet med. Han taler flydende dansk."

"Og hvornår kan jeg komme til at tale med ham?"

"I morgen, hvis det passer Dem."

"Hvorfor ikke i dag?"

"Fordi han først kommer hertil i morgen."

"Nå, så i morgen," svarede onkel med et let suk.

Kort efter endte denne betydningsfulde samtale, og den tyske professor takkede den islandske på det varmeste. Onkel havde under måltidet modtaget vigtige oplysninger, blandt andet om Arne Saknussemms historie og grunden til hans mystiske dokument, foruden at hans vært ikke fulgte med på ekspeditionen og udsigten til den følgende dag at have en fører til sin rådighed.

11

Om aftenen gik jeg en lille tur langs stranden, kom tidligt hjem og lagde mig i min store træseng, hvor jeg faldt i en tryg søvn.

Da jeg vågnede, hørte jeg onkel tale ivrigt inde i det tilstødende værelse. Jeg stod straks op og skyndte mig ind til ham. Han talte dansk med en høj, kraftigt bygget mand. Denne store karl lod til at have usædvanlige kræfter. Hans øjne, anbragt i et stort hoved med troskyldige træk, havde et forstandigt udtryk. De var blå og drømmende. Langt hår, som selv i England kunne kaldes rødt, bølgede ned over hans kæmpeskuldre. Hans bevægelser var nok smidige, men han bevægede armene kun lidt, som en mand, der ikke kender eller forstår gestikulationernes sprog. Alt hos ham røbede et fuldkommen roligt, men ikke af den grund ligegyldigt temperament. Man fik indtrykket af at han ikke stillede fordringer til nogen, at han arbejdede efter sit eget hoved, og at intet i verden bragte ham ud af hans filosofiske ligevægt.

Jeg iagttog afskygningerne i denne karakter af den måde, islænderen optog professorens lidenskabelige ordstrøm på. Mens onkel fægtede med armene, stod han ubevægelig med korslagte arme; til benægtelse drejede han hovedet fra venstre til højre; til bekræftelse nikkede han, men så ubetydeligt, at hans lange hår næppe bevægedes. Hans sparsommelighed med sine bevægelser var næsten en gniers. Ved synet af denne mand havde jeg sandelig aldrig anet, at han var jæger; han sporede sikkert ikke vildtet op, men hvorledes kunne han komme det nær?

Alt dette blev mig først klart, da jeg af herr Fridriksson hørte, at denne sindige mand kun gik på jagt efter edderfugle, en fugl, hvis dun udgør øens største indtægtskilde. Og indsamlingen af disse edderdun kræver virkelig ikke store anstrengelser.

I de første dage af sommeren bygger hun-edderfugten, en art køn and, sin rede mellem klipperne langs med de fjorde, der gennemskærer kysten, og udpolstrer dem med de fine fjer, som den plukker af sit bryst. Så kommer jægeren, eller rettere handelsmanden og tager reden bort, hvorefter hunnen begynder sit arbejde forfra. Dette gentager sig så længe, den har et dun tilbage. Når den er fuldstændig blottet, kommer turen til hannen. Men da dens stride og grove fjer ikke har nogen handelsværdi, tager jægeren nu ikke længere reden bort; hunnen lægger sine æg, de små kryber ud, og det følgende år gentages indsamlingen af edderdun.

Da edderfuglen til sin rede ikke vælger de stejle fjelde, men de let tilgængelige horisontale, som skyder ud i havet, kan den islandske jæger udføre sin forretning uden stort besvær. Han er en landmand, som kun høster, hvad andre sår.

Dette alvorlige, flegmatiske og tavse menneske hed Hans Bjelke; han indfandt sig på herr Fridrikssons anbefaling og blev vor fremtidige vejviser. Hans manerer dannede en påfaldende kontrast til onkels.

De blev imidlertid let enige. Ingen af de to tingede om betalingen; den ene var rede til at modtage, hvad man tilbød ham, den anden rede til at give, hvad der blev forlangt. Aldrig er en handel kommet lettere i stand.

Hans forpligtede sig altså til at følge os hen til landsbyen Stapi, der ligger på sydsiden af Sneffelsnæs, ved foden af

vulkanen. Han anslog vejlængden til ca. 22 mil, en rejse, som efter onkels mening kunne gøres på to dage.

Men da han hørte, at det var danske mil på 24.000 fod, måtte han, i betragtning af de dårlige veje, gøre sig fattet på syv-otte dage.

Han måtte have fire heste til sin rådighed, to rideheste, en til sig selv og en til mig og to andre til at bære vor bagage. Hans skulde, som han plejede, gå til fods. Han var nøje kendt med denne del af kysten og lovede at vælge den korteste vej.

Han skulle dog ikke forlade os ved ankomsten til Stapi, men følge os på hele den videnskabelige ekspedition for en betaling af tre speciedaler (12 kroner) om ugen. Han stillede kun den udtrykkelige betingelse, at denne sum blev ham udbetalt ugentlig, hver lørdag aften.

Afrejsen blev bestemt til den 16. juni. Onkel ville give ham penge på hånden, men han afslog det med et eneste ord.

"Bagefter," sagde han.

Professoren forklarede mig, hvad han mente.

Da aftalen var sluttet, trak Hans sig fuldstændig tilbage.

"Et fortræffeligt menneske!" udbrød onkel, "men han har ingen anelse om, hvilken vidunderlig rolle skæbnen har forbeholdt ham!"

"Han skal altså ledsage os til ..."

"Ja, Axel, til jordens midtpunkt."

Der var endnu 48 timer tilbage til afrejsen; til min store beklagelse måtte jeg anvende dem til vore forberedelser, vi måtte udfolde hele vort snilde for at ordne enhver genstand på bedste måde, instrumenterne for sig, værktøjet i en pakke, provianten i en anden. Der var i alt fire grupper.

Instrumenterne bestod af:

1. Et celsius-termometer fra Eigel, med en skala på hundrede og halvtreds grader, hvilken forekom mig både for høj og for lav. For høj, hvis den omgivende hede stiger til denne grad, eftersom vi i så fald ville blive stegt. For lav, når det gjaldt om at måle temperaturen af kilder eller ethvert andet stof i flydende tilstand.
2. Et manometer til komprimeret luft, for at angive de højere grader, der overstiger atmosfærens tryk i niveau med havet. Det almindelige barometer ville nemlig ikke have nyttet, da atmosfærens tryk måtte tiltage, jo længere vi kom ned under jordens overflade.
3. Et kronometer fra den yngre Boissonnas i Geneve, nøjagtigt reguleret efter Hamborgs meridian.
4. To kompasser, et lodret og et vandret.
5. En natkikkert.
6. To Ruhmkorff'ske apparater, som ved hjælp af en elektrisk strøm afgiver et let transportabelt lys, der er sikkert og kun indtager ringe plads.

> *Det Ruhmkorff'ske apparat består af et Bunsen'sk element, som bliver sat i virksomhed af tvekromsurt kali, der er lugtfri; en induktionsrulle sætter den af elementet frembragte elektricitet i forbindelse med en særligt konstrueret lygte; i denne lygte befinder der sig et slangerør af glas, som er gjort lufttomt, så at der kun bliver en rest af kulsyre eller kvælstof tilbage. Når apparatet er i virksomhed, bliver*

> *denne gas lysende med et hvidligt og varigt lys. Elementet og rullen er anbragt i en lædertaske, som den rejsende bærer i en skulderrem. Den udvendigt anbragte lygte giver tilstrækkeligt lys i mørke dybder; den tillader at vove sig ind i en omgivelse af let antændelige gasarter, uden fare for en eksplosion og slukkes ikke selv dybt under vandet. Herr Ruhmkorff er en lærd og dygtig fysiker. Hans hovedopdagelse består i et induktionsapparat, med hvilket man kan frembringe elektricitet af høj spænding. Han modtog 1864 den femårige pris på 50.000 francs, som Frankrig har udsat for den sindrigste anvendelse af elektriciteten.*
>
> *Forf. anm.*

Våbnene bestod af to karabiner fra Purdley More & Co. og to revolvere fra Colt. Hvad skulle disse våben til? Vi behøvede dog, efter min mening, hverken at frygte for vilde mennesker eller dyr. Men onkel lod til at holde lige så fast ved sit arsenal, som ved sine instrumenter, navnlig ved et betydeligt forråd af skydebomuld, som ikke skades af fugtighed, og hvis drivkraft er langt stærkere end almindelig krudts.

Værktøjet bestod af to spidshakker, to hakker, en rebstige af silke, tre jernbeslåede stokke, en økse, en hammer, et dusin jernkiler og angelringe og lange knudereb. Dette måtte sagtens udgøre en ordentlig pakke, eftersom stigen alene var tre hundrede fod lang.

Endelig var der provianten; pakken var ikke ret stor, men tilfredsstillende, da den indeholdt et forråd for seks måneder af

kødpepton og tvebakker. Gin var de eneste våde varer, og vand manglede fuldstændig; men vi havde vanddunke med, og onkel gjorde regning på kilder til deres fyldning; de indvendinger, som jeg havde at gøre med hensyn til disses beskaffenhed, temperatur og selve deres eksistens, havde været uden virkning.

For at fuldstændiggøre listen over vore rejseartikler, skal jeg endnu nævne et rejseapotek med kirurgiske sakse, benskinner, et stykke bånd af ubleget garn, bandager og kompresser, hæfteplaster, et åreladningsbækken, skrækkelige ting til hobe; endvidere et antal flasker med dekstrin; sårspiritus, blyeddike, æter, eddike og salmiakspiritus, lutter sager, som ikke var videre beroligende; endelig de nødvendige ingredienser til de Ruhmkorff'ske apparater.

Onkel havde heller ikke glemt tobak, krudt og fyrsvamp, lige så lidt som en pengekat af læder til at bære om livet og med et tilstrækkeligt indhold af guld, sølv og sedler. Svære sko, som var gjort vandtætte med et overtræk af tjære og kautsjuk, fandtes i et antal af seks par blandt de nødvendige genstande.

"Således klædte, bestøvlede og udrustede kan man rejse, så langt det skal være," sagde onkel til mig.

Den 14. blev hele dagen anvendt til at ordne disse forskellige sager. Vi spiste til middag hos grev Trampe, sammen med byfogeden i Reykjavik og landfysikus, dr. Hjaltelin. Herr Fridriksson var ikke blandt de indbudte; siden hørte jeg, at landshøvdingen og han var uenige om et administrativt spørgsmål og ikke kom sammen. Jeg havde således ikke lejlighed til at forstå et eneste ord af, hvad der blev talt ved

denne halvt officielle middag, eg lagde kun mærke til, at onkel talte hele tiden.

Den næste dag, d. 15., var vi færdige med forberedelserne. Vor vært gjorde professoren en stor glæde ved at forære ham et kort over Island, som uden sammenligning var langt mere fuldstændig end det Handerson'ske, nemlig Bjørn Gunnlaugssons store i en målestok af 1/480000 udarbejdede kort, udgivet af det islandske litterære selskab. Det var et kostbart dokument for en mineralog.

Den sidste aften blev tilbragt i fortrolig samtale med herr Fridriksson, for hvem jeg følte en levende sympati; men på denne samtale fulgte en temmelig urolig søvn, i alt fald for mit vedkommende.

Klokken fem om morgenen blev jeg vækket af fire heste, som stampede og vrinskede neden for mit vindue. Jeg fik i en fart tøjet på og kom ned på gaden. Her var Hans i færd med at anbringe vor bagage; han udførte arbejdet sindigt og uden at sige et ord, men med sjælden dygtighed. Onkel gjorde mere støj end nytte, og føreren syntes kun at tage liden notits af hans anvisninger.

Klokken seks var alt i orden. Herr Fridriksson trykkede vore hænder. Onkel takkede ham på islandsk for hans elskværdige gæstfrihed. Jeg takkede ham på mit bedste latin, og herr Fridriksson citerede som sit sidste farvel hint vers, Virgil synes at have skrevet særligt for os, der drog ud på må og få:

Et quacumque viam dederit Fortuna sequamur.

Lad os følge den vej, som Fortuna anviser os.

12

Ved vor afrejse var himlen dækket med skyer, men vejret var stadigt, og vi behøvede hverken at frygte for overvældende hede eller stærke regnskyl. Det var ret et vejr for turister.

Fornøjelsen ved til hest at drage gennem et ubekendt land gjorde mig det lettere at forsone mig med foretagendet. Jeg følte ret lykken ved frit at kunne tumle mig efter ønske og begyndte at se sagen fra den lyse side.

"For resten," tænkte jeg ved mig selv, "hvad er der at risikere? At rejse i et mærkeligt land! at bestige et berømt bjerg! I værste fald at stige ned i et udbrændt krater! Det er klart, at Saknussemm ikke har gjort andet! At der derfra skulle føre en gang til Jordens midtpunkt, er den rene indbildning! Aldeles umuligt! Lad os altså tage de lyse sider af denne ekspedition, uden betænkeligheder."

Imidlertid havde vi forladt Reykjavik.

Hans gik foran med raske, jævne, udholdende skridt. De to heste, som bar vor bagage, fulgte efter ham, uden at man havde nødigt at lede dem. Onkel og jeg, som dannede bagtravet, tog os virkelig ikke ilde ud på vore små, men kraftige dyr.

Island er en af Europas store øer. Den indtager et fladerum af 104.785 kvadratkilometer, men har kun 72.438 indbyggere. Fra Arilds tid er den inddelt i fire fjerdedele, og vi måtte drage tværs igennem den del, som kaldes søndlændinge-fjerdingen, *"Sunnlendinga-fjórdungr"*.

Hans havde lige fra Reykjavik slået ind på vejen langs med havet. Vi red hen over magre græsgange, hvor den gule farve var

den fremherskende. De rynkede toppe af de trakytiske fjeldmasser tabte sig i den østlige horisonts tåger, undertiden så man sneflader, som samlede det spredte lys og kastede det tilbage på fjernere fjeldskrænter; enkelte fjeldtinder, som ragede højere op, gennemborede det grå skylag og kom atter til syne oven over disse bevægelige dampmasser ligesom klipper, der ragede op i klar luft.

Ofte løb disse golde fjeldkæder i en spids ned imod havet og skar ind i græsgangene; men der blev altid tilstrækkelig plads til at komme forbi. Vore heste udsøgte for øvrigt instinktmæssigt de passable steder uden at sagtne deres gang. Onkel havde ikke den fornøjelse at anspore sin hest ved tilråb eller pisken; hans utålmodighed kunne ikke gøre sig gældende. Jeg kunne ikke bare mig for at smile ved synet af dette lange menneske på den lille hest, hans lange ben rørte ved jorden, han lignede en kentaur på seks ben.

"Et rart dyr! Et rart dyr!" sagde han, "du skal se, Axel, at intet dyr overgår den islandske hest i snilde. Sne, storme, ufremkommelige veje, fjelde, jøkler, intet som helst opholder den. Den er modig, den er nøjsom, den er pålidelig. Aldrig et fejltrin, aldrig stædighed. Skal den passere et vandløb eller en fjord, vil du se den uden tøven kaste sig i vandet ligesom et amfibium og klatre op på den modsatte bred! Men man må ikke tale hårdt til den, man må lade den passe sig selv, og man kan, det ene med det andet, tilbagelægge 8 mil om dagen med den."

"Vi ganske vist," svarede jeg, "men vejviseren?"

"Å, han anfægter mig ikke. Den slags folk kommer afsted uden at lægge mærke til det. Han der bevæger sig så lidt, at han slet ikke kan blive træt. For resten vil jeg i nødsfald overlade

ham min hest. Jeg ville få krampe, hvis jeg ikke gav mig mere motion. Armene har det udmærket, men vi må tænke på benene."

Imidlertid gik det fremad med raske skridt. Landet var allerede meget øde. Hist og her lå en enlig forpagtergård, en eller anden "bæ" Note 5), bygget af træ, jord og lavastykker, viste sig ligesom en tigger ved randen af en hulvej. Disse forfaldne hytter så ud som om de anråbte de vejfarendes barmhjertighed, og man følte sig fristet til at give dem en almisse. I dette land manglede der fuldstændig veje, selv gangstier, og hvor langsom vegetationen end var, så ødelagde de sjældne rejsendes fodtrin den dog hurtigt. Og denne del af landet, i hovedstadens umiddelbare nærhed, hørte alligevel til de beboede og opdyrkede strækninger af øen. Hvorledes var så de egne, som var endnu mere øde end denne ørken? Vi havde kun tilbagelagt en halv mil og var endnu ikke stødt på en bonde uden for døren af hans stråtække hytte, eller på en vild fårehyrde, der vogtede en hjord mindre vild end han selv, men kun på nogle køer og beder, overladt til sig selv. Hvorledes stod det så til med de vulkanske egne, hjemsøgt af eruptive fænomener, frembragt af vulkanske udbrud og jordrystelser?

Vi skulle senere lære sådanne at kende, men ved at rådføre mig med Gunnlaugssons kort, så jeg, at man undgik dem ved at holde sig nær til den bugtede kyst. Den vulkanske bevægelse havde i virkeligheden hovedsagelig indskrænket sig til det indre af øen; der findes også de trappeformet lejrede fjelde, trakyt-striberne, udbrud af basalt, tuf, alle de vulkanske stenarter, udstrømningerne af lava og smeltet porfyr, som giver et land et præg af overnaturlig rædsel. Jeg havde den gang ingen anelse

om det skuespil, der ventede os på Sneffelsnæs, hvor disse en vild naturs ødelæggelser danner et frygteligt kaos.

To timer efter vor afrejse fra Reykjavik kom vi til Gufunes med et kirkested af samme navn. Det frembød intet mærkeligt. Kun nogle huse, som i Tyskland næppe ville udgøre en lille landsby. Her holdt Hans rast i en halv time; han tog del i vor tarvelige frokost, svarede med ja og nej på onkels spørgsmål om vejens beskaffenhed, og da man spurgte ham, hvor han agtede at overnatte, sagde han kun:

"Gardar."

Jeg rådførte mig med kortet for at se, hvad dette Gardar var. Jeg opdagede en lille flække af dette navn ved Hvalfjorden, fire mil fra Reykjavik. Jeg viste onkel det.

"Kun fire mil!" sagde han. "Fire mil af to og tyve! Det er en køn spadseretur."

Han ville gøre en bemærkning til vejviseren, men denne indtog sin gamle plads foran hestene uden at svare og begav sig atter på vej.

Tre timer senere, idet vi stadig drog hen over farveløse græsgange, måtte vi ride omkring Kollafjorden, en omvej, der var bedre og kortere end en fart over denne bugt. Snart nåede vi et tingsted ved navn Efjuberg, just som klokken ville have slået tolv, hvis de islandske kirker havde været velhavende nok til at eje et ur; men deri ligner de deres sognebørn, som ikke går med ur, fordi de intet har.

Her fik hestene et foder; derpå red vi ad en smal kystvej mellem en række bakker og søer uafbrudt videre til kirkestedet Brantarholl og videre til Saurbær, en mil derfra, et annekssogn, beliggende på sydkysten af Hvalfjorden.

Klokken var fire om eftermiddagen; vi havde tilbagelagt fire mil.

Fjorden var på dette sted mindst en halv mil bred; søerne brød larmende mod de spidse klipper; bugten udvidede sig mellem fjeldvægge, som steg tre tusinde fod lodret i vejret og var mærkelige ved deres brune lag, som adskilte de rødlige tufaflejringer. Hvor megen kløgt vore heste end måtte besidde, så anede der mig dog intet godt, hvis vi skulle passere en virkelig havarm på ryggen af en firbenet.

"Hvis de er fornuftige," tænkte jeg, "vil de ikke gøre noget forsøg på at sætte over. I alt fald påtager jeg mig at være fornuftig for dem."

Men onkel ville ikke vente.

Han galoperede ned til stranden.

Hans hest vejrede bølgeslaget og standsede. Onkel, som havde sit eget instinkt, ville have den videre. Hesten rystede på hovedet og vægrede sig på ny. Nu bandede han og brugte pisken, men dyret slog bagud og gjorde mine til at kaste sin rytter af. Endelig bøjede den lille hest sine knæhaser og smuttede bort under professorens ben, så at han blev stående oprejst på to sten ved flodbredden, ligesom kolossen på Rhodos.

"Dit forbistrede dyr!" udbrød rytteren, da han pludselig så sig til fods, skamfuld som en kavaleriofficer, der skal forsættes til infanteriet.

"Færge," sagde vejviseren og slog ham på skulderen.

"Hvad behager! En færge?"

"Der," svarede Hans og pegede på en båd.

"Ja," udbrød jeg, "der er en færge."

"Det skulle han have sagt før! Godt, videre!"

"Tidevandet," vedblev vejviseren.

"Hvad siger han?"

"Han mener ebben," svarede onkel.

"Naturligvis, vi må afvente ebben."

"Vente?" spurgte onkel.

"Ja," svarede Hans.

Onkel stampede med foden, mens hestene gik ned til færgen.

Jeg indså fuldstændig nødvendigheden af at afvente ebbens indtræden til overgangen over fjorden, fordi strømningerne da ikke er virksomme i nogen retning, og båden ikke løber fare for at blive revet bort, enten til bunden af bugten eller ud i rum sø.

Dette gunstige tidspunkt indtraf først klokken seks om aftenen; onkel, jeg, vejviseren, to færgemænd og de fire heste havde allerede taget plads i det temmelig skrøbelige fartøj, der var en slags fladbundet barkasse. Da jeg var vant til dampbådene på Elben, forekom færgefolkenes årer mig som et usselt mekanisk redskab. Vi brugte over en time til at komme over fjorden, men endelig slap vi heldigt over.

En halv time efter nåede vi kirkestedet Gardar.

13

Nu skulle mørket være faldet på, men under den 64. breddegrad kunne polarregionernes lyse nætter ikke overraske mig; i juni og juli går solen ikke ned på Island.

Men det var koldt i vejret. Jeg frøs og var sulten. Derfor var den "bæ" velkommen, som gæstfrit oplod sig for os.

Huset tilhørte en bonde, men hans gæstfrihed opvejede en konges. Da vi kom, rakte ejeren hånden ud imod os og gav os uden videre tegn til at følge efter.

At følge *efter* ham, for det var umuligt at følge *med* ham. En lang, snæver og mørk gang førte ind i denne bolig, bygget af råt tilhugne bjælker og gav adgang til de enkelte værelser, af hvilke der var fire i alt: køkkenet, væverstuen, "badstuen", hvor familien sov, og gæsteværelset, det bedste i huset. Onkel, på hvis længde man ikke havde tænkt, da huset blev bygget, støbte flere gange hovedet på loftsbjælkerne.

Man førte os ind i vort værelse, en stor sal med et gulv af stampet jord og et vindue, hvis ruder bestod af lidet gennemsigtige fåreblærer. Sengetøjet bestod af halm, som man havde kastet i to rødmalede og med islandske ordsprog prydede trærammer. Jeg havde ikke ventet en sådan komfort; kun herskede der i dette hus en stærk lugt af tørfisk, saltet kød og sur mælk, som min lugtesans fandt temmelig ubehagelig.

Efter at vi havde aflagt vore rejseklæder, opfordrede vor vært os til at tømme ud i køkkenet, det eneste sted, hvor man havde ild på, selv i den stærkeste kulde.

Onkel efterkom ufortøvet den venlige opfordring, jeg fulgte bagefter.

Ildstedet i køkkenet var indrettet efter ældgammelt mønster; midt i rummet lå en eneste sten; i taget var der et hul til at slippe røgen ud af. Dette køkken tjente ligeledes til spisestue.

Ved vor indtræden hilste vor vært, som om han ikke havde set os før, os med ordet *"sæll vertu"*, der betyder "vær lykkelige", og kyssede os på kinden.

Efter ham gentog hans hustru de samme ord, ledsaget af den samme ceremoni; dernæst lagde de begge den højre hånd på hjertet og bøjede sig dybt.

Jeg skynder mig at sige, at islænderinden var moder til nitten børn, som alle, store og små, tumlede sig mellem hinanden midt i de røgskyer fra ildstedet, der opfyldte rummet. Hvert øjeblik så jeg et nyt blondt hoved med et lidt melankolsk udtryk dukke frem af denne tåge. Man kunne have holdt dem for en samling utilstrækkeligt vaskede engle.

Onkel og jeg var meget venlige mod denne "rigdom"; vi havde snart en tre-fire stykker af disse "poder" på vore skuldre, lige så mange på skødet, resten mellem benene. De, der kunne tale, gentog *"sæll vertu"* i alle mulige tonarter. De, der ikke kunne det, skreg så meget desto højere.

Denne koncert blev afbrudt ved, at maden var færdig. I dette øjeblik kom edderfuglejægeren, som imidlertid havde sørget for hestenes foder, dvs. han havde sluppet dem løs på marken; de stakkels dyr måtte nøjes med det sparsomme mos på fjeldene og nogle lidet nærende tangplanter, for den næste dag af sig selv at møde til arbejdet.

"Sæll vertu," sagde Hans, og sindigt, automatisk, uden at det ene kys var mere varmt end det andet, omfavnede han husets vært og værtinde og alle de nitten børn.

Da ceremonien var forbi, satte man sig til bords, fire og tyve personer i alt, følgelig sad den ene bogstavelig talt oven på den anden. De, der kun havde to rollinger på skødet, kunne prise sig lykkelige.

Småfolkene blev imidlertid stille, da suppen kom på bordet, og den naturlige tavshed gjorde sig gældende selv over for islandske drenge. Vi fik først en mossuppe, som ikke smagte ilde, derpå en vældig portion tørfisk, der flød i smør, som i løbet af en snes år var blevet noget skrapt og altså efter islandske gastronomiske begreber var bedre end frisk smør. Dertil kom "skyr", en slags sammenløben mælk med tvebakker og enebærsaft; endelig en drik, valle blandet med vand, som kaldes *"blanda"*. Hvorvidt denne mærkelige føde var heldig eller ikke, kan jeg ikke dømme om. Jeg var sulten, og til dessert slugte jeg en tyk boghvedegrød til sidste mundfuld.

Efter endt måltid forsvandt børnene; de voksne personer tog plads om ildstedet, hvor der brændte tørv, kvas, kogødning og ben af tørret fisk. Efter denne "varmedouche" trak de forskellige afdelinger sig tilbage til deres respektive gemakker. Værtinden tilbød efter sædvane at afføre os benklæder og strømper; men vi afslog det meget høfligt, og jeg strakte mig snart på mit stråleje.

Næste morgen klokken fem sagde vi farvel til den islandske bonde; kun med besvær kunne onkel formå ham til at modtage en passende godtgørelse, og Hans gav tegnet til opbrud.

Hundrede skridt fra Gardar fik egnen et andet udseende!

Jordbunden blev sumpet og mindre gunstig for rejsen. Til højre strakte fjeldene sig ud i det fjerne, ligesom en vældig række naturlige fæstningsværker, hvis kontre-eskarpe vi fulgte; ofte stødte vi på bække, som vi måtte vade igennem, uden at bagagen dog blev alt for våd.

Egnen blev efterhånden mere øde; undertiden syntes dog en menneskelig skikkelse at flygte for os; da vi ad en omvej uforvarende kom i nærheden af et af disse spøgelser, følte jeg en uvilkårlig væmmelse ved at se et opsvulmet hoved uden hår, med glinsende hud og afskrækkende sår, som kom til syne mellem rifterne i de usle pjalter.

Den ulykkelige skabning strakte ikke sin vanskabte hånd ud til velkomst, men flygtede tværtimod så hurtigt, at Hans ikke kunne tilråbe ham det sædvanlige "*sæll vertu*".

"Spedalsk," sagde han.

"En spedalsk," gentog onkel.

Og dette ene ord virkede så frastødende. Denne forfærdelige sygdom er temmelig almindelig på Island; den er ikke smitsom, men arvelig. Derfor er det også forbudt disse ulykkelige at gifte sig.

Disse fremtoninger var ikke skikkede tit at gøre det sørgelige landskab mere tiltrækkende; de sidste planter sygnede hen under vore fødder, ikke et træ, kun nogle forkrøblede dværgbirke. Ikke et dyr, undtagen nogle heste, som, fordi deres ejer ikke kunne give dem føden, strejfede hen over de mørke sletter. Undertiden sås en falk svæve oppe i de grå skyer og med pilens hurtighed flygte mod syd; jeg gav mig hen til denne vilde naturs tungsindighed, og mine tanker førte mig tilbage til mit fædreland.

Vi måtte snart passere nogle ubetydelige fjorde og endelig en virkelig bugt; søen, som just var rolig, tillod os at komme over uden ophold, og vi kom til landsbyen Alstanes, en mil derfra.

Efter at have passeret to småfloder, Alsa og Heta, som var rige på østers og gedder, måtte vi tilbringe natten i en forladt hytte, der fortjente at hjemsøges af alle trolde i den skandinaviske mytologi; kuldens ånd havde i alt fald taget ophold der, for at plage os hele natten.

Den følgende dag indtraf der intet mærkeligt. Stadig den samme sumpede jordbund, den samme ensformighed, det samme triste udseende. Om aftenen havde vi tilbagelagt halvvejen og overnattede på gården Krossholt.

Den 19. juni havde vi hen ved en mils vej lavagrund, den såkaldte *"hraun"*, under vore fødder. Den rynkede lava så på overfladen ud som ankertove, der snart er trukket ud, snart oprullede; en uhyre strøm var styrtet ned fra de nære bjerge, nu udbrændte vulkaner, men hvis oversvømmelser vidnede om de heftige udbrud i fortiden. Hist og her steg dog lidt damp fra varme kilder i vejret.

Vi havde ikke tid til at tage disse fænomener i øjesyn, vi måtte videre. Snart viste sumpgrunden, der var afbrudt af små søer, sig atter under hestenes hove. Vor vej gik nu i vestlig retning; vi havde i virkeligheden gået rundt om den store Faxe-bugt, og Sneffels dobbelte hvide top ragede op i en afstand af knap fem mil.

Hestene skred godt fremad, jordbundens vanskeligheder opholdt dem ikke; jeg for min part begyndte at blive træt; onkel holdt sig lige så rank og støt som den første dag; jeg kunne ikke

andet end beundre både ham og edderfuglejægeren, der betragtede denne ekspedition som en almindelig spadseretur.

Lørdag den 20. juni, klokken seks om aftenen, kom vi til handelspladsen Búdir, der ligger ved en lille ås udløb i Faxebugten, og Hans forlangte sin akkorderede løn. Onkel betalte ham. Vor vejvisers slægt, nemlig hans onkler og fætre, tilbød os deres gæstevenskab; vi blev vel modtaget, og uden at misbruge disse menneskers godhed, havde jeg gerne hos dem hvilet mig ud efter rejsens besværligheder. Men onkel, som selv ikke trængte til at samle kræfter, havde ikke tanke for noget sådant, og den følgende morgen besteg vi atter vore gode dyr.

Jordbunden viste allerede tegn på at være bjerg, hvis granitrødder ragede op af jorden ligesom en gammel egs. Vi gik rundt om vulkanens vældige fod. Professoren havde ikke øjnene fra den, han fægtede med armene, som om han ville udfordre den, og udbrød: "Der er kæmpen, som jeg vil overvinde."

Endelig efter fire timers march standsede hestene af sig selv uden for præstegården i Stapi.

14

Stapi er et fiskerleje, bestående af hen ved tredive hytter og bygget på lavagrund, belyst af solstrålerne, der kastes tilbage fra vulkanen. Den lille fjord, ved hvilken den ligger, er indfattet af en mærkelig dannet basaltmur, en såkaldt "gjå".

Basalten er, som bekendt, en brun stenart af vulkansk oprindelse. Den udviser regelmæssige former, der overrasker ved deres ejendommelighed. Naturen virker her geometrisk og arbejder på menneskelig vis, som om den havde benyttet vinkelmål, passer og lodline. Idet den ellers overalt viser sin kunst i store, uordnede masser, næppe antydede kegler, ufuldendte pyramider, med besynderlig forbindelse af linjerne, ville den her give et eksempel på regelmæssighed og give de første århundreders bygmestre et strengt ordnet forbillede, som aldrig er blevet overtruffet hverken af Babylons herligheder eller af Grækenlands vidundere.

Jeg havde nok hørt tale om Giant's Causeway på Irland og Fingalshulen på Staffa, en af Hebriderne, men synet af en basaltformation havde endnu aldrig tilbudt sig for mig i virkeligheden.

I Stapi viste dette fænomen sig i hele sin skønhed.

Fjorden er ligesom hele halvøen omgivet af en række lodrette, tredive fod høje søjler. Disse søjleskafter af rene proportioner bar en buehvælving af horisontalt liggende søjler, som sprang frem over søen. Med visse mellemrum og under dette naturlige impluvium [Note 6)] opdagede man spidsbuede åbninger af særdeles smuk tegning, gennem hvilke søerne skummende

brød ind. Enkelte basaltblokke, revet løse af havets vælde, lå spredt omkring på bunden ligesom levningerne af et antikt tempel, evigt unge ruiner, over hvilke seklerne drog hen uden at beskadige dem.

Det var den sidste holdeplads på vor rejse over land. Hans havde ført os med dygtighed, og jeg slog mig lidt til ro ved den tanke, at han fremdeles skulle ledsage os.

Da vi kom til præstegården, en lav hytte, som hverken var smukkere eller bedre udstyret end de øvrige, så jeg der en mand i færd med at sko en hest; han holdt en hammer i hånden og bar et stødskind om livet.

"*Sæll vertu,*" sagde jægeren til ham.

"God dag," svarede smeden på godt dansk.

"Sjælesørger," sagde Hans henvendt til onkel.

"Præsten!" gentog denne. "Det lader til, Axel, at den gode mand der er præsten."

Imens gjorde vejviseren præsten bekendt med sagernes stilling; denne afbrød sit arbejde og udstødte et skrig, som vistnok er brugeligt mellem heste og hesteprangere, og en stor heks som straks ud af hytten. Hvis hun ikke målte sine seks fod i højden, så manglede der dog ikke meget. Jeg var bange for, at hun skulle tilbyde os det islandske velkomstkys, men uden grund; hun var oven i købet ikke videre forekommende, da hun førte os ind i huset.

Gæsteværelset forekom mig at være det dårligste i præstegården, det var lille, snavset og kvalmt. Man måtte tage til takke med det. Præsten lod langtfra til at udøve den antikke gæstfrihed. Før dagen var til ende, opdagede jeg, at vi havde at gøre med en smed, en fisker, en jæger og en tømmermand og

ingenlunde med en Herrens tjener. Det var ganske vist en søgnedag, måske indhentede han det forsømte om søndagen.

Jeg vil ikke bagtale disse stakkels præster, som, efter alt at dømme, er meget ilde farne; af den danske regering modtager de en latterlig lille lønning foruden en fjerdedel af sognetienden, som ikke udgør 60 lybske mark. Derfor må de arbejde for at opholde livet; men når man udfører en fiskers, jægers og grovsmeds arbejde, ender man med at antage jægernes, fiskernes og ligestillede folks manerer, tone og sædvaner; om aftenen opdagede jeg endog, at vor vært ikke talte afholdenhed blandt sine dyder.

Det gik snart op for onkel, med hvilke folk han havde at bestille; i stedet for en brav og værdig lærd, fandt han en grov og klodset bonde. Han besluttede derfor så meget desto snarere at begynde sit store foretagende og forlade denne lidet gæstfrie præstegård. Uden hensyn til vanskelighederne fattede han det forsæt at tilbringe nogle dage i bjergene.

Forberedelserne til rejsen blev derfor truffet dagen efter vor ankomst til Stapi. Han fæstede tre islændere til at bære bagagen i stedet for hestene; men det blev bestemt, at de skulle vende tilbage, så snart vi var nået til bunden af krateret.

Ved denne lejlighed underrettede onkel Hans om, at det var hans agt at undersøge vulkanen lige til dens yderste grænser.

Hans svarede kun med et nik. Derhen eller et andet sted, over eller under jorden, det var ham uden forskel. Jeg for min part havde, optaget af rejsens hændelser, næsten glemt, hvad der forestod, men nu greb tanken mig med desto større styrke. Hvad var der at stille op? Hvis der havde været en mulighed for at påvirke professor Lidenbrock, måtte forsøget være gjort i

Hamborg og ikke ved foden af Sneffel. Jeg pintes frem for alt af én idé, en frygtelig idé, som kunne have rystet mindre ømtålelige nerver end mine.

"Se nu," tænkte jeg ved mig selv, "vi bestiger Sneffel. Godt. Vi vil undersøge dens indre. Godt. Andre har gjort det samme uden at bøde med livet. Men det er ikke alt. Hvis der viser sig en vej ned til Jordens indre; hvis den ulyksalige Saknussemm har sagt sandhed, vil vi fortabe os i vulkanens underjordiske gange. Nu har vi ingen vished for, at Sneffel er udbrændt! Hvad beviser, at der ikke forestår et udbrud? Fordi uhyret har sovet siden 1229, følger så deraf, at det ikke kan vågne igen? Og hvis det vågner, hvad skal der så blive af os?"

Det var nok umagen værd at spekulere over, og jeg spekulerede. Selv i søvne drømte jeg om et udbrud. Nå, at blive kastet ud som en slagge forekom mig dog temmelig ubehageligt.

Endelig kunne jeg ikke dy mig længere; jeg besluttede at bringe sagen på bane hos onkel, så behændigt som muligt og i form af en hypotese.

Jeg gik til ham, meddelte ham mine bekymringer og trak mig tilbage for at lade ham give sig luft.

"Jeg har tænkt på det," svarede han simpelt hen.

Hvad betød disse ord? Skulle han have lyttet til fornuftens stemme? Tænkte han på at opgive sine planer? Det var alt for heldigt til at være muligt.

Efter en kort pause, under hvilken jeg ikke vovede at rette noget spørgsmål til ham, vedblev han:

"Jeg har tænkt på det. Siden vor ankomst til Stapi har jeg været optaget af det alvorlige spørgsmål, som du forelægger

mig, for dumdristige må vi ikke være."

"Nej," svarede jeg bestemt.

"I fem hundrede år har Sneffel været stum, men den kan tale. Men visse velbekendte fænomener går altid forud for hvert udbrud. Jeg har følgelig forhørt mig hos landets beboere, jeg har undersøgt jordbunden, og jeg kan sige dig, Axel, at der ikke forestår noget udbrud."

Jeg studsede over denne påstand og havde intet svar.

"Tvivler du på mine ord?" sagde onkel, "godt, så følg med."

Jeg adlød mekanisk. Vi forlod præstegården, professoren slog ind på en vej, som gennem en åbning i basaltmuren førte ind over land.

Vi befandt os snart på åben mark, hvis man kan give umådelige lag af vulkanske udtømmelser denne betegnelse. Landet syntes dækket med en regn af vældige stene, af trap, basalt, granit og andre vulkanske produkter.

Hist og her så jeg dampskyer stige op i luften; disse hvide dampe hidrørte fra varme kilder og viste ved deres heftighed jordbundens vulkanske virksomhed. Dette syntes at stadfæste min frygt. Hvor studsede jeg derfor ikke, da onkel sagde:

"Du ser disse dampe, Axel; godt, de beviser, at vi ikke har noget at frygte af vulkanen!"

"Det var meget!" udbrød jeg.

"Læg vel mærke til," vedblev professoren; "når et udbrud er i vente, tiltager disse udstrømninger først i styrke, for derefter fuldstændig at forsvinde, mens fænomenet står på; for de dampformige væsker, som ikke længere har den nødvendige spændkraft, søger vej til kraterne i stedet for at undslippe gennem spalterne i jorden. Når disse dampe forbliver i deres

sædvanlige tilstand, når deres heftighed ikke tiltager, når der endvidere ikke, i stedet før regn og blæst, indtræder tung og rolig luft, så kan du med bestemthed sige, at der ikke forestår noget udbrud i den nærmeste fremtid."

"Men ..."

"Det er nok. Når videnskaben har afsagt sin kendelse, har man at tie."

Jeg hang med hovedet, da vi vendte tilbage til præstegården. Onkel havde slået mig af marken med videnskabelige argumenter, jeg havde kun ét håb tilbage, nemlig, at når vi var nået til bunden af krateret, og der ikke fandtes nogen gang, ville det således være umuligt at komme videre, til trods for alverdens Saknussemm'er.

Den følgende nat havde jeg en uhyggelig drøm; jeg befandt mig midt i en vulkan dybt nede under jorden og følte mig slynget som et udkastet klippestykke ud i verdensrummet.

Næste morgen, den 23. juni, ventede Hans os med sine kammerater, som bar provianten, redskaberne og instrumenterne. To jernbeslåede stokke, to bøsser og to patrontasker var forbeholdt onkel og mig. Hans havde som et forsynligt menneske til bagagen føjet en fyldt læderflaske, der tillige med vore egne flasker sikrede os vand til otte dage.

Det var klokken ni om morgenen. Præsten og hans lange heks stod uden for porten. De ville sagtens sige værtens sidste farvel tit den rejsende. Men dette farvel antog den uventede form af en frygtelig regning, hvorpå man havde beregnet alt lige indtil den forpestede luft i præstegården. Dette brave ægtepar trak os op ligesom en hotelvært i Schweiz og holdt deres gæstfrihed i høj pris.

Onkel betalte uden at tinge. En mand, som agter sig til Jordens midtpunkt, ser ikke på et par rigsdaler.

Da denne sag var bragt i orden, gav Hans tegnet til opbrud, og kort efter havde vi forladt Stapi.

15

Sneffel er fem tusinde fod høj. Med sin dobbelte kegle afslutter den en trachytisk kæde, som afviger fra øens oreografiske system. Fra afgangsstedet kunne man se dens to horn aftegne sig mod den grå horisont. Jeg bemærkede kun, at en uhyre snekalot var trykket ned over kæmpens pande.

Vi gik i gåsegang; med jægeren i spidsen steg vi op ad de stejle fjeldstier, hvor to personer ikke kunne gå ved siden af hinanden. Enhver samtale var derved næsten umulig.

Over Stapifjordens basaltmur viste der sig først en tørvegrund, som hidrørte fra øens ældgamle mosevegetation; mængden af dette endnu ubenyttede brændselsmateriale ville være tilstrækkelig for hele Islands befolkning i et århundrede; dette uhyre tørveleje havde, opmålt fra bunden af nogle hulveje, hyppigt en dybde af 70 fod og bestod af lag af forkullede rester adskilt af pimpstenstuf.

Som en ægte nevø af professor Lidenbrock og til trods for mine betænkeligheder, iagttog jeg med interesse de mineralogiske mærkværdigheder, som var udstillet i dette uhyre naturhistoriske museum, idet jeg samtidig i tankerne gennemgik Islands hele geologiske historie.

Denne mærkelige ø er åbenbart dukket op af havet i en forholdsvis nyere tid. Måske hæver den sig efterhånden endnu mere. Hvis dette er tilfældet, skyldes dens oprindelse udelukkende virkningen af underjordisk ild. I så fald gik både Humphrey Davys teori, Saknussemms dokument og onkels påstande til hobe op i røg. Denne hypotese foranledigede mig

til nøje at undersøge jordbundens beskaffenhed, og jeg kom snart til klarhed angående de fænomener, som successivt har medvirket til dens dannelse.

Island, fuldstændig blottet for alluviale aflejringer, består udelukkende af vulkansk tuf, dvs. af et agglomerat af porøse sten og klippestykker. Før vulkanerne blev til, bestod den af en trapkerne, som ved de centrale kræfters tryk efterhånden var hævet op af søen. Ilden i dens indre var endnu ikke kommet til udbrud.

Men senere opstod skråt fra sydvest til nordost over hele øen en spalte, gennem hvilken den trachytiske masse lidt efter lidt udgød sig. Dette foregik dengang uden voldsomhed; afløbsåbningen havde en umådelig udstrækning, og de smeltede stoffer, som udkastedes af jordens indre, udbredte sig roligt i brede flader eller knudrede masser. I dette tidsrum opstod feldspat, syenit (en krystallinsk grovkornet blanding af feldspat og hornblende) og porfyr.

Men på grund af denne udgydelse tiltog øens omfang betydeligt og følgelig tillige dens modstandsevne. Man forstår, hvilken mængde dampformige væsker, der ophobede sig i dens skød, siden der, efter at den trachytiske skorpe var afkølet, ikke længere var noget afløb. Der kom derfor en tid, da disse gasarters mekaniske magt blev så stærk, at de løftede den tunge skal i vejret og udhulede sig skakter opefter.

Ved jordskorpens hævning opstod vulkanen, derpå borede krateret sig pludselig igennem på dens top.

På disse eruptive fænomener fulgte så vulkanske. Gennem de nydannede åbninger udgød sig først basalten, hvoraf sletten, vi lige havde passeret, frembød de mærkeligste prøver. Vi drog

over vægtige, mørkegrå klippeblokke, som afkølingen havde formet til sekssidige prismer. I det fjerne så man et betydeligt antal afstumpede kegler, som i sin tid havde været lige så mange ildsprudende mundinger.

Da basaltudbruddet så var forbi, udgød vulkanen, hvis styrke forøgedes af de udbrændte kratere, lavastrømme, tillige med aske og slagger, hvoraf jeg så lange striber falde ned ad dens sider ligesom en bølgende hårfylde.

Således var rækkefølgen af de fænomener, som Island skylder sin tilblivelse; de hidrørte alle fra virkningen af den indre ild, og det ville være galskab at antage, at den indre masse ikke befandt sig i en permanent hvidglødende tilstand, men endnu større galskab at tænke på at komme til Jordens midtpunkt.

Jeg slog mig derfor til ro med hensyn til udfaldet af vort foretagende, mens vi besteg Sneffel.

Vejen blev mere og mere besværlig; grunden højnede sig; klippestykkerne vaklede, og der fordredes den største opmærksomhed før at undgå de farlige fjeldskred.

Hans gik roligt som på flad mark; ofte forsvandt han bag store stenblokke, og vi tabte ham et øjeblik af syne, indtil han udstødte en gennemtrængende fløjten, som angav den retning, vi havde at følge. Hyppigt stod han også stille, samlede nogle sten op og anbragte dem på en iøjnefaldende måde for at lette os tilbagevejen. En i og for sig heldig forholdsregel, men de senere begivenheder gjorde den overflødig.

Efter tre timers trættende march var vi kun nået til bjergets fod. Hans gav tegn til at gøre holdt, og vi indtog alle en let frokost. Onkel spiste dobbelte portioner for at komme des hurtigere af sted. Men da dette ophold også var bestemt til at

samle kræfter, måtte han rette sig efter føreren, som først en time efter gav tegnet til opbrud. De tre islændere, lige så tavse som deres kammerat, jægeren, mælede ikke et eneste ord og spiste med måde.

Vi begyndte nu at klatre op ad Sneffels skråninger. Dens snedækkede top forekom mig ved et optisk bedrag, som hyppigt forekommer i bjergegne, helt nær, og dog, hvor mange timer varede det ikke, før vi nåede den! Og frem for alt, hvilket besvær! Stenene, som hverken blev holdt sammen af jord eller planterødder, løsnede sig under vore fødder og rullede med en lavines fart ned på sletten.

På mange steder dannede bjergets sider en vinkel med horisonten på mindst seks og tredive grader; det var umuligt at klatre op ad dem, og man kunne ikke uden besvær komme rundt om de stenede "lier". Vi understøttede derfor hinanden gensidigt med vore stokke.

Jeg må sige, at onkel holdt sig så nær ved mig som muligt; han tabte mig ikke af syne, og ved mangen lejlighed ydede hans arm mig en kraftig støtte. Selv besad han åbenbart en medfødt ligevægtssans, for han snublede ikke. Islænderne klatrede, skønt belæssede, med bjergboeres behændighed.

Ved at se op mod Sneffels top, syntes det mig umuligt at komme derop fra denne side, hvor skråningernes hældningsvinkel ikke lukkede sig mere. Efter en times strabadser og kraftanstrengelser viste der sig i det uhyre snedække på vulkanens ryg uventet en art trappe, som lettede opstigningen. Den var dannet af en af hine stenstrømme fra udbruddene, hvis latinske navn er "stinâ". Hvis denne strøm

ikke var blevet standset i sit fald af bjergets sider, ville den være styrtet i havet og have dannet nye øer.

Som det var, var det til held for os. Bjergvæggens stejlhed tiltog, men disse stentrin lettede opstigningen, tilmed i den grad, at da jeg et øjeblik standsede, mens mine ledsagere fortsatte opstigningen, så jeg dem allerede kendeligt formindskede ved afstanden.

Klokken syv om aftenen havde vi passeret de to tusinde trappetrin og befandt os på en "hjalle" af bjerget, en slags underlag, som den egentlige kraterkegle hvilede på.

Havet udstrakte sig her til en dybde af tre tusinde og to hundrede fod. Vi havde overskredet snelinjen, som på Island formedelst det stadig fugtige klima ikke er videre høj. Det var bidende koldt og blæste stærkt. Jeg var udmattet, professoren så godt, at mine fødder svigtede mig, og til trods for sin utålmodighed bestemte han sig til at gøre holdt. Han gav derfor et tegn til jægeren, men denne rystede på hovedet og sagde: "Ovenfor."

"Det lader til, at vi må endnu højere op," sagde onkel.

Derpå spurgte han Hans om grunden.

"Uheld," svarede føreren.

"Ja, uheld," gentog en af islænderne i en noget forskrækket tone.

"Hvad er der i vejen?" spurgte jeg urolig.

"Se," sagde onkel.

Jeg rettede blikket imod sletten. En uhyre søjle af pulveriseret pimpsten, sand og støv rejste sig og hvirvlede rundt ligesom en skypumpe; vinden slog den ned på den side af Sneffel, vi befandt os på; dette mørke forhæng, der var udspændt for

solen, kastede en dyb slagskygge, der lejrede sig over bjerget. Når denne skypumpe sænkede sig, måtte den nødvendigt drage os med ind i sin hvirvel. Dette fænomen er temmelig almindeligt, når vinden blæser fra jøklerne.

"Hastigt, hastigt!" udbrød vor fører.

Uden at forstå ordet indså jeg, at vi skulle følge så hurtigt som muligt efter Hans. Denne begyndte at gå rundt om kraterkeglen, men i skrå retning, for på denne måde at lette vejen.

Snart dalede skypumpen ned over bjerget, som rystede under stødet. Stenene, som var revet med af vinden, regnede ned ligesom ved en eruption. Vi befandt os heldigvis på den modsatte side, beskyttet mod al fare. Uden vor førers forsigtighed ville vore legemer, sønderrevne og malet til støv, være faldet ned langt borte ligesom rester af en eller anden ubekendt meteor.

Hans holdt det imidlertid ikke for rådeligt at tilbringe natten på keglens yderside. Vi fortsatte vor opstigning i siksak; de femten hundrede fod, som endnu måtte tilbagelægges, tog hen ved fem timer; omvejene og krydsvejene beløb sig mindst til to og en halv mil. Jeg kunne ikke mere; jeg bukkede under for kulde og sult. Den noget tynde luft var ikke længere tilstrækkelig for mine lungers virksomhed.

Klokken elleve om aftenen, i bælgmørke, nåede vi endelig toppene af Sneffel, og forinden jeg søgte ly i kraterets indre fik jeg lejlighed til at se midnatssolen på det laveste punkt i nord, kastende sine blege stråler over den slumrende ø, for mine fødder.

16

Aftensmaden blev slugt i en fart, og den lille flok indrettede sig så godt, den kunne. Lejet var hårdt, taget lidet solidt, situationen meget pinefuld i en højde af fem tusinde fod over havets overflade. Imidlertid sov jeg særlig roligt den nat, så godt som jeg ikke længe havde sovet. Jeg drømte ikke engang.

Den næste morgen vågnede vi halvt stivfrosne af en meget skarp luft, i det skønneste solskin. Jeg forlod mit granitleje for at nyde det prægtige skue, der udbredte sig for mine øjne.

Jeg befandt mig på toppen af det ene af Sneffels horn, det sydlige. Derfra svævede mit blik over den største del af øen. Som på alle store højder lod et optisk bedrag bredden synes højere, de indre dele derimod at sænke sig. Man kunne have troet, at et Helbesmers reliefkort var udbredt for ens fødder. Jeg så dybe dale krydse hinanden, afgrunde så ud som brønde, søer som damme, floder som bække. Til højre fulgte jøkel på jøkel og talrige bjergtoppe, af hvilke enkelte smykkede sig med en fjerbusk af lette røgskyer. Disse utallige bjerges bølgelinjer med deres skumlignende snelag mindede mig om overfladen af et oprørt hav. Vendte jeg blikket mod vest, udbredte oceanet sin majestætiske flade ligesom en fortsættelse af disse skummende bjergtoppe. Hvor endte landet? Mit blik skelnede det næppe.

Jeg hengav mig altså til den fortryllende henrykkelse, man hensættes i på høje bjergtinder, og denne gang uden at føle svimmelhed, da jeg endelig havde vænnet mig til slige ophøjede betragtninger. Mine blændede øjne badede sig i den gennemsigtige solglans. Jeg glemte, hvem jeg var, og hvor jeg

var, for at leve luftåndernes liv. Jeg berusede mig i højdernes vellyst uden at tænke på de afgrunde, min skæbne snart skulle styrte mig ned i. Men professoren og Hans, som indhentede mig på bjergtoppen, rev mig ud af mine drømmerier.

Onkel pegede med hånden i vestlig retning på en let dunst, en tåge, et glimt af land, som beherskede vandlinjen.

"Det er Grønland," sagde han.

"Grønland?" udbrød jeg.

"Ja, vi er henved 160 kilometer derfra, og ved tøbrudstid kommer isbjørnene lige til Island med drivisen. Men det har kun lidt at sige. Vi står på toppen af Sneffel, og her er to spidser, en sydlig og en nordlig. Hans vil sige os, hvad islænderne kalder den, vi befinder os på i dette øjeblik."

Efter at have rettet spørgsmålet, svarede jægeren:

"Scartaris."

Onkel tilkastede mig et triumferende blik.

"Til krateret!" sagde han.

Sneffels krater dannede en omvendt kegle, hvis munding kunne være godt to kilometer i gennemsnit. Dets dybde anslog jeg til ca. to tusinde fod. Hvorledes kunne det mon se ud i en sådan beholder, når den fyldte sig under torden og flammer? Bunden af tragten var ikke mere end fem hundrede fod i omkreds, så at man let kunne komme ned ad den temmelig svage skråning. Jeg sammenlignede uvilkårligt dette krater med en vældig mørser, og lignelsen forfærdede mig.

"Stige ned i en mørser," tænkte jeg, "som måske er ladt og kan gå af ved det mindste stød, det er galmandsværk."

Men jeg kunne ikke trække mig tilbage. Hans gik foran mig med ligegyldig mine. Jeg fulgte efter uden at sige et ord.

For at lette nedstigningen beskrev Hans store ellipser på keglens indvendige side. Vi måtte gå midt imellem udslyngede sten, af hvilke mange, rokket i deres leje, styrtede i spring ned i dybet. Deres fald vakte et ekko med en besynderlig klang.

Adskillige dele af keglen dannede indre isbræer. I disse tilfælde skred Hans frem med den største forsigtighed, idet han undersøgte grunden med sin jernbeslåede stok, for at opdage mulige spalter. På mange tvivlsomme steder måtte vi tøjres tit hinanden med et langt reb, for at den, hvis fod uforvarende gled ud, kunne få bistand af de andre. Det var et snildt påfund, men sikrede ikke mod enhver fare. Imidlertid og til trods for de vanskeligheder ved nedstigningen, som føreren ikke kendte, slap vi heldigt, når undtages, at et bundt reb faldt fra en af islænderne og rullede den korteste vej ned i dybet.

Ved middagstid nåede vi derned. Jeg så op mod keglens munding, som cirkelformet indrammede et lille stykke himmel. Kun på ét punkt blev cirklen afbrudt af Scartaris' top, der strakte sig ud i uendeligheden.

På vunden af krateret åbnede der sig tre skakter, gennem hvilke centralilden under Sneffels virksomhed havde udkastet sin lava og sine dampe. Hver af disse skakter var hen ved hundrede fod i diameter. De gabede for vore fødder, jeg havde ikke mod til at se ned i dem. Professor Lidenbrock havde hurtigt undersøgt deres beliggenhed; han skønnede, løb fra den ene til den anden, fægtede med armene og udstødte uforståelige ord.

Føreren og hans kammerater sad på en lavablok og stirrede på ham; de troede åbenbart, at han var gal.

Pludselig udstødte onkel et skrig. Jeg troede, at han havde tabt fodfæstet og stod i begreb med at styrte ned i en af de tre skorstene. Men nej. Jeg så ham stå med udbredte arme og skrævende ben foran en granitblok, som lå midt i krateret, ligesom et uhyre fodstykke til en statue af Pluto, underverdenens gud. Hans holdning røbede en mand, der er højst bestyrtet, men hvis bestyrtelse snart viger pladsen for en vanvittig glæde.

"Axel, Axel!" udbrød han; "kom, kom!"

Jeg løb hen til ham. Hans og islænderne rørte sig ikke af pletten.

"Betragt," sagde professoren til mig.

Og med samme bestyrtelse, skønt ikke med samme glæde læste jeg på vestsiden af blokken i runer, som var halvt udslettede af tiden, dette tusindfold fordømte navn:

ᛆᚱᚿᛆ ᛋᛆᚴᚿᚢᛋᛋᛂᛘᛘ

"Arne Saknussemm!" udbrød onkel, "tvivler du endnu?"

Jeg svarede ikke og vendte bestyrtet tilbage til min lavablok. Visheden tilintetgjorde mig. Jeg ved ikke, hvor længe jeg således sad hensunken i tanker, jeg ved blot, at da jeg atter løftede hovedet, så jeg kun onkel og Hans på bunden af krateret, islænderne var blevet afskediget og steg allerede ned ad Sneffels ydre sider for at vende tilbage til Stapi.

Hans sov trygt ved foden af et klippestykke i en lavarende, hvor han havde redt sig et improviseret leje; onkel vendte tilbage til bunden af krateret ligesom et vildt dyr i en jægers faldgrube. Jeg havde hverken lyst eller evne til at stå op, og idet jeg fulgte førerens eksempel, faldt jeg i en urolig slummer, for

det forekom mig, at jeg hørte drøn og følte, hvorledes det skælvede i bjergets sider.

Således forløb denne første nat på bunden af krateret. Den følgende morgen sænkede en grå, overtrukken, tung himmel sig ned over keglens top. Jeg mærkede det både på mørket nede i svælget og på onkels vrede.

Jeg forstod årsagen, og en gnist af håb opsteg i mit bryst.

For af de tre veje, der åbnede sig foran os, havde Saknussemm kun fulgt én. Efter den lærde islænders udsagn måtte man finde denne ved hjælp af det kendemærke, som var anført i lønskriftet, nemlig at Scartaris' skygge i de sidste dage af juni ville kysse dens rand.

Man kunne i virkeligheden betragte denne spidse top som viseren på et vældigt solur, hvis skygge på en bestemt dag betegnede vejen til Jordens midtpunkt.

Men når solen ikke skinnede, var der heller ingen skygge, og som følge deraf fattedes kendemærket.

Vi skrev den 25. juni. Hvis himlen forblev overtrukken i seks dage, måtte iagttagelsen opsættes til et andet år.

Jeg giver afkald på at skildre professor Lidenbrocks afmægtige vrede. Dagen forløb, uden at nogen skygge strakte sig ned til bunden af krateret. Hans rørte sig ikke af pletten; han måtte dog spørge sig selv om, hvad vi ventede efter, hvis han overhovedet spurgte om noget! Onkel henvendte ikke et eneste ord til mig. Hans blik, uafbrudt rettet opefter, tabte sig i den grå og tågede himmel.

Den 26., endnu intet. Hele dagen regnede og sneede det. Hans rejste en hytte af lavastykker. Jeg morede mig med at

betragte de tusinder af improviserede vandfald på keglens sider, idet hver sten forøgede den bedøvende plasken.

Onkel kunne ikke bare sig længere. Selv et mere roligt menneske måtte gå ud af sit gode skind, for dette var virkelig et skibbrud i havnen.

Men på de store sorger lader Himlen stadig følge de store glæder, og den forbeholdt professor Lidenbrock en oprejsning, der svarede til hans grænseløse fortvivlelse.

Den følgende dag var himlen endnu overtrukken; men om søndagen, den 28. juni, den tredjesidste dag i måneden, bragte måneskiftet også et omslag i vejret. Solen udgød sine stråler i strømme over krateret. Hver klippe, hver sten, hver forhøjning fik part i det lysende fluidum og kastede øjeblikkelig sin skygge hen ad jorden. Iblandt dem alle aftegnede Scartaris sig som en skarp spids, der drejede sig umærkeligt sammen med den strålende stjerne. Onkel drejede sig med den.

Ved middagstid, i de korteste dage, slikkede den let randen af den midterste skakt.

"Der er det," udbrød professoren, "der er det. Til Jordens midtpunkt!" tilføjede han.

Jeg så på Hans.

"Fremad!" sagde han roligt.

"*Vorwärts!*" udbrød professoren.

Det var klokken halv to om eftermiddagen.

17

Nu begyndte den virkelige rejse. Hidtil havde strabadserne fået bugt med vanskelighederne, nu dukkede disse ligefrem op ved hvert skridt.

Jeg havde endnu ikke kastet et blik ned i det bundløse svælg, jeg skulle styrte mig ned i.

Øjeblikket var kommet, jeg kunne endnu vælge imellem at tage del i foretagendet eller trække mig tilbage. Men jeg skammede mig over for jægeren. Hans gik til den eventyrlige færd med en sådan ligegyldighed, en så fuldstændig sorgløshed for enhver fare, at jeg rødmede over at være mindre tapper end han. Hvis jeg havde været alene, ville jeg have givet mig til at ræsonnere over tingene; men i førerens nærværelse tav jeg. Jeg tænkte på min smukke vierlænderinde og trådte hen til den midterste skakt.

Som før omtalt målte den hundrede fod i diameter og tre hundrede fod i omkreds. Jeg bøjede mig over et klippestykke, som hang ud over den og så ned i skakten. Hårene rejste sig på mit hoved. Følelsen af det tomme rum bemægtigede sig mig. Jeg mærkede, hvorledes tyngdepunktet i mig flyttede sig, og det løb rundt for mig som i en rus. Sådan en afgrund har en farlig tiltrækningskraft. Jeg var lige ved at styrte ned. En hånd greb fat i mig. Det var jægerens. Jeg havde åbenbart ikke haft tilstrækkelige "svimmelhedsøvelser" på Frelsers Kirke i København.

Hvor kort tid jeg end imidlertid havde fordristet mig til at se ned i denne brønd, havde jeg dog lagt mærke til dens

beskaffenhed. På dens næsten lodrette vægge fandtes talrige afsatser, som måtte lette nedstigningen. Men selv om stigen fandtes, så manglede rækværket. Et tov, fastgjort ved mundingen, kunne nok støtte os, men hvorledes skulle man gøre det los, når man var kommet helt ned?

Onkel anvendte et yderst simpelt middel for at komme ud over denne vanskelighed. Han oprullede et tommetykt tov, fire hundrede fod langt, firede det først ned i dets halve længde, slyngede det derpå om en fremspringende lavablok, og kastede så den anden halvdel ned i skakten. Nu kunne enhver af os, ved at tage begge tovstykkerne i hånden, støtte sig derved under nedstigningen, men var vi kommet ned i en dybde af to hundrede fod, var det en let sag ved at give slip på den ene ende at trække hele tovet ned. Denne fremgangsmåde kunne gentages i det uendelige.

Da disse forberedelser var truffet, sagde onkel:

"Lad os nu tænke på bagagen; den bliver fordelt i tre pakker, af hvilke hver af os tager en på ryggen; jeg taler kun om de skrøbelige sager."

Den kække professor henregnede åbenbart ikke os til denne kategori.

"Hans," vedblev han, "bærer redskaberne og en del af provianten; du, Axel, en anden tredjedel af provianten tillige med våbnene, jeg resten og de finere instrumenter."

"Men," ytrede jeg, "nu klæderne og den masse reb og stiger, hvem skal bære dem?"

"De besørger sig selv."

"Hvorledes det?" spurgte jeg.

"Det skal du få at se."

Og han lod ufortøvet gerningen følge på ordene. Efter hans ordre pakkede Hans alle de ikke skrøbelige sager i én bylt og snørede den godt sammen, hvorpå den uden videre blev kastet ned i skakten, Jeg hørte den klingende brusen, der ledsagede dens fald gennem luften. Onkel bøjede sig over afgrunden og fulgte tilfreds bagagens fald med blikket, så længe han kunne øjne den.

"Godt," sagde han, "nu er turen til os."

Jeg spørger ethvert oprigtigt menneske, om man kan høre på sådanne ord uden at gyse!

Professoren tog pakken med instrumenterne på ryggen, Hans den med redskaberne, jeg den med våbnene. Nedstigningen begyndte i følgende orden: Hans, onkel og jeg. Den foregik i dyb stilhed, som kun afbrødes, når klippestykker løsnede sig og rullede ned i afgrunden.

Jeg lod mig, så at sige, glide ned, idet jeg krampagtigt klamrede den ene hånd om det dobbelte tov og støttede mig med den anden ved hjælp af min jernbeslåede stok. En eneste tanke beherskede mig. Jeg frygtede for, at jeg skulle tabe balancen. Tovet forekom mig alt for svagt til at bære tre personer. Derfor benyttede jeg mig så lidt som muligt af det, idet jeg gjorde mirakler af ligevægtsøvelser på de lavastykker, som min fod omfattede ligesom en hånd.

Da et af disse glatte trin løsnede sig under fødderne på Hans, sagde han med sin rolige stemme:

"Giv agt!"

"*Achtung*!" gentog onkel.

Efter en halv times forløb var vi nået til en klippe, som sad fast i skaktens væg. Hans trak i den ene ende af tovet; den

anden steg i vejret; efter at være blevet trukket over klippen, det var kastet rundt om, faldt det ned, idet det rev sten og lavastykker med sig som en art regn, eller snarere som en farlig haglbyge.

Idet jeg bøjede mig ud over den smalle platform, bemærkede jeg, at bunden af skakten endnu ikke var til at se.

Vi anbragte tovet på samme måde som før, og en halv time efter var vi nået to hundrede fod længere ned.

Jeg ved ikke, hvor vidt selv den mest ivrige geolog under denne nedfart ville have forsøgt at studere omgivelsernes beskaffenhed. Hvad mig angår, så anfægtede de mig ikke; hvad enten det var pliocæn-, miocæn-, eocæn-formationen, kridt-, jura-, trias-formationen, dyas-, stenkul-, den siluriske og devoniske formation eller den azolske formationsgruppe, jeg var aldeles lige glad. Men professoren anstillede åbenbart sine iagttagelser eller gjorde notitser, for en gang, da vi standsede, sagde han til mig:

"Jo længere jeg kommer ned, desto mere sikker er jeg i min sag. Dette vulkanske terræns beskaffenhed stadfæster absolut Davys teori, vi befinder os på fuldstændig urgrund, hvor den kemiske proces foregik, da metallerne kom i brand ved berøringen med luft og vand. Jeg afviser absolut systemet med en central varme. Men for resten, så får vi at se."

Stadig den samme slutning. Man forstår, at jeg ikke var oplagt til at diskutere. Min tavshed blev udtydet som en indrømmelse, og nedfarten fortsattes.

Efter tre timers forløb kunne jeg endnu ikke skimte bunden af skakten. Da jeg så op, opdagede jeg, at dens munding var blevet kendeligt mindre. Dens vægge nærmede sig hinanden,

som følge af deres svage hældningsvinkel. Mørket tiltog efterhånden.

Imidlertid steg vi stadig længere ned; det forekom mig, at stenene, som løsnede sig fra væggene, gav mindre stærk genlyd i deres fald og selvfølgelig var nået bunden temmelig hurtigt.

Da jeg nøjagtigt havde optegnet, hvor tit vi bragte tovmanøvren i anvendelse, kunne jeg beregne, hvor langt vi var nået ned, og hvor lang tid vi havde brugt.

Vi havde nu fjorten gange gentaget manøvren, som hver gang tog en halv time. Det udgjorde i alt syv timer, plus fjorten kvarters eller tre og en halv times rasttid. I alt ti og en halv time. Da vi var taget af sted klokken et, måtte klokken nu være elleve.

Hvad dybden, vi var nået til, angår, gav disse fjorten manøvrer med et tov på to hundrede fod to tusinde og otte hundrede fod.

I dette øjeblik råbte Hans:

"Holdt!"

Jeg standsede pludselig, just som jeg stod i begreb med at træde onkel på hovedet.

"Vi er ved målet," sagde han.

"Hvor?" spurgte jeg og lod mig glide hen til ham.

"På bunden af den lodrette skakt."

"Er der ingen anden udgang?"

"Jo, jeg ser en art gang til højre. Det får vi at se i morgen. Nu spiser vi først, og så sover vi."

Det var endnu ikke helt mørkt. Proviantsækken blev åbnet, vi spiste, og så lagde enhver sig, så godt han kunne, på et leje af sten og lavabrokker.

Og da jeg, liggende på ryggen, slog øjnene op, bemærkede jeg et glimrende punkt for enden af det tre tusinde fod lange rør, der forvandlede sig til en kæmpekikkert.

Det var en stjerne i den lille bjørn.

Derefter faldt jeg i en tryg søvn.

18

Klokken otte om morgenen trængte en lysstråle ned til os og vækkede os. Væggenes tusinde lavafacetter opfangede og spredte den ligesom en regn af gnister. Skæret heraf var stærkt nok til, at jeg kunne skelne de omgivende genstande.

"Nå, Axel, hvad siger du til det?" udbrød onkel og gned sig i hænderne. "Har du nogen sinde tilbragt en mere rolig nat i vort hus i Königstrasse? Ingen vognrummel, ingen råben på gaden, ingen spektakler mellem færgefolkene!"

"Vi har det ganske vist særdeles roligt på bunden af denne brønd, men der ligger dog noget uhyggeligt i denne ro."

"Hvad behager!" udbrød onkel, "er du allerede uhyggelig til mode nu, hvordan skal det så gå siden? Vi er endnu ikke trængt en tomme ned i Jordens skød."

"Hvad mener De?"

"Jeg mener, at vi først er nået til øens overflade! Dette lange, lodrette rør, som udmunder i Sneffels krater, ophører omtrent i niveau med havet."

"Er De vis på det?"

"Aldeles vis. Spørg kun barometeret."

Kviksølvet, der var steget efterhånden, som vi kom længere ned, var virkelig standset ved ni og tyve tommer.

"Der ser du," vedblev professoren, "vi har først trykket af én atmosfære, og jeg længes efter at ombytte barometeret med manometeret."

Barometeret måtte rigtignok blive ubrugeligt fra det øjeblik, at lufttrykket blev stærkere end ved havets overflade.

"Men," bemærkede jeg, "kan man ikke frygte for, at dette stigende tryk vil blive meget ubehageligt?"

"Nej. Vi stiger langsomt nedad, og vore lunger vænner sig til at indånde en mere komprimeret atmosfære. Luftskipperne ender med at mangle luft, når de kommer op i de højere lag, og vi får måske for meget. Men det er mig kærere. Lad os ikke spilde et øjeblik. Hvor er den pakke, som vi før kastede ned?"

Jeg kom i tanker om, at vi den foregående aften forgæves havde søgt efter den. Onkel spurgte Hans, som, efter at have spejdet omkring med sit jægerøje, svarede:

"Der oppe!"

Pakken var virkelig blevet hængende på en klippeafsats ca. hundrede fod over vort hoved. Og den behændige islænder klatrede op ligesom en kat, og et øjeblik efter havde vi pakken.

"Nu spiser vi morgenmad," sagde onkel, "men som folk, der måske har en lang vej for sig."

Tvebakkerne og det tørrede kød blev skyllet ned med nogle slurke vand, blandet med genever.

Da morgenmaden var besørget, fik onkel sin notesbog op af lommen, tog efterhånden de forskellige instrumenter og noterede følgende:

Mandag d. 30. juni.
Kronometer: 8 t. 17 m. form.
Barometer: 29 t. 7 l.
Termometer: 6°.
Retning: O.S.O.

Denne sidste observation gjaldt det mørke galleri og blev angivet af kompasset.

"Så, Axel," udbrød professoren begejstret, "nu skal vi først rigtig trænge ind i Jordens indvolde. Nu begynder vor egentlige rejse!"

Dermed greb onkel med den ene hånd det Ruhmkorff'ske apparat, som hang om hans hals, satte med den anden den elektriske strøm i forbindelse med slangerøret i lygten, og et klart lys spredte galleriets mørke.

Det andet apparat, som Hans bar, blev ligeledes sat i virksomhed. Denne sindrige anvendelse af elektriciteten satte os i stand til ved hjælp af et kunstigt dagslys at trænge frem selv midt igennem let antændelige gasarter.

"Afsted!" sagde onkel.

Enhver tog igen sin pakke. Hans påtog sig at skubbe pakken med rebene og klæderne foran sig, og vi trådte alle tre ind i galleriet.

I samme øjeblik jeg kastede mig ind i den mørke løngang, løftede jeg hovedet og så, for sidste gang, gennem kæmpekikkerten Islands himmel, som jeg aldrig mere skulle gense.

Ved det sidste udbrud i året 1229 havde lavaen brudt sig en vej gennem denne tunnel. Den gav væggene et tæt og strålende overtræk, som kastede det elektriske lys tilbage med hundredfold styrke.

Vejens vanskelighed bestod hovedsagelig i, at man gled ned ad en flade med en hældningsvinkel på ca. 45 grader; til alt held kunne talrige forvitrede eller fremragende steder tjene som trappetrin, og bagagen behøvede vi kun at trække bag efter os med et langt reb.

Men det samme stof, som afgav trinnene under vore fødder, blev på de andre vægge til drypsten. Den på mange steder porøse lava dannede mange små, runde blærer; krystaller af mørkt kvarts, prydet med klare glasdråber, hang som lysekroner ned fra loftet og syntes at antændes ved vort komme. Man kunne fristes til at tro, at underverdenens ånder illuminerede deres palads for at modtage gæsterne fra oververdenen.

"Det er storartet!" udbrød jeg uvilkårligt. "Hvilket skuespil, onkel! Ser De disse nuancer i lavaen, som i umærkelige afskygninger går fra rødbrunt over til strålende guld? Og disse krystaller, der ligner lysende kugler?"

"An, du er med, Axel!" svarede onkel. "Nå! Du finder dette storartet, min dreng! Du vil få ganske andre ting at se, håber jeg. Gå nu! Gå nu!"

Han skulle hellere have sagt "glid bare væk", for vi lod os i al mag rutsje ned ad skråningen. Det var Virgils "*facilis descensus Averni*". Kompasset, som jeg hyppigt rådførte mig med, viste retningen sydost med uforanderlig regelmæssighed. Denne lavastrøm skejede ikke ud hverken til den ene eller den anden side. Den var så snorlige som en ret linje.

Imidlertid tog varmen ikke mærkbart til, hvilket bekræftede Davys teorier, og mere end én gang så jeg forundret på termometeret. To timer efter vort opbrud viste det kun 10 grader, det vil sige en stigen på 4 grader. Dette gav mig grund til at antage, at vi bevægede os mere i horisontal end vertikal retning. Hvor dybt vi var nået ned, lod sig med lethed bestemme.

Professoren målte omhyggeligt vejens hældningsvinkler, men han beholdt resultatet af sine iagttagelser hos sig selv.

Hen imod klokken otte om aftenen gav han tegn til at gøre holdt. Han satte sig straks ned. Lamperne blev anbragt på et stykke fremspringende lava. Vi befandt os i en slags hule, hvor der ikke var mangel på luft. Tværtimod. Nogle vindpust nåede hen til os. Hvad fremkaldte dem? Hvorfra kom denne atmosfæriske bevægelse? Det var et spørgsmål, som jeg i øjeblikket ikke søgte at besvare. Sult og træthed berøvede mig evnen til at tænke. De syv timers nedfart havde udtømt mine kræfter, ordet "holdt" frydede mit øre. Hans udbredte nogle levnedsmidler på en lavablok, og vi spiste med god appetit. En omstændighed gjorde mig dog urolig, vort forråd af vand var svundet ind til det halve. Onkel havde gjort regning på at forsyne sig af underjordiske kilder, men hidtil havde vi ikke mødt en eneste. Jeg kunne ikke andet end gøre ham opmærksom på dette.

"Du forundrer dig over denne mangel på kilder?" sagde han.

"Ja, og den gør mig endog urolig. Vi har kun vand til fem dage."

"Vær du ganske rolig, Axel, jeg lover dig, at vi skal finde vand nok og mere, end vi skøtter om."

"Hvornår?"

"Når vi er kommet ud af dette lavalag. Hvorledes tror du, at kilder kan trænge igennem disse vægge?"

"Men måske denne gang strækker sig hen til større dybder. Det forekommer mig, at vi endnu ikke er nået videre dybt ned."

"Hvoraf slutter du det?"

"Hvis vi var kommet et godt stykke inden for jordskorpen, ville varmen være større."

"Efter dit system," svarede onkel. "Hvad viser termometeret?"

"Knap femten grader, altså kun ni grader mere, end da vi tog af sted."

"Godt, hvad slutter du så af det?"

"Jeg slutter følgende: efter de omhyggeligste iagttagelser stiger temperaturen i Jordens indre med 1 grad for hver hundrede fod. Men forskellige lokale forhold kan ændre dette tal. Således har man ved Jakutsk i Sibirien lagt mærke til, at stigningen med én grad allerede fandt sted for hver 36 fod. Denne forskel afhænger åbenbart af klippens ledningsevne. Jeg tilføjer, at man i nærheden af udbrændte vulkaner og gennem gnejs har iagttaget, at temperaturen kun beløb sig til én grad i hundrede og fem og tyve fods dybde. Lad os altså kun holde os til den sidste hypotese, der stiller sig mest gunstig, og lægge den til grund for vor beregning."

"Regn kun, min dreng."

"Intet er lettere," svarede jeg, og skrev tallene i min notesbog. "Ni gange hundrede og fem og tyve fod udgør en dybde af elleve hundrede og fem og tyve fod."

"Meget nøjagtigt."

"Hvad så?"

"Efter mine beregninger befinder vi os nu ti tusinde fod under havets overflade."

"Er det muligt?"

"Ja, eller også vil tal ikke mere være tal!"

Professorens beregninger slog til. Vi var allerede nåede seks tusinde fod længere ned, end det hidtil var lykkedes nogen, for

eksempel i gruberne i Kitz-Bühl i Tyrol og i Kuttenberg i Bøhmen.

Temperaturen, som på dette sted skulle have beløbet sig til en og firs grader, beløb sig til knap femten. Dette gav særligt stof til eftertanke.

19

Den følgende dag, tirsdag den 1. juli, klokken seks, fortsatte vi rejsen.

Vi fulgte stadig lavagalleriet, en naturlig rampe, jævnt skrånende, ligesom de skråplaner, der endnu træder i stedet for trapper i gamle bygninger. Således blev det ved til kl. 17 minutter over 12, da vi indhentede Hans, som var blevet stående.

"Å," udbrød onkel, "nu er vi nået til enden af gangen."

Jeg så mig om. Vi befandt os midt på en korsvej, hvor to veje mundede ud, begge mørke og snævre. Hvilken af dem skulle vi slå ind på? Det var netop spørgsmålet.

Onkel ville dog ikke synes rådvild over for føreren og mig; han pegede på den østlige tunnel, og vi gik derind. Enhver tøven over for denne dobbelte skakt ville aldrig have fået ende, da intet kendetegn kunne afgøre valget mellem den ene eller den anden. Vi måtte fuldstændig gå på lykke og fromme.

Dette nye galleri havde en næppe mærkbar hældning, og dens gennemsnit var meget uregelmæssigt. Undertiden havde vi en hel række af småbuer for os, ligesom sideskibene i en gotisk domkirke. Middelalderens arkitekter havde her kunnet studere alle former af den religiøse arkitektur, som har udviklet sig af spidsbuen. En mil længere henne måtte vi bøje vore hoveder under den romanske stils trykkede buer, og mægtige piller i grundmurene støttede hvælvingen. På mange steder erstattedes de af lave underbygninger, der lignede bævernes boliger, og vi gled krybende ned gennem snævre gange.

Varmen holdt sig stadig på en tålelig højde, jeg tænkte uvilkårligt på, hvor uendelig stærk den havde været, den gang de af Sneffel udkastede lavastrømme brød gennem denne nu så rolige vej. Jeg forestillede mig, hvorledes ildstrømmene brødes på hjørnerne af galleriet, og de overhedede dampe ophobede sig i dette snævre rum.

"Bare," tænkte jeg, "at vulkanen ikke igen får nykker på sine gamle dage!"

Disse betragtninger meddelte jeg ikke onkel Lidenbrock; han havde ikke forstået dem alligevel.

Hans eneste tanke var at komme afsted. Han gik, han gled, han rutsjede ligefrem, med en overbevisning, som man måtte beundre.

Klokken seks om aftenen, efter en kun lidet trættende spadseretur, var vi trængt ni kilometer mod syd, men kun en i dybden.

Onkel gav tegn til at holde rast. Vi spiste, uden at spilde mange ord, og sov uden at anstille betragtninger.

Vort arrangement for natten var yderst simpelt; vor seng bestod kun af et rejsetæppe, som vi hyllede os ind i. Vi behøvede hverken at frygte for kulde eller ubudne gæster. De rejsende, som færdes i Afrikas ørkener eller i den nye verdens skove, er tvunget til at skiftes til at holde vagt, mens de andre sover. Men her herskede fuldstændig ensomhed og fuldkommen sikkerhed. Her var hverken vilde eller glubende dyr, ingen af disse ondskabsfulde væsener.

Næste morgen stod vi op, friske og muntre, og fortsatte rejsen. Vi fulgte den samme lavavej, som dagen forud. Det var aldeles umuligt at se, hvorledes det omgivende terræn var

beskaffent. Men i stedet for at strække sig dybere ned i Jorden, blev tunnelen efterhånden helt vandret. Jeg troede tilmed at bemærke, at den igen førte os op til Jordens overflade. Hen imod klokken ti om formiddagen viste dette sig aldeles tydeligt, det blev trættende at gå, og jeg måtte sagtne mine skridt.

"Nå, Axel!" udbrød professoren utålmodigt.

"Ja, jeg kan ikke gå hurtigere," svarede jeg.

"Hvad behager! Efter tre timers gang ad en så let vej?"

"Let, det benægter jeg ikke, men trættende, det er sikkert."

"Hvad! Vi går jo nedad!"

"Nej, opad, må De undskylde mig."

"Opad!" sagde onkel og trak på skuldrene.

"Ja vist. I den sidste halve time har vejen forandret retning, og bliver det således ved, komme vi sikkert igen op til Island."

Professoren rystede på hovedet som en mand, der ikke vil lade sig overbevise. Jeg søgte at genoptage samtalen. Han svarede mig ikke og gav signal til opbrud. Jeg så godt, at hans tavshed hidrørte fra dårligt humør.

Imidlertid havde jeg atter modigt taget min bylt på nakken og fulgte hurtigt efter Hans, der gik foran onkel. Jeg ville nødigt sakke agterud. Det var mig om at gøre ikke at tabe mine ledsagere af syne. Jeg gyste ved tanken om at fare vild i denne labyrint.

For resten, selv om den opadgående vej var mere besværlig, så trøstede jeg mig dog med, at den bragte mig op til Jordens overflade. Deri lå et håb. Hvert skridt bestyrkede det, og jeg glædede mig nu ved tanken om at gense min lille Graüben.

Ved middagstid fik væggene i galleriet et andet udseende, jeg mærkede det på det svagere genskin af det elektriske lys.

Skarpkantede sten trådte i stedet for lavabeklædningen. Kernen bestod af skråt og hyppigt vandret ordnede lag. Vi befandt os midt i overgangstiden, i den siluriske periode, hvis navn kommer af, at jordformationer af denne art er meget hyppigt forekommende i England i egne, der tidligere beboedes af *silurerne*, en keltisk stamme.

"Det er klart," udbrød jeg, "vandenes aflejringer har i Jordens anden periode dannet denne skifer, kalk- og sandsten! Vi vender nu ryggen til granitten og bærer os ad ligesom hamborgerne, der ville rejse over Hannover til Lübeck."

Jeg burde have beholdt mine iagttagelser for mig selv. Men min geologiske natur fik overhånd over fornuften, og onkel Lidenbrock hørte mine udbrud.

"Hvad er der i vejen med dig?" spurgte han.

"Se blot," svarede jeg og viste ham de afvekslende sand- og kalkstenslag og de første spor af skifergrunden.

"Hvad så?"

"Vi er nået til den periode, hvor de første planter og dyr fremkom."

"Så det mener du?"

"Men se selv, undersøg, iagttag!"

Jeg nødede professoren til at holde lampen hen til galleriets vægge, jeg ventede, at han skulle komme med en eller anden udtalelse. Men han sagde ikke et ord og gik videre.

Havde han forstået mig eller ikke! Tillod onklens og videnskabsmandens egenkærlighed ham ikke at indrømme, at han havde taget fejl ved at vælge den østlige tunnel, eller havde han foresat sig at følge denne gang lige til dens yderste ende?

Det var tydeligt, at vi havde forladt lavavejen, og at denne vej ikke kunne føre til Sneffels esse.

Jeg spurgte dog mig selv, om jeg ikke havde tillagt denne forandring i jordformationen en alt for stor betydning. Havde jeg ikke selv taget fejl? Vandrede vi virkelig gennem disse lag af sten, der ligger over granitten?

"Har jeg ret," tænkte jeg, "må jeg finde nogle levninger af urplanter, og han må vel lade sig overbevise. Lad os derfor søge."

Jeg var ikke gået hundrede skridt, før de mest uomstødelige beviser frembød sig for mit blik. Det kunne ikke være andet, for i den siluriske periode indeholdt havet over femten hundrede forskellige plante- og dyrearter. Mine fødder, som hidtil havde haft lavagrund under sig, trådte nu pludselig på et støvlag af plante- og muslingerester. På væggene så man tydeligt aftryk af alger og ulvefod. Nu kunne professor Lidenbrock da umuligt tage fejl; men jeg tænker, han lukkede øjnene og fortsatte uforstyrret sin vej.

Det var en stædighed, der oversteg alle grænser. Nu kunne jeg ikke dy mig længere, Jeg tog en fuldstændig velbevaret skal, som havde tilhørt et dyr, der omtrent lignede en skolopender i vore dage; derpå gik jeg hen til onkel og sagde til ham:

"Vil De se!"

"Så," svarede han ganske roligt, "det er skallen af et dyr, der har tilhørt trilobitternes nu forsvundne art. Det er det hele."

"Men slutter De da ikke af det ...?"

"Det samme som du slutter? Jo vel. Vi er kommet ud af granitlaget og lavagangen. Det er muligt, at jeg tager fejl, men

jeg er ikke overbevist om min vildfarelse, før jeg er nået til den yderste ende af dette galleri."

"De gør ret i at handle således, onkel, og jeg ville billige Deres forsæt, såfremt vi ikke havde at frygte for en overhængende fare."

"Og det er?"

"Vandmangel."

"Nå, så sætter vi os på rationer, Axel."

20

Vi blev virkelig nødt til at indskrænke vandforbruget. Vort forråd kunne kun vare i tre dage. Det opdagede jeg om aftenen, da vi spiste. Og fatale udsigt: vi havde kun ringe håb om at støde på rindende vand i denne overgangsperiode.

Hele den følgende dag så vi intet andet end de uendelige buegange. Vi gik næsten uden at mæle et ord. Førerens tavshed smittede os.

Vejen førte ikke opad, i alt fald ikke, så det kunne mærkes. Ofte syntes den endog at skrå nedad. Men denne tilbøjelighed, hvor lidt fremtrædende den end var, skulle ikke indgyde professoren nyt mod, da lagenes natur slet ikke forandrede sig og overgangsperiodens karakter trådte tydeligere frem. Væggenes skifer, kalk og gamle røde sandsten strålede i det elektriske lys. Man kunne have troet at befinde sig i en grube midt i Devonshire, som denne formation har fået navn efter. Mønstre af prægtigt marmor dækkede væggene, nogle lunefuldt gennemtrukne med grøn agat med hvide årer, andre kødfarvede eller gule med røde pletter; længere henne rødt og brunplettet marmor i mørke farver, på hvilket kalkstenen aftegnede sig i skarpe nuancer. Den største del af dette marmor indeholdt aftryk af forverdenens dyr. Siden den foregående dag havde skabelsen åbenbart gjort fremskridt. I stedet for de simpelt formede trilobitter så jeg rester af højere dyrearter, blandt andet de fiskeagtige ganoïder og sauropterer, i hvilke palæontologens øje har kunnet opdage de første krybdyrformer. De devoniske have var beboet af et stort antal af

disse dyrearter og aflejrede dem i tusindvis på klipperne af nyere formation.

Det blev indlysende, at vi steg op ad den stige af dyrelivet, hvor mennesket indtager det øverste trin. Men professor Lidenbrock lod ikke til at ænse dette.

Han ventede på to ting; enten at der skulle åbne sig en lodret skakt ved hans fødder for at fortsætte nedfarten, eller at en hindring gjorde det umuligt at komme videre ad denne vej. Men det blev aften uden at dette håb blev opfyldt.

Om fredagen efter en nat, hvor jeg begyndte at føle tørstens kvaler, fordybede vor lille flok sig atter i galleriets labyrinter.

Efter to timers march lagde jeg mærke til, at skæret fra vore lamper på væggene blev betydeligt svagere. I stedet for marmoret, skiferen, kalk- og sandstenen viste sig nu en mørk væg uden glans. En gang, da tunnelen blev meget snæver, støttede jeg mig mod den venstre side.

Da jeg trak hånden tilbage, var den helt sort. Jeg tog væggen nærmere i øjesyn. Vi befandt os midt i en stenkulsgrube.

"En kulgrube!" udbrød jeg.

"En grube uden arbejdere," svarede onkel.

"Ja, hvem ved det!"

"Jeg ved det," ytrede professoren kort, "og jeg er aldeles overbevist om, at denne skakt gennem kullagene ikke er frembragt af menneskehånd. Men enten det nu er et værk af naturen eller ikke, det bryder jeg mig kun lidt om. Tiden til at spise til aften er kommet. Lad os spise."

Hans tilberedte nogle fødevarer. Jeg havde ondt ved at få noget ned og drak de få dråber vand, som udgjorde min ration.

Førerens halvfulde flaske var alt, hvad der endnu var tilbage til at slukke tre menneskers tørst.

Efter måltidet lejrede mine ledsagere sig på deres tæpper og styrkede sig ved en god søvn efter deres strabadser. Jeg kunne ikke sove og talte timerne til morgenstunden.

Om lørdagen klokken seks gik vi videre. Efter tyve minutters gang kom vi til en stor minegang; jeg så straks, at denne udhuling ikke kunne være dannet af menneskehånd, ellers ville man have støttet hvælvingerne, og disse stod kun fast ved et vidunder af ligevægt.

Denne art hule var hundrede fod bred og hundrede og halvtreds fod høj – jordsmonnet var blevet revet bort med magt af en jordrystelse. Jordens faste kerne havde, idet den gav efter for et voldsomt tryk, forskudt sig og efterladt dette store, tomme rum, som nu for første gang betrådtes af jordiske væsener.

Kulformationens hele historie stod opskrevet på disse mørke vægge, og en geolog kunne med lethed følge de forskellige udviklingstrin. Kullagene var adskilt af faste lag sandsten eller ler og ligesom sammenpresset af de øvre lag.

På den tid, som gik forud for den anden periode, blev Jorden ved en samvirken af en tropisk varme og en vedvarende fugtighed dækket med en uhyre vegetation. En atmosfære af vanddampe omgav Jorden på alle sider og unddrog den endog virkningen af Solens stråler.

Deraf sluttede man, at de høje temperaturer ikke hidrørte fra denne nye varmekilde. Måske var dagstjernen heller ikke rede til at spille sin glimrende rolle. Klimabælterne eksisterede endnu ikke, og en tropisk hede udbredte sig over hele Jordens

overflade, ensartet både ved ækvator og polerne. Hvor kom den fra? Fra Jordens indre.

Til trods for professor Lidenbrocks teorier brændte en heftig ild i klodens indre, hvis virkning udstrakte sig til de yderste lag af jordskorpen; planterne, som var berøvet Solens velgørende stråler, hverken bar blomster eller duftede, men deres rødder sugede kraftigt liv af de første dages hede jordbund.

Der fandtes kun få træer, blot urteagtige vækster, umådelige grønne flader, bregner, ulvefødder, sigillarier og padderokker, sjældne familier, hvis arter den gang gik op til tusinder.

Det er netop denne rige plantevækst, som kullet skylder sin oprindelse. Jordkuglens endnu elastiske skorpe gav efter for bevægelserne i den flydende masse, som den atter dækkede. Derfra skriver sig de talrige revner og sænkninger; planterne, som skylledes ned under vandmasserne, dannede efterhånden betydelige masser.

Så gjorde kemiens indflydelse sig gældende: på havets bund blev plantestofferne først til tørv; derpå forvandlede de sig under påvirkning af gasarterne og gæringens hede fuldstændigt til mineralier.

Således opstod de umådelige kullejer, som dog ved et overdrevent forbrug vil udtømmes i løbet af tre århundreder, hvis de industrielle folkeslag ikke tager sig i agt.

Dette randt mig i hu, mens jeg betragtede de kulskatte, som var ophobet her, men rigtignok aldrig ville komme til anvendelse. Driften af disse gruber ville kræve alt for betydelige ofre og for øvrigt heller ikke være nødvendig, så længe kullet i mange egne, så at sige, ligger oven på jorden. Derfor, således

som jeg så disse uberørte lag, således ville de være, når verdens sidste time slog.

Imidlertid gik vi videre, og jeg var den eneste af selskabet, som glemte vejens længde for at fortabe mig i geologiske betragtninger. Temperaturen holdt sig på samme højde, som da vi passerede lavaen og skiferen. Kun blev min næse truffet af en fremtrædende lugt af kulbrinte. Jeg opdagede straks, at der i dette galleri fandtes en betydelig mængde af dette farlige stof, som franske grubearbejdere kalder "*grisou*" og tyske "*schlagendes Wetter*", og hvis eksplosion har anrettet forfærdelige ulykker.

Til alt held var vi forsynet med de sindrige Ruhmkorff'ske apparater. Hvis vi havde været så uforsigtige at undersøge disse gallerier med fakler i hånden, ville en forfærdelig eksplosion have gjort ende på rejsen ved at rydde de rejsende af vejen.

Vi gik i kulgruben lige til aften. Onkel kunne næppe dølge sin utålmodighed over den vandrette vej. Det tiltagende mørke forhindrede ham i at gøre sig noget begreb om galleriets udstrækning, og jeg begyndte allerede at tro, at det aldrig ville få ende, da vi pludselig, klokken seks, befandt os foran en væg. Til højre og venstre, foroven og forneden ingen udvej. Vi var kommet ind i en gade uden udgang.

"Nå, så meget desto bedre!" udbrød onkel, "nu ved jeg i alt fald, hvordan vi er farne. Vi er ikke på Saknussemms vej, og der er ikke andet for end at vende om. Vi vil hvile os ud en nat, og før om tre dage kommer vi ikke tilbage til det sted, hvor de to gallerier støder sammen."

"Ja," sagde jeg, "hvis vore kræfter strækker til."

"Og hvorfor ikke?"

"Fordi vandet vil slippe fuldstændig op i morgen."

"Og modet med?" udbrød professoren med et strengt blik. Jeg vovede ikke at svare.

21

Den næste dag brød vi op ganske tidligt. Vi måtte skynde os. Vi var fem dagsrejser fra korsvejen.

Jeg vil fatte mig i korthed om vore lidelser på tilbagevejen. Onkel bar den med en mands harme, der kæmper mod overmagten. Hans med sin fredelige naturs resignation; jeg for mit vedkommende må tilstå med klager og fortvivlelse; jeg kunne ikke holde modet oppe mod denne vanskæbne.

Som allerede omtalt, slap vandet allerede op mod slutningen af vor første dagsrejse. Vore drikkevarer indskrænkede sig nu til genever; men denne infernalske drik brændte i halsen, og jeg kunne ikke tåle blot synet af den. Temperaturen var kvælende. Trætheden lammede mig. Mere end én gang var jeg lige ved at falde om uden at røre mig. Så måtte vi gøre holdt, og onkel eller islænderen styrkede mig, så godt de kunne. Men jeg så allerede, at den første med besvær modstod den yderste træthed og de kvaler, som hidrørte fra savnet af vand.

Endelig, om tirsdagen den 8. juli, slæbende os afsted på alle fire, nåede vi halvdøde hen til det sted, hvor de to gallerier stødte sammen. Her blev jeg liggende udstrakt på lavagrunden som en livløs masse. Klokken var den gang ti om formiddagen.

Hans og onkel forsøgte, støttet til klippevæggen, at gnave nogle stykker tvebak i sig. Men dybe suk undslap mine opsvulmede læber. Jeg faldt i en dyb dvale.

Noget efter kom onkel hen til mig og løftede mig op i sine arme.

"Stakkels dreng," mumlede han i en virkelig medlidende tone.

Jeg blev rørt over disse ord, da jeg ikke var vant til kærtegn af den barske professor. Jeg tog hans rystende hænder i mine. Han fandt sig i det og så på mig. Hans øjne var fugtige.

Derpå tog han flasken, som hang ved hans side. Til min store forbavselse holdt han den hen til mine læber.

"Drik," sagde han.

Havde jeg hørt rigtigt? Var onkel forstyrret? Jeg stirrede på ham med en flov mine. Jeg kunne ikke forstå ham.

"Drik," gentog han.

Og idet han tog flasken, hældte han hele dens indhold i min mund.

O, hvilken vederkvægelse! En slurk vand vædede min brændende mund, kun en eneste, men det var nok til at kalde mig tilbage til livet.

Jeg takkede onkel med foldede hænder.

"Ja," sagde han, "den sidste dråbe vand! Hører du? Den sidste. Jeg har omhyggeligt opbevaret den på bunden af min flaske. Tyve, ja hundrede gange har jeg måttet kvæle min forfærdelige attrå! Men nej, jeg gemte den til dig, Axel."

"Onkel!" mumlede jeg, mens mine øjne fyldtes med store tårer.

"Ja, stakkels dreng, jeg vidste, at når vi kom til denne korsvej, ville du synke halvdød om, og jeg har gemt min sidste dråbe vand til dig for at indgyde dig nyt liv!"

"Tak! Tak!" udbrød jeg.

Hvor lidet min tørst end var slukket, var jeg dog kommet nogenlunde til kræfter igen. Mine hidtil sammentrukne

svælgmuskler udvidede sig atter, og betændelsen i mine læber var taget af. Jeg kunne tale.

"Se," sagde jeg, "vi har nu intet andet valg, vi mangler vand og må altså samme vej tilbage."

Mens jeg talte, undgik onkel at se på mig, han sænkede hovedet og vendte blikket mod jorden.

"Vi må tilbage," udbrød jeg, "og atter slå ind på vejen til Sneffel. Hvis Gud blot giver os kraft til at nå op til krateret!"

"Tilbage!" udbrød onkel mere henvendt til sig selv end til mig.

"Ja, tilbage og uden at tøve et øjeblik."

Der opstod en temmelig lang pause.

"Altså, Axel," fortsatte professoren i en besynderlig tone, "disse dråber vand har altså ikke indgydt dig nyt mod og ny energi."

"Mod?"

"Jeg ser dig lige så modløs som før og hører endnu udbrud af fortvivlelse!"

Hvad var det dog for en mand, jeg havde at gøre med, og hvilke planer nærede hans dumdristige hjerne endnu?

"Hvad? De vil ikke ...?"

"Give afkald på dette foretagende i et øjeblik, da alt tyder på, at det vil lykkes. Aldrig!"

"Så må vi forberede os på at sætte livet til."

"Nej, Axel, nej! Gå! Jeg vil ikke din død. Hans kan ledsage dig. Lad mig alene."

"Forlade Dem!"

"Lad mig være, siger jeg! Jeg har begyndt denne rejse; jeg vil også føre den til ende, eller jeg vender ikke mere tilbage. Gå du kun, Axel, gå!"

Onkel talte i den største ophidselse. Hans stemme, som et øjeblik var blevet mild, blev atter hård, truende. Han kæmpede med mørk energi mod det umulige! Jeg ville ikke forlade ham midt i denne afgrund, og på den anden side drev selvopholdelsesdriften mig til at fly ham.

Føreren fulgte dette optrin med sin vante ligegyldighed. Han forstod dog, hvad der foregik mellem hans to rejsefæller.

Vore bevægelser antydede så temmelig den forskellige vej, som hver af os forsøgte at drage den anden med sig på, men Hans syntes kun lidt interesseret i det spørgsmål, hvorved hans egen tilværelse var sat på spil, han var rede til at gå, når man gav ham tegn til opbrud, og rede til at standse på det mindste vink fra sin herre.

Hvorfor kunne jeg ikke i dette øjeblik gøre mig forståelig for ham! Mine ord, mine klager, mit tonefald ville have fået bugt med denne kolde natur. Disse farer, som føreren ikke lod til at have nogen anelse om, kunne jeg have gjort ham begribelige, så han kunne tage og føle på dem. Måske vi begge kunne have overbevist den stædige professor, og i nødsfald tvunget ham til at vende tilbage til Sneffel.

Jeg gik hen til føreren, jeg lagde min hånd i hans.

Han rørte sig ikke. Jeg pegede på vejen op til krateret. Han forblev ubevægelig. Hele mit ydre fortalte om mine lidelser.

Islænderen rystede let på hovedet og pegede roligt på onkel.

"Mester," sagde han.

"Din herre," udbrød jeg. "Vanvittige! Nej, han er ikke herre over dit liv! Vi må flygte! Slæbe ham med! Hører du? Forstår du mig?"

Jeg havde grebet Hans i armen. Jeg ville tvinge ham til at rejse sig. Jeg kæmpede med ham. Onkel lagde sig imellem.

"Rolig, Axel," sagde han, "du udretter intet over for denne flegmatiske tjener. Hør nu, hvad jeg vil foreslå dig."

Jeg lagde armene over kors og så stift på onkel.

"Manglen af vand," sagde han, "er den eneste hindring for udførelsen af mine planer. I dette østlige galleri, som består af lava, skifer og kul, har vi ikke fundet en eneste dråbe. Det er muligt, at vi er heldigere, når vi følger den vestlige tunnel."

Jeg rystede vantro på hovedet.

"Lad mig tale ud," vedblev professoren med hævet røst. "Mens du lå her uden bevidsthed, har jeg undersøgt dette galleri. Det fører direkte ind i Jordens indre, og om nogle få timer vil vi nå den massive granit. Der må vi finde rigelige kilder. Stenarten fører det med sig, og instinktet og logikken går hånd i hånd til støtte for min overbevisning. Hør nu mit forslag. Columbus havde af sit mandskab forlangt tre dage for at finde den nye verden, hans syge og ængstede mandskab indrømmede ham fristen, og han har opdaget Amerika. Jeg, disse underjordiske regioners Columbus, jeg anmoder dig blot om én eneste dag. Hvis jeg ikke, når denne tid er udløbet, er truffet på det vand, som vi mangler, så lover jeg dig, at vi skal vende tilbage til Jordens overflade."

Til trods for min ophidsede stemning blev jeg rørt over disse ord og den vold, onkel måtte gøre på sig selv for at føre et sådant sprog.

"Godt," udbrød jeg, "jeg skal rette mig efter Deres ønske, og gid Gud vil lønne Dem for Deres overmenneskelige energi. Vi har kun nogle få timer til at forsøge lykken. Altså af sted!"

22

Vi gik altså ned gennem den ny minegang. Hans gik, som sædvanlig, i forvejen. Vi var endnu ikke kommet hundrede skridt, før professoren, idet han lod lampeskæret falde hen over væggene, udbrød:

"Her er ur-grund! Vi er inde på den rette vej! Af sted! Af sted!"

Da jorden i sin første periode lidt efter lidt blev afkølet, fremkaldte formindskelsen af dens omfang forskydelser, revner, kløfter og spalter i dens skorpe. Den nuværende gang varen spalte af denne art, gennem hvilken den udkastede granit i sin tid banede sig vej. Dens tusinde krumninger dannede en forvirret labyrint tværs igennem ur-grunden.

I samme forhold som vi kom længere ned, trådte de på hinanden følgende lag mere tydeligt frem. (Geologien betragter denne ur-grund som grundlaget for den mineralske skorpe og har godtgjort, at den består af tre forskellige lag: skifer, gnejs og glimmerskifer, der hviler på den urokkelige masse, som man kalder granit.

Men nu har mineraloger aldrig haft en så sjældent gunstig lejlighed som vi til at studere naturen på stedet. Hvad boret, den rå, ufornuftige maskine, ikke kunne berette om jordklodens indre bygning, kunne vi se med vore egne øjne og gribe med hænderne.

Tværs igennem den smukt grønt schatterede skifer slyngede sig metalårer af kobber og mangan med spor af platin og guld. Jeg tænkte på, at den menneskelige havesyge aldrig vil få glæde af disse dybt skjulte skatte, som urtidens omvæltninger har

sænket så dybt ned, at hverken spade eller hakke kan rive dem løs af deres grav.

På skiferen fulgte gnejs, af en bladet struktur, bemærkelsesværdig ved de regelmæssige og parallelle blade, derpå glimmerskifer i store plader, som blev endnu mere iøjnefaldende ved det hvide glimmers funklen.

Lyset fra apparaterne, som blev kastet tilbage af klippemassens små facetter, skar disses strålebrydninger under alle vinkler, og jeg indbildte mig at rejse tværs igennem en hul diamant, som strålerne brød sig blændende og tusindfoldigt i.

Hen ad klokken seks begyndte denne illumination at tage kendeligt af, næsten at forsvinde; væggene antog en blank, mere mørk tone; glimmeren blandede sig mere med feldspat og kvarts for at danne *klippen* i ordets egentlige forstand, den hårdeste af alle stenarter, som uden at give efter bærer jordklodens fire stokværk. Vi var muret inde i et umådeligt granitfængsel.

Klokken var otte om aftenen. Endnu intet vand. Jeg led forfærdeligt. Onkel gik i forvejen. Han ville ikke standse. Han lyttede spændt for at opdage den mumlende lyd af en eller anden kilde. Men der var intet at høre.

Imidlertid nægtede mine ben at gøre tjeneste. Jeg bar mine pinsler, for ikke at nødsage onkel til at gøre holdt. Det ville have været et dødsstød for ham, hvis denne dag blev spildt, den sidste, som var indrømmet ham.

Til sidst svigtede mine kræfter mig fuldstændig. Jeg gav et skrig fra mig og faldt om.

"Hjælp! Jeg dør!"

Onkel kom øjeblikkelig hen til mig. Han så på mig med korslagte arme, derpå mumlede han hult:

"Alt er forbi!"

En yderst heftig bevægelse var det sidste, jeg så, da jeg lukkede øjnene.

Da jeg åbnede dem igen, så jeg mine rejsefæller ligge ubevægelige, indhyllede i deres tæpper. Sov de? Jeg for mit vedkommende kunne ikke finde et øjebliks hvile, jeg led alt for meget, oven i købet ved den tanke, at jeg ikke stod til at hjælpe. Onkels sidste ord: "Alt er forbi!" klang endnu for mit øre, for i en så afkræftet tilstand var der ikke tale om igen at nå op på jordens overflade.

Vi befandt os syv kilometer inde i jordskorpen. Det forekom mig, som om denne masse hvilede med hele sin vægt på mine skuldre, jeg følte mig ligesom knust og anstrengte mig forgæves for at vende mig på mit granitleje.

Der forløb nogle timer. En dyb stilhed herskede omkring os, gravens stilhed, ingen lyd trængte gennem disse mure, som var mindst fem mil tykke.

Midt i min halvslummer troede jeg dog at høre støj. Det blev mørkt i tunnelen, jeg anstrengte blikket og syntes at se islænderen forsvinde med lampen i hånden. Hvorfor går han? Vil Hans forlade os? Onkel sov. Jeg ville skrige. Min stemme kunne ikke finde vej mellem mine indskrumpede læber. Det var blevet fuldstændig mørkt, og den sidste støj var forsvundet.

"Hans forlader os!" skreg jeg. "Hans! Hans!"

Men disse skrig gav sig dog ikke luft i ord. Efter at have sundet mig lidt, skammede jeg mig dog over at nære mistanke til et menneske, hvis adfærd hidtil ikke havde givet grund til

sligt. Hans bortgang kunne ikke være flugt. I stedet for at gå opefter, gik han nedefter. Havde han haft ondt i sinde, ville han være gået opad, ikke nedad. Dette ræsonnement beroligede mig lidt, og jeg kom på andre tanker. Hans, dette fredsommelige menneske, måtte have en vægtig grund, der drog ham bort fra hans leje. Gik han ud på opdagelse? Havde han i nattens stilhed hørt en eller anden lyd, som var undgået min opmærksomhed?

23

I en hel time plagede jeg mig med at udfinde alle de grunde, som kunne have sat den rolige jæger i virksomhed. De mest vilde ideer krydsede i min hjerne. Jeg troede, jeg skulle blive gal!

Men endelig hørtes lyden af fodtrin i baggrunden af svælget. Hans vendte tilbage. Det usikre lysskær begyndte at glide hen ad væggene, derpå blev det synligt i gangens munding. Hans kom til syne.

Han gik hen til onkel, lagde sin hånd på hans skulder og vækkede ham varsomt. Onkel fo'r op.

"Hvad er der?" udbrød han.

"Vand," svarede Hans.

Man må antage, at ethvert menneske under indflydelsen af heftige smerter forstår alle sprog. Jeg forstod ikke et eneste dansk ord, og dog opfattede jeg instinktivt førerens ord.

"Vand! Vand!" udbrød jeg, klappede i hænderne og teede mig som en vanvittig.

"Vand!" gentog onkel. "Hvor?" spurgte han islænderen.

"Dernede," svarede Hans.

"Hvor? – Nede?"

Jeg forstod alt. Jeg havde grebet jægerens hånd og trykkede den, mens han ganske rolig så på mig.

Forberedelserne til opbruddet tog ikke lang tid, og vi begav os straks på vej gennem en gang, hvis hældning beløb sig til to fod for hver syv. En time efter havde vi tilbagelagt hen ved to kilometer og var kommet to tusinde fod længere ned.

I dette øjeblik hørte jeg tydeligt en uvant lyd inde i granitvæggen, en slags hul brusen, ligesom en fjern torden. Da vi havde gået en halv time mere og endnu ikke var stødt på den forjættede kilde, blev jeg igen grebet af angst, men nu forklarede onkel mig årsagen til den lyd, vi hørte.

"Hans har ikke taget fejl," sagde han, "hvad du her hører, er en bjergstrøms brusen."

"En bjergstrøm?" udbrød jeg.

"Uden al tvivl. En underjordisk flod strømmer i vor nærhed."

Vi fremskyndede vore skridt, ansporet af håbet. Jeg følte ingen træthed længere. Den blotte lyd af et rindende vand forfriskede mig. Lyden blev kendeligt stærkere. Efter at vi i lang tid havde hørt strømmen over hovedet på os, flød den nu i den venstre sidevæg, brusende og hoppende. Jeg holdt hyppigt min hånd hen til klippen i det håb der at finde gennemsivende fugtighed. Men forgæves.

Der forløb endnu en halv time. Vi tilbagelagde yderligere godt 2 kilometer.

Det viste sig nu tydeligt, at jægeren, under sin fraværelse, ikke havde kunnet udstrække sin søgen så langt. Ledet af et hos bjergboere almindeligt instinkt "følte" han vandet gennem klippen, men han havde sikkert ikke set selve den kostelige drik eller slukket sin tørst.

Det viste sig også snart, at hvis vi gik videre, ville vi fjerne os fra vandet, hvis susen begyndte at tage af.

Vi vendte straks om. Hans standsede nøjagtigt på det sted, hvor strømmen syntes at være nærmest.

Jeg satte mig ned ved siden af væggen, mens vandet strømmede med rivende fart i to fods afstand fra mig. Men en

granitmur var endnu mellem det og os.

Uden at tænke, uden at spørge mig selv, om der eksisterede noget middel til at forskaffe os dette vand, hengav jeg mig i det første øjeblik til fortvivlelse.

Hans så på mig, og jeg troede at bemærke et smil på hans læber.

Han rejste sig og tog lampen. Jeg gik bag efter ham. Han gik lige tjen til væggen, jeg fulgte hans bevægelser. Han holdt øret tæt hen til den tørre sten og lod hovedet langsomt glide videre, frem og tilbage, og lyttede spændt. Jeg forstod, at han søgte efter det sted, hvor strømmens brusen tydeligst lod sig høre. Dette sted fandt han i sidevæggen til venstre, tre fod over jorden.

Hvor stor var ikke min sindsbevægelse! Jeg vovede ikke at gætte på, hvad jægeren nu ville gøre. Men jeg forstod ham godt og kunne ikke andet end yde ham mit bifald og overdænge ham med mine kærtegn, da jeg så ham tage spidshakken, for at give sig i lag med selve klippen.

"Frels os!" udbrød jeg.

"Ja," ytrede onkel som vanvittig, "Hans har ret! Den brave jæger! Vi var ikke kommet på det!"

Det tror jeg! Et sådant middel, hvor simpelt det end var, var aldrig faldet os ind. Det var jo i høj grad farligt at slå en spidshakke ind i denne afstiver af selv kloden! Hvis der nu påfulgte et bjergskred, som knuste os? Hvis nu bækken, efter at være brudt igennem klippen, rev os med sig? Disse farer var alt andet end indbildte, men den gang kunne hverken frygten for fjeldskred eller oversvømmelse holde os tilbage, og vor tørst var

så heftig, at vi for at slukke den ville have hugget hul i selve oceanets bund.

Hans gav sig i lag med dette arbejde, som hverken onkel eller jeg ville have været i stand til. Utålmodigheden ville have ført vor hånd, så at klippen var blevet splintret under de hurtigt på hinanden følgende slag. Føreren derimod, rolig og sindig, som han var, huggede et hul på seks tommer ved flere, gentagne små slag. Jeg hørte, hvorledes strømmens brusen tiltog og troede allerede at føle vandet velgørende sprøjte over mine læber.

Det varede ikke længe, før hakken allerede var trængt to fod ind i granitvæggen. Arbejdet tog over en time. Jeg dirrede af utålmodighed. Onkel ville gå endnu mere voldsomt til værks. Jeg havde min nød med at holde ham tilbage, og han greb allerede sin hakke, da man pludselig hørte en hvislende lyd. En vandstråle brød frem af klippen og plaskede imod den modsatte væg.

Hans, som næsten blev kastet over ende af det voldsomme stød, udstødte uvilkårligt et smertensskrig. Jeg forstod det, da jeg dyppede mine hænder i strålen, og gav ligeledes et højt skrig fra mig. Vandet var kogende hedt.

"Vandet holder hundrede grader!" udbrød jeg.

"Nå, det skal nok blive afkølet," svarede onkel.

Gangen fyldtes med dampe, mens en bæk dannede sig og flød bort i de krumme minegange; snart kunne vi øse vor første slurk af den. Å! Hvilken fryd! Hvilken uforlignelig nydelse! Hvad var det for vand? Hvor kom det fra? Det var lige meget. Det var vand, og skønt endnu varmt, gengav det os allerede livet. Jeg blev ved at drikke, uden at smage på det.

Først efter at have slukket den første tørst, udbrød jeg:

"Men vandet er jo jernholdigt!"

"Ypperligt for maven," svarede onkel, "og det indeholder mange mineralier! Det erstatter ligefrem en rejse til Spa eller Teplitz!"

"Hvor det smager godt!"

"Det tror jeg. Vand, som man øser af ti kilometer under jorden! Det smager i retning af blæk, men egentlig ikke ubehageligt. Hans har der skaffet os en ypperlig hjælpekilde. Derfor foreslår jeg også at døbe denne helbredende kilde efter ham."

"Godt!" udbrød jeg.

Og navnet "Hansbach" blev straks antaget.

Men Hans blev ikke mere stolt af den grund. Efter at have slukket sin tørst til måde, satte han sig med sin vanlige ro hen i en krog.

"Ja, men," sagde jeg, "man burde ikke lade dette vand gå til spilde."

"Hvorledes?" svarede onkel, "jeg antager, at denne kilde er uudtømmelig."

"Lige meget! Lad os fylde vore vandbeholdere og så prøve på at tilstoppe åbningen."

Man fulgte mit råd. Hans forsøgte at stoppe hullet i væggen med granitstumper og værk. Det var ingen let sag. Man skoldede sine hænder uden at komme nogen vegne; trykket var nu for stærkt, og vore bestræbelser mislykkedes.

"Det er klart," bemærkede jeg, "at dette vandløbs øverste beholderes overflade ligger meget højt, i alt fald efter vandstrålens tryk at dømme."

"Uden tvivl," svarede onkel. "Hvis denne vandstråle kommer fra en højde af to og tredive tusinde fod, er det et tryk på hundrede atmosfærer. Men jeg får en idé."

"Og det er?"

"Hvorfor er vi så opsatte på at tilstoppe denne åbning?"

"Fordi ... fordi ..."

Jeg var i forlegenhed for at finde en grund.

"Når vore vandbeholdere er tomme, har vi så nogen sikkerhed for at få dem fyldt igen?"

"Åbenbart nej."

"Godt, lad så dette vand løbe! Det vil tage sit naturlige løb nedefter og på en gang vise os vej og forfriske os!"

"Fortræffeligt!" udbrød jeg, "og med denne bæk til ledsager er der ingen grund til, at vort foretagende ikke skulle lykkes."

"Du begynder at komme med, min dreng!" sagde professoren og lo.

"Jeg gør mere end *det*, jeg *er* med!"

"Stop lidt! Lad os nu først holde et par timers rast."

Jeg glemte virkelig, at det var nat. Kronometeret påtog sig at belære mig. Snart hvilede vi alle, styrkede og forfriskede, i en tryg søvn.

24

Den næste dag havde vi allerede glemt vore overståede lidelser. Jeg var først forbavset over, at jeg ikke længere følte tørst, og spurgte om årsagen til det. Bækken, som rislede ved mine fødder, gav mig mumlende svaret.

Vi spiste morgenmad og drak dette udmærkede jernvand. Jeg var helt kry på det og fast besluttet på at rejse videre. Hvorfor skulle en mand med en så fast overbevisning som onkel ikke nå målet, med en så snild fører som Hans og en så "dristig" nevø, som jeg? Så smukke tanker opstod i min hjerne! Hvis man nu havde gjort mig det forslag at vende tilbage til Sneffels tinde, ville jeg have afvist det med indignation.

Men nu gjaldt det heldigvis kun om at stige nedefter.

"Afsted!" råbte jeg, og mit begejstrede udbrud vækkede jordklodens gamle ekko.

Rejsen blev fortsat fredag morgen klokken otte. Granitvejen dannede en indviklet labyrint med bugtede gange og uventede krumninger, men løb dog hovedsagelig i sydvestlig retning. Onkel rådførte sig omhyggeligt med kompasset for at være på det rene med den tilbagelagte vej.

Galleriet løb næsten vandret med højst to fods fald for hver syv fod. Bækken slyngede sig mumlende og magelig for vore fødder. Jeg sammenlignede den med en venlig ånd, der førte os gennem Jorden, og med hånden kærtegnede jeg den lunkne najade, hvis sange ledsagede vore skridt. Mit gode humør tog gerne en mytologisk retning.

Hvad onkel angår, så bandede han over, at vejen gik vandret; den lodrette linje forekom ham den nærmeste vej til Jordens midtpunkt. Vejen fik aldrig ende, og i stedet for at glide langs med jordradien, som han udtrykte sig, fulgte den hypotenusen. Men vi havde intet andet valg, og så længe vi blot nærmede os centrum, hvor langsomt det end gik, måtte vi ikke beklage os.

For øvrigt tiltog hældningen fra tid til anden; najaden gav sig til at boltre sig og bruse, og vi steg ned i dybet sammen med hende.

I det hele taget løb vejen denne og den følgende dag i det væsentlige vandret.

Fredag aften, den 10. juli, måtte vi efter vort skøn befinde os 130 kilometer sydøst for Reykjavik og i en dybde af omkring elleve kilometer.

Da åbnede en forfærdelig kløft sig for vore fødder. Onkel kunne ikke bare sig for at klappe i hænderne, idet han beregnede hældningsvinklen.

"Denne vil føre os vidt," udbrød han, "og nedfarten vil falde let, da sidernes ujævnheder danner en formelig stige!"

Hans anbragte rebene på bedste måde for at forhindre ethvert uheld. Nedstigningen, begyndte, jeg tør ikke kalde den farlig, da jeg jo nu allerede var fortrolig med øvelser af den art.

Denne skakt var en snæver spalte i den massive kerne og åbenbart opstået, da jordmassen trak sig sammen under afkølingen. Hvis denne kløft i sin tid havde tjent til passage for de fra Sneffel udkastede vulkanske masser, kunne jeg ikke forstå, hvorfor disse ikke havde efterladt noget spor. Vi steg ned ad en art vindeltrappe, som man godt kunne have anset for et værk af menneskehænder.

For hver femten minutter måtte vi gøre holdt, for at gengive vore knæled deres elasticitet. Vi tog så plads på en klippeafsats og lod benene hænge ned, og passiarede, mens vi spiste og drak af bækken.

Det er en selvfølge, at "Hansbach" nu var blevet til et vandfald, og at dens omfang derved var blevet formindsket; men den var endnu mere end tilstrækkelig til at slukke vor tørst; på mindre stejle steder antog den igen sit vante, rolige løb. Ellers mindede den mig om min brave onkels utålmodighed og heftighed, på de svage skråninger var den derimod et billede på den islandske jægers ro.

Den 13. og 14. juli fulgte vi denne spaltes spiraler og trængte derved ni kilometer længere ned i jordskorpen, så at vi nu var 22 kilometer under havets overflade. Men den 15. hen ad middag antog spalten i retning af sydøst en hældningsvinkel på ca. 45 grader.

Vejen blev således mere magelig og yderst ensformig. Det havde heller ikke let kunnet være anderledes. Her fandtes intet landskab, som kunne have gjort rejsen afvekslende.

Onsdag den 15. befandt vi os endelig 30 kilometer under jorden og 225 kilometer fra Sneffel. Skønt en smule trætte, var vi dog i bedste velgående, og rejseapoteket var endnu urørt.

Onkel noterede hver time kompassets, kronometerets, manometerets og termometerets angivelser, de samme som han har offentliggjort i den videnskabelige beretning om sin rejse. Han kunne derfor let holde regnskab med, hvor vi befandt os. Da han sagde mig, at vi befandt os i en vandret afstand af 225 kilometer fra Sneffel, kunne jeg ikke skjule et udbrud af forbavselse.

"Hvad er der?" spurgte han.

"Å, ingenting, det var kun noget, der faldt mig ind."

"Og det var, min dreng?"

"Hvis Deres beregninger er rigtige, befinder vi os ikke længere under Island."

"Nå, så det tror du?"

"Det kan vi let overbevise os om."

Jeg tog passeren og målte på kortet.

"Jeg tog ikke fejl," sagde jeg. "Vi har passeret Kap Portland, og de 225 kilometer i sydøstlig retning hensætter os lige under havet."

"Under havet," gentog onkel og gned sig i hænderne.

"Altså," udbrød jeg, "har vi oceanet over hovedet på os!"

"Ja, naturligvis," sagde onkel, "strækker kulgruberne i Newcastle sig ikke langt hen under vandet?"

Professoren kunne synes, at dette var den simpleste sag af verden, men tanken om, at jeg spadserede rundt under disse vandmasser, gjorde mig dog lidt betænkelig. Men, hvad enten vi havde Islands sletter og bjerge oven over os eller Atlanterhavets vover, det havde i og for sig kun lidt at sige, såfremt granitafstiverne blot var solide. For resten gjorde jeg mig snart fortrolig med denne tanke, for gangen som snart løb lige ud, snart i krumninger, lunefuld i sine hældningsvinkler som i sine bugtninger, men stadig i sydøstlig retning og stadig gik nedefter, førte os hurtigt til de store dybder.

Fire dage efter, lørdag d. 20. juli om aftenen, ankom vi til en art rummelig grotte; onkel betalte føreren hans ugeløn med 3 rigsdaler, og det blev besluttet, at den følgende dag skulle være en hviledag.

25

Jeg vågnede altså søndag morgen uden som sædvanlig at måtte tænke på en umiddelbart forestående afrejse. Og uagtet vi var forfærdelig dybt nede, var situationen dog alligevel ganske behagelig. For resten var vi allerede blevet sande huleboere: jeg tænkte knap på Solen, stjernerne, Månen, træer, huse og byer, på alle de luksusgenstande, der er blevet til en nødvendighed for Jordens beboere. I vor egenskab af fossiler foragtede vi disse unyttige vidundere.

Grotten dannede en rummelig sal. Den trofaste bæk flød roligt hen ad dens granitgulv. Så langt fjernet fra sit udspring havde dens vand ikke højere temperatur end den omgivende lufts, så at man let kunne drikke den.

Efter morgenmaden ville professoren anvende nogle timer på at ordne sine daglige optegnelser.

"Først og fremmest," sagde han, "vil jeg anstille beregninger, for nøjagtigt at bestemme, hvor vi befinder os; jeg ville gerne, når vi kommer hjem, udkaste et kort over vor rejse, en art lodret gennemsnit af Jorden, som vil give et afrids af ekspeditionens vej."

"Det vil blive meget interessant, onkel; men vil Deres observationer være tilstrækkelig nøjagtige til dette formål?"

"Jo, jeg har omhyggeligt målt hældningsvinklerne og er sikker på ikke at have taget fejl. Lad os først se, hvor vi nu befinder os! Tag kompasset og læg mærke til den retning, som det angiver."

Jeg så på instrumentet, og efter at have iagttaget det nøje, svarede jeg: "Øst-syd-øst."

"Godt," sagde professoren, idet han noterede observationen og anstillede nogle flygtige beregninger. "Jeg slutter deraf, at vi har tilbagelagt 380 kilometer siden vor afrejse."

"Altså rejser vi under Atlanterhavet?"

"Meget rigtigt!"

"Og i dette øjeblik bryder måske en orkan løs, og koffardiskibe bliver tumlet om af vind og våger over hovedet på os?"

"Det er nok muligt."

"Og hvalerne basker med deres haler mød væggene i vort fængsel?"

"Vær du rolig, Axel, det vil ikke lykkes dem at rokke det. Men lad os komme tilbage til vore beregninger. Vi befinder os 380 kilometer sydøst før foden af Sneffel, og ifølge mine beregninger i en dybde af 70 kilometer."

"70 kilometer!" udbrød jeg.

"Ja vel."

"Men det er jo den yderste grænse, som videnskaben har anslået jordskorpens tykkelse til."

"Det benægter jeg ikke."

"Og her skulle, ifølge loven for den stigende temperatur, herske en hede på 1500 grader."

"Ja, *skulle*, min dreng."

"Og denne granit kunne i så fald ikke holde sig i fast tilstand, men måtte være aldeles flydende."

"Du ser, at det ikke er tilfældet, og at kendsgerningerne som sædvanlig omstøder teorierne."

"Jeg er nødt til at indrømme det, men det forbavser mig alligevel."

"Hvad viser termometeret?" spurgte onkel.

"27,6°"

"Der mangler således endnu 1472,4 grader, efter hvad de lærde påstår. Den proportionelle stigning af temperaturen beror følgelig på en fejltagelse. Følgelig tog Humphry Davy ikke fejl. Følgelig har jeg ikke handlet urigtigt i at låne ham øre. Hvad har du at svare til det?"

"Ingenting."

Sandt at sige havde jeg meget at bemærke. Jeg tog aldeles ikke Humphry Davys teori for gode varer, jeg holdt stadig på den centrale varme, uagtet jeg ikke sporede dens virkninger. Jeg var snarere tilbøjelig til at antage, at denne skorsten for en udbrændt vulkan med sit lavaovertræk ikke tillod varmen at trænge igennem dens vægge.

Men i stedet for at opholde mig med at søge nye beviser, indskrænkede jeg mig til at tage stillingen således, som den var.

"Kære onkel," vedblev jeg, "jeg holder Deres samtlige beregninger for nøjagtige, men tillad mig dog at drage en streng konsekvens af dem."

"Værs'go min dreng, så meget du vil."

"På det punkt, hvor vi befinder os, under Islands breddegrad, beløber Jordens radius sig til omtrent 6.332 kilometer."

"6.334,4 kilometer."

"Lad os med et rundt tal sige seks tusind kilometer. Af en strækning på seks tusind kilometer har vi tilbagelagt omkring 70."

"Meget rigtigt."

"Ja, og i virkeligheden tre hundrede og firs kilometer på skrå."

"Rigtigt."

"I løbet af omtrent 20 dage!"

"Tyve dage."

"Nu udgør 70 kilometer en smule over en hundrededel af jordradien. Fortsætter vi på den måde, så behøver vi altså to tusinde dage, eller på det nærmeste fem og et halvt år for at komme til Jordens midtpunkt."

Professoren svarede ikke.

"For ikke at tale om, at når en lodret linje på 70 kilometer indvindes ved en vandret på 380, vil dette udgøre omkring 32.000 kilometer i sydøstlig retning, og at vi derfor vil komme ud på Jordens overfladeperiferi lang tid før vi når centrum!"

"Pokker i vold med dine beregninger!" svarede onkel med en heftig bevægelse. "Pokker i vold med dine hypoteser! Hvad støtter de sig til? Hvem siger dig, at denne vej ikke fører os direkte til målet? For resten, så har jeg en forgænger. Hvad jeg vil foretage, har en anden allerede udført, og hvad der er lykkedes ham, vil også lykkes mig."

"Det håber jeg; men det må vel være mig tilladt ..."

"Det er dig tilladt at tie stille, Axel, når du kommer med sådan noget snak."

Jeg så godt, at onkel truede mig med at vende den frygtelige professorside udad, og jeg fulgte vinket.

"Se nu på manometeret," vedblev han, "hvad viser det?"

"Et meget betydeligt tryk."

"Godt, du ser, at ved en langsom nedstigning vænner man sig lidt efter lidt til en tættere atmosfære, så at man slet ikke har nogen gener af den."

"På ingen måde, med undtagelse af en smule ørepine."

"Det har ingenting at sige, og du kan råde bod på dette onde, hvis du hurtigt sætter den ydre luft i forbindelse med den, som indeholdes i dine lunger."

"De har ret," svarede jeg, besluttet på ikke længere at sige onkel imod. "Det er oven i købet en sand fornøjelse at føle sig omgivet af denne tætte atmosfære. Har De lagt mærke til, med hvilken intensitet lyden forplanter sig i den?"

"Ja vel. En døv ville ende med at høre glimrende her."

"Men denne tæthed vil uden tvivl tage til."

"Ja, ifølge en lov, som endnu ikke er absolut konstateret. Det er sandt, at tyngdepunktet aftager, jo længere man kommer ned. Du ved, at dens virkninger mærkes mest tydeligt på selve Jordens overflade, og at genstandene i Jordens midtpunkt ikke længere besidder nogen vægt."

"Det ved jeg, men sig mig, vil denne luft ikke til sidst få samme tæthed som vand?"

"Ganske vist, ved et tryk på syv hundrede og ti atmosfærer."

"Og længere nede?"

"Længer nede vil tætheden stadig tiltage."

"Hvorledes kan vi så komme længere ned?"

"Å, så putter vi kiselsten i lommen."

"De har dog også altid et svar på rede hånd, onkel."

Jeg turde ikke vove mig længere frem på hypotesernes felt, da jeg i så fald måske endnu var stødt på en eller anden umulighed, der havde fået professoren til at stejle.

Det var da soleklart, at luften under et tryk på flere tusinde atmosfærer måtte ende med at gå over i fast tilstand, og under forudsætning af, at vore legemer var i stand til at yde

modstand, blev vi nødt til at gøre holdt, til trods for alverdens indvendinger.

Jeg gjorde ikke dette argument gældende, da onkel så igen var mødt frem med sin evindelige Saknussemm, en forgænger uden betydning, for selv om man også anså den lærde islænders rejse for ægte, gaves der dog en yderst simpel indvending imod det:

I det sekstende århundrede var hverken barometeret eller manometeret opfundet; hvorledes kunne Saknussemm altså have konstateret, at han virkelig var nået til Jordens midtpunkt? Men jeg beholdt denne bemærkning hos mig selv og afventede de kommende begivenheder.

Resten af dagen gik hen med beregninger og samtaler. Jeg var stadig af samme mening som professor Lidenbrock, og misundte Hans for hans fuldkomne ligegyldighed, idet han, uden at forske efter virkninger og årsager, blindt lod sig lede af skæbnen.

26

Man må indrømme, at alt hidtil var gået godt, og at jeg ikke havde grund til at klage. Hvis "gennemsnitssummen" af vanskelighederne ikke voksede, kunne det ikke være andet, end at vi måtte nå vort mål. Og så hvilken ære; jeg var kommet så vidt, at jeg ræsonnerede à la Lidenbrock. For ramme alvor. Hørte det med til de besynderlige omgivelser, jeg befandt mig i? Måske.

De følgende dage skrånede vejen mere og mere og blev undertiden så forfærdelig lodret, at vi kom et langt stykke ned i den indre jordmasse. På mange dage kom vi 5-10 kilometer nærmere til centrum. Nedstigningen var farlig, men vor førers dygtighed og mærkelige koldblodighed var os til stor nytte. Denne lidenskabsløse islænder opofrede sig med ufattelig ligefremhed, og takket være ham, slap vi over mere end ét farligt sted, som vi ikke havde kunnet passere ved egen hjælp.

I de to uger, som fulgte efter vor sidste samtale, skete intet af særlig interesse. Kun en eneste meget alvorlig hændelse har, af gode grunde, fæstnet sig i min erindring. Jeg ville ikke let kunne glemme den mindste enkelthed af det.

Den 7. august var vi efterhånden nået ned i en dybde af 150 kilometer, det vil sige, vi havde halvandet hundrede kilometer bjerge, have, fastlande og byer over hovedet på os. Vi måtte den gang befinde os i næsten tusind kilometers afstand fra Island.

Den pågældende dag skrånede tunnelen kun svagt nedefter. Jeg gik i spidsen. Onkel bar det ene af de to Ruhmkorff'ske apparater, og jeg det andet. Jeg undersøgte granitlagene.

Pludselig, da jeg så tilbage, opdagede jeg, at jeg var alene.

"Nå," tænkte jeg. "Du er gået for hurtigt, eller også er Hans og onkel standset undervejs. Du må lede dem op. Heldigvis er vejen ikke videre stejl."

Jeg gik altså tilbage. Jeg gik et kvarters tid. Jeg spejdede. Ikke en sjæl. Jeg råbte. Intet svar. Min stemme tabte sig i hulhedernes ekkoer, som den pludselig vakte.

Jeg begyndte at blive urolig. Jeg rystede over hele kroppen.

"Vær bare rolig," sagde jeg højt. "Jeg er sikker på at finde mine ledsagere igen. Der gives jo kun én vej! Eftersom jeg var foran, må jeg gå tilbage."

I en halv time gik jeg altså tilbage. Jeg lyttede efter, om ingen kaldte på mig, og i denne tætte atmosfære forplantede lyden sig langt. Dyb stilhed herskede i det uhyre galleri.

Jeg standsede. Jeg kunne ikke tro, at jeg virkelig befandt mig alene. Jeg ville nok være gået vild, men ikke være fortabt. Når man er gået vild, så finder man hinanden igen.

"Da her kun gives én vej," gentog jeg, "og de følger denne, må jeg jo støde på dem. Jeg behøver kun at gå længere tilbage. Med mindre de da, når de ikke ser mig og ikke tænke på, at jeg gik i forvejen, får i sinde at gå tilbage. Nå, men selv i så fald finder jeg dem nok igen, hvis jeg skynder mig. Det er klart!"

Jeg gentog disse sidste ord som et menneske, der ikke er overbevist. For resten behøvede jeg lang tid til at forvinde disse tanker og bringe dem i form af et ræsonnement.

Nu blev jeg grebet af en tvivl. Havde jeg virkelig været foran dem? Jo vist. Først kom onkel, og så Hans bag efter ham. Hans var oven i købet standset et øjeblik for at gøre bagagen bedre

fast på sine skuldre. Det kom jeg nu i tanker om. Det var netop i dette øjeblik, at jeg måtte have fortsat min vej.

"For resten," tænkte jeg, "har jeg et sikkert middel til ikke at gå vild, en ledetråd i denne labyrint, som ikke kan briste, min trofaste bæk. Jeg behøver kun at følge dens løb tilbage, og jeg vil bestemt finde sporene af mine rejsefæller."

Disse tanter indgav mig nyt mod, og jeg besluttede at begive mig på vej uden et øjebliks tøven.

Hvor priste jeg nu onkels forsigtighed, da han forhindrede jægeren i at stoppe for åbningen i granitvæggen. Altså kunne denne velgørende kilde, efter at have slukket min tørst undervejs, nu være min fører gennem jordskorpens bugtede gange.

Men forinden jeg tog af sted, tænkte jeg, at det ville gøre mig godt med lidt vand i ansigtet.

Jeg bukkede mig derfor ned for at dyppe min pande i Hansbachs vand.

Man kan forestille sig min bestyrtelse! Under mig var der kun tør og ru granit! Bækken fIød ikke længere for mine fødder.

27

Jeg kan ikke skildre min fortvivlelse. Intet ord i det menneskelige sprog kunne udtrykke, hvad jeg følte. Jeg var levende begravet, med udsigt til at dø under sultens og tørstens kvaler.

Mekanisk lod jeg mine brændende hænder glide hen over jordbunden. Hvor denne klippe var tør!

Men hvorledes var jeg kommet bort fra bækken? For den var der ikke længere! Nu fattede jeg grunden til den påfaldende stilhed, da jeg for sidste gang lyttede efter, om ikke et råb fra mine rejsefæller skulle nå til mit øre. Da jeg gjorde det første uforsigtige skridt på denne vej, havde jeg altså slet ikke lagt mærke til, at bækken ikke længere var der. Vejen havde åbenbart delt sig gaffelformet for mig, og mens jeg fulgte den ene retning, havde Hansbach fulgt den anden og ilede nu sammen med mine rejsefæller hen imod ukendte dybder!

Hvorledes skulle jeg komme ind på den rette vej! Spor var der ingen af. Jeg brød min hjerne med at finde en løsning på denne uløselige opgave. Min stilling var indbefattet i det ene ord: fortabt!

Ja, fortabt i en dybde, der forekom mig umådelig! Disse hundrede og halvtreds kilometer af jordskorpen tyngede med en forfærdelig vægt på mine skuldre. Jeg følte mig ligesom knust.

Jeg forsøgte at rette mine tanker på jordiske ting. Det var mig næsten ikke muligt. Hamborg, huset i Königstrasse, min stakkels Graüben, hele denne verden oven over mig drog

hurtigt forbi min forstyrrede hukommelse. I en levende hallucination viste rejsens tildragelser, overfarten, Island, herr Fridriksson, Sneffel sig atter for mig. Jeg sagde til mig selv, at hvis jeg i min stilling endnu bevarede en skygge af håb, ville det være et tegn på vanvid, og så ville fortvivlelse være langt at foretrække!

Sandelig, hvilken menneskelig magt ville være i stand til at føre mig op til Jordens overflade igen, til at sprænge disse enorme buer, der hvælvede sig over mit hoved? Hvem kunne lede mig ind på den rette vej og atter bringe mig sammen med mine rejsefæller?

"Å, onkel! Onkel!" udbrød jeg fortvivlet.

Dette var det eneste bebrejdende ord, som kom over mine læber, da jeg indså, hvad den ulykkelige mand måtte lide, mens han ledte efter mig.

Da jeg så mig forladt af al menneskelig hjælp, ude af stand til at foretage noget som helst til min redning, tænkte jeg på Himlens bistand. Erindringerne fra min barndom, om min moder, som jeg kun havde kendt, da jeg var ganske lille, dukkede atter op i min hukommelse. Jeg tog min tilflugt til bønnen, hvor lidt fordring jeg end kunne gøre på at blive bønhørt af Gud, til hvem jeg henvendte mig så sent, og jeg bad af min inderste sjæl.

Denne henvendelse til Forsynet gjorde mig mere rolig, og jeg var i stand til at koncentrere alle mine åndsevner på den stilling, jeg befandt mig i.

Jeg havde levnedsmidler til tre dage, og min flaske var fyldt. Længere kunne jeg ikke eksistere uden hjælp. Men skulle jeg gå op- eller nedefter?

Naturligvis opefter! Stadig opefter!

Således måtte jeg komme tilbage til det sted, hvor jeg havde forladt kilden, til den ulyksalige forgrening af vejen. Havde jeg først bækken for mine fødder, kunne jeg altid igen nå op til toppen af Sneffel.

Hvorfor havde jeg dog ikke tænkt på det før! Deri lå dog åbenbart en udsigt til frelse. Jeg måtte dog først og fremmest finde Hansbach igen.

Jeg rejste mig og gik op ad gangen, støttet til min stok. Skråningen var temmelig stejl. Jeg gik med håb og uden uro, som et menneske, der ikke har nogen anden udvej.

I den første halve time stødte jeg ikke på nogen hindring. Jeg søgte at genkende vejen på tunnelens form, på visse fremspringende klippestykker, på krumningernes forskelligheder. Men noget særligt tegn faldt mig ikke i øjnene, og jeg indså snart, at dette galleri ikke kunne føre hen til det pågældende sted. Det havde nemlig ingen udgang. Jeg stødte på en uigennemtrængelig væg og faldt om på klippegrunden.

Jeg kan ikke beskrive, hvilken frygtelig skræk, hvilken fortvivlelse der nu greb mig. Jeg var tilintetgjort. Mit sidste håb blev sønderbrudt mod denne granitmur. Fortabt i denne labyrint, hvis gange krydsede sig i alle retninger, kunne jeg ikke længere forsøge en umulig flugt. Den forfærdeligste død ventede mig! Og besynderligt nok kom jeg i tanker om, at når mit forstenede legeme en skønne dag blev fundet et hundrede halvtreds kilometer under jorden, ville dets fund give anledning til alvorlige videnskabelige stridsspørgsmål! Jeg ville tale højt, men kun hæse lyde kom over mine indtørrede læber. Jeg gispede.

Midt i denne dødsangst blev jeg grebet af en ny skræk. Min lampe havde taget skade i faldet. Jeg havde intet middel til at gøre den i stand. Dens lys blev svagere og truede med at gå ud.

Jeg så, hvorledes lysstrømmen tog af i apparatets slangerør. En procession af bevægelige skygger trådte frem på de mørke vægge. Jeg turde ikke længer lukke øjnene af frygt for at miste et eneste atom af det svindende lysskær! Hvert øjeblik forekom det mig, at det var på nippet til at gå ud, og at "den sorte nat" ville overvælde mig.

Endelig skimrede det sidste skær i lampen. Jeg fulgte det, opfangede det med blikket, koncentrerede hele min synsevne på det, ganske som om det var det sidste synsindtryk, den skulle opfatte, og jeg var nedsænket i dybt mørke.

Jeg udstødte et forfærdeligt skrig! Oppe på jorden, selv i de mørkeste nætter, svinder dog lyset ikke helt bort! Det er spredt, yderst fortyndet, men hvor lidt der end er tilbage af det, opfanger øjets nethinde det dog til sidst! Men her, slet intet. Dette absolutte mørke gjorde mig til en blind i ordets fulde betydning.

Nu blev jeg aldeles modløs, jeg rejste mig og holdt hænderne ud for mig, idet jeg på den mest ængstelige måde søgte at famle mig frem. Jeg begyndte at løbe, styrtede på må og få ind i denne forvirrede labyrint og løb stadig nedefter gennem jordskorpen, ligesom en beboer af underverdenen, mens jeg kaldte, skreg, hylede, slog mig på fremspringende sten, faldt og rejste mig blødende op igen, søgte at drikke dette blod, som strømmede ned over mit ansigt og ventede stadig på, at mit hoved skulle møde en eller anden uforudset mur, som det kunne knuse sig imod!

Således løb jeg som en vanvittig, uden at vide hvorhen. Efter nogle timers forløb, da mine kræfter sagtens var helt udtømte, styrtede jeg om som en livløs masse og tabte bevidstheden!

28

Da jeg kom til mig selv igen, var mit ansigt vådt, – vædet af tårer. Hvor længe denne bevidstløse tilstand varede, kan jeg ikke sige. Jeg havde ikke længere noget middel til at følge med tiden. Aldrig har nogen været så ene som jeg, aldrig så fuldstændig forladt!

Efter mit fald havde jeg mistet meget blod. Jeg følte mig helt overstrømmet af det! Å, hvor jeg beklagede, at jeg ikke var død, men "endnu havde *det* tilbage!" Jeg ville ikke tænke mere. Jeg forjog enhver tanke, og overvældet af smerten væltede jeg mig hen til den modsatte væg.

Jeg følte mig allerede en afmagt nær og med den en fuldstændig afkræftelse, da en stærk lyd nåede mit øre. Den lignede en vedholdende torden, jeg hørte, hvorledes lydbølgerne efterhånden tabte sig i svælgets fjerne dybder.

Hvorfra kom denne larm? Den hidrørte uden tvivl fra et naturfænomen, som foregik inde i jordmassen! Fra en gaseksplosion eller nedstyrtning af et eller andet mægtigt stenlag!

Jeg lyttede endnu stadig, jeg ville vide, om denne støj gentog sig. Der gik et kvarters tid. Det var stille i galleriet. Jeg hørte ikke engang mit eget hjertes banken.

Da jeg tilfældigt lagde øret op til væggen, troede jeg pludselig at høre ubestemte, utydelige ord i lang afstand. Jeg fo'r op.

"Det er en hallucination!" tænkte jeg.

Men nej. Da jeg lyttede nøjere efter, hørte jeg virkelig mumlen af stemmer. Men jeg var alt for afkræftet til at høre,

hvad de sagde. Men man talte. Det var jeg sikker på.

Et øjeblik frygtede jeg for, at det skulle være mine egne ord, som et ekko gentog. Havde jeg måske råbt uden selv at vide af det? Jeg pressede mine læber sammen og lagde igen øret op til væggen.

"Jo vel, man taler! man taler!"

Da jeg slæbte mig nogle fod længere hen langs væggen, hørte jeg mere tydeligt. Det lykkedes mig at opfange ubestemte, besynderlige, uforståelige ord. De nåede hen til mig, som om de blev udtalt med dæmpet røst, så at sige mumlet. Ordet "forladt" blev gentaget flere gange i en sørgmodig tone.

Hvad betød det? Hvem talte? Det måtte åbenbart enten være onkel eller Hans. Men når jeg kunne høre dem, kunne de vel også høre mig.

"Hjælp!" råbte jeg af alle kræfter, "hjælp!"

Jeg lyttede, ventede på et svar, et råb, et suk. Ikke en lyd hørtes. Der gik nogle minutter. En hel verden af ideer udfoldede sig i min hjerne. Jeg tænkte, at min svage røst ikke kunne trænge hen til mine ledsagere.

"For dem er det," gentog jeg. "Hvem andre skulle opholde sig 150 kilometer under jorden?"

Jeg lyttede igen. Idet jeg lod øret glide langs hen ad væggen, fandt jeg et matematisk punkt, hvor stemmerne syntes at nå deres højdepunkt af styrke. Ordet "fortabt" nåede igen mit øre; og derpå den tordenlignende lyd, som havde revet mig op af min bedøvelse.

"Nej," sagde jeg, "nej. Man kan umuligt høre disse stemmer tværs igennem disse massive lag. Murene består af granit, og den ville ikke tillade selv det stærkeste knald at trænge

igennem! Denne lyd kommer fra selve galleriet! Her må findes ganske særlige akustiske forhold!"

Jeg lyttede igen og denne gang, jo! denne gang hørte jeg tydeligt mit navn blive udtalt!

Det var onkel, som udtalte det! Han talte med føreren, og ordet "fortabt" var et dansk ord!

Nu forstod jeg alt. For at man skulle kunne høre mig, måtte jeg tale langs med denne væg, der forplantede min stemme ligesom kobbertråden forplanter elektriciteten.

Men der var ingen tid at spilde. Fjernede mine rejsefæller sig blot nogle få skridt, ville det akustiske fænomen være ophævet. Jeg trådte altså tæt hen til væggen og udtalte så tydeligt som muligt disse ord:

"Onkel Lidenbrock!"

Jeg ventede i den største spænding. Lyden forplanter sig ikke overordentlig hurtigt. Luftlagenes tæthed forhøjer ikke dens hastighed, men kun dens intensitet. Nogle sekunder, en hel evighed, forløb, og endelig nåede disse ord mit øre:

"Axel, Axel! Er det dig?" ... "Ja! Ja!" svarede jeg ...

"Mit barn, hvor er du?" ... "Forvildet, i det dybeste mørke!" ...

"Men din lampe?" ... "Gået ud." ... "Og bækken?" ... "Forsvundet." ... "Axel, stakkels Axel, fat mod!" ...

"Vent lidt, jeg er så udmattet! Jeg har ikke længer kraft til at svare. Men tal til mig!"

... "Fat mod," vedblev onkel. "Tal ikke, hør på mig. Vi har ledt efter dig overalt i galleriet. Kunne ikke finde dig. Å, jeg har fældet mange tårer over dig, mit barn! Endelig, i den forudsætning, at du stadig fulgte langs med Hansbach, er vi atter gået nedefter og har skudt vore bøsser af. Nu kan vore

stemmer vel mødes, blot akustisk, men vore hænder kan ikke berøre hinanden. Men fortvivl ikke, Axel! Det er allerede godt, at vi kan høre hinanden!"

Imidlertid havde jeg tænkt efter. Et vist håb, skønt endnu svagt, vågnede hos mig. Frem for alt var det mig af vigtighed at få rede på en ting. Jeg holdt mine læber hen til væggen og sagde:

"Onkel?" ...

"Mit barn?" hørte jeg ham svare noget efter.

... "Vi må først vide, hvor langt vi er borte fra hinanden." ... "Det er meget let." ... "Har De Deres kronometer?" ... "Ja." ... "Godt, så tag det. Udtal mit navn og noter så nøjagtig det sekund, da De udtaler det. Jeg skal gentage det, når det når hen til mig, og De noterer lige så nøjagtigt det øjeblik, da mit svar indtræffer hos Dem." ...

"Godt, og halvdelen af den tid, der forløber mellem mit spørgsmål og dit svar, vil angive, hvor lang tid min stemme behøver for at nå hen til dig." ... "Rigtigt, onkel." ... "Er du parat?" ... "Ja." ... "Godt, giv så agt, jeg udtaler dit navn." ...

Jeg lagde øret op til væggen, og så snart ordet "Axel" nåede mig, svarede jeg øjeblikkelig "Axel"; derpå ventede jeg.

... "Fyrre sekunder," sagde onkel derpå. "Der er hengået fyrre sekunder mellem de to ord; lyden har altså brugt tyve sekunder for at nå hen til dig. Og da der går et tusinde og tyve fod på sekundet, så udgør det tyve tusinde og fire hundrede fod, eller seks tre kvart kilometer." ...

"Seks tre kvart kilometer," mumlede jeg.

... "Nå, det er da til at overkomme, Axel!" ... "Men skal jeg gå op eller nedefter?" ... "Nedefter, og jeg skal sige dig hvorfor. Vi er kommet til et uhyre rum, i hvilket en mængde gange munder

ud. Uden tvivl vil den, som du har fulgt, føre dig herhen, da det synes, at alle disse spalter, disse revner i jordkloden, udstråler fra denne uhyre hule, vi befinder os i. Rejs dig og fortsæt din vej. Gå, slæb dig af sted, hvis det behøves, rutsj ned ad de stejle skrænter, og du vil finde vore arme rede til at modtage dig for enden af vejen. Af sted, mit barn, af sted!" ...

Disse ord indgød mig nyt mod.

"Farvel, onkel," udbrød jeg; "nu går jeg. Vore stemmer vil ikke længere kunne stå i forbindelse med hinanden fra det øjeblik, jeg har forladt dette sted! Farvel så længe!" ... "På gensyn, Axel! På gensyn!" ...

Det var de sidste ord, jeg hørte.

Denne samtale, som blev ført midt igennem jordmassen i en afstand af over to danske mil, endte med disse forjættede ord. Jeg opsendte en takkebøn til Gud, fordi han midt i dette dybe mørke havde ført mig hen til det sted, måske det eneste, hvor mine rejsefællers stemmer kunne nå hen til mig. Dette højst forbavsende akustiske fænomen kan let forklares, det hidrørte fra gangens form og stenens ledningsevne. Der findes talrige eksempler på denne forplantning af lyd, som ikke kan opfanges i de mellemliggende rum. Jeg kom i tanker om, at dette fænomen er iagttaget på mangfoldige steder, blandt andet i det indre galleri af St. Paulskirken i London og især i de mærkelige huler på Sicilien, de bekendte stenbrud ved Syrakus, af hvilke det mærkeligste sted er kendt under navnet Dionysius' Øre.

Alt dette randt mig i hu, og jeg indså tydeligt, at, eftersom onkels stemme nåede hen til mig, fandtes der ingen hindring imellem os. Ved at følge lydens vej måtte jeg selvfølgelig komme hen til dens udgangspunkt, hvis da ikke mine kræfter svigtede

mig. Jeg rejste mig altså. Jeg slæbte mig mere af sted, end jeg gik. Skråningen var temmelig stejl. Jeg lod mig glide ned.

Snart tiltog hastigheden, jeg kom ned med, i en forskrækkelig grad og truede med at blive til et virkeligt fald. Jeg havde ikke kræfter til at stemme imod.

Pludselig veg jorden bort under mine fødder, jeg mærkede, at jeg rullede hoppende hen over ujævnhederne i det lodrette galleri, der dannede en virkelig brønd. Mit hoved tørnede imod en skarp klippe, og jeg tabte bevidstheden.

29

Da jeg kom til mig selv, befandt jeg mig i halvmørke, liggende på tykke tæpper. Onkel vågede hos mig og forskede efter et tegn på liv i mine træk. Ved mit første suk greb han min hånd, da jeg første gang slog øjnene op, udstødte han et glædesskrig.

"Han lever! Han lever!" udbrød han.

"Ja," svarede jeg med svag stemme.

"Mit barn," sagde onkel og trykkede mig til sit bryst. "Du er altså frelst!"

Jeg følte mig dybt grebet af den tone, disse ord blev udtalt i og endnu mere af den omsorg, som der ledsagede dem. Men der krævedes også sådanne prøvelser til at fremkalde slige udbrud hos professoren.

I dette øjeblik kom Hans til. Han så min hånd hvile i onkels; jeg kan forsikre, at hans øjne udtrykte en levende tilfredshed.

"God dag," sagde han.

"God dag, Hans, god dag," mumlede jeg. "Og nu, kære onkel, lad mig vide, hvor vi i dette øjeblik befinder os."

"I morgen, Axel, i morgen; i dag er du endnu alt for svag; jeg har lagt kompresser på dit hoved, som ikke må bringes i ulave, sov nu, min dreng, i morgen skal du få alt at vide."

"Men sig mig i alt fald," vedblev jeg, "hvad klokken er, og hvad vi skriver i dag?"

"Klokken er elleve aften, og i dag har vi søndag, den 9. august; men nu får du ikke lov til at komme med flere spørgsmål til mig, før den 10. dennes."

Jeg var virkelig meget svag, og mine øjne faldt uvilkårligt i.

Jeg behøvede en nats hvile og slog mig så til ro med den tanke, at skilsmissen fra mine ledsagere havde varet i hele fire dage.

Da jeg vågnede næste morgen, så jeg mig om. Mit leje, dannet af alle vore rejsetæpper, var anbragt i en smuk grotte, som var prydet med prægtige drypstene, og hvis bund var bestrøet med fint sand. Det var halvmørkt herinde. Ingen fakkel, ingen lampe var tændt, og dog trængte en uforklarlig lysning herind udefra gennem en snæver åbning i grotten. Jeg hørte også en svag og ubestemt mumlen, der lignede lyden af sukkende bølgeslag mod en kyst og undertiden vindens susen, jeg spurgte mig selv, om jeg var vågen eller drømte endnu, om min hjerne havde taget skade i mit fald, så at det var rene indbildninger. Imidlertid kunne hverken mine øjne eller øren bedrage mig i så henseende.

"Det er en stråle af dagslyset," tænkte jeg, "som trænger ind gennem denne klippespalte! Men nu bølgernes mumlen og vindens susen! Tager jeg sejl, eller er vi igen kommet op på Jordens overflade? Har onkel opgivet sit forehavende, eller skulle han heldigt have ført det til ende?"

Jeg gjorde mig selv disse uløselige spørgsmål, da professoren kom til.

"God dag, Axel," sagde han glad. "Jeg vædder om, at du befinder dig vel!"

"Ja vel," sagde jeg og satte mig over ende på tæpperne.

"Det var også umuligt andet, siden du har sovet roligt. Hans og jeg har skiftedes til at våge hos dig, og vi har set din helbredelse gøre kendelige fremskridt."

"Jeg føler mig også helt frisk, og til bevis for det skal jeg gøre den morgenmad god besked, som De vil være så venlig at servere for mig!"

"Du er sulten, min dreng! Feberen har forladt dig. Hans har indgnedet dine sår med en eller anden salve, som er en hemmelighed hos islænderne, og de har læget sig påfaldende hurtigt. Det er et prægtigt menneske, denne Hans!"

Mens jeg talte, tilberedte onkel nogle levnedsmidler, som jeg slugte, uden at ænse hans formaninger. Imens plagede jeg ham med spørgsmål, som han skyndte sig at besvare.

Jeg erfarede nu, at jeg ved Guds styrelse var faldet ned igennem et næsten lodret galleri; da jeg var dumpet ned midt i en regn af sten, af hvilke den mindste kunne være tilstrækkelig til at knuse mig, måtte man deraf skutte, at en del af den massive masse var rutsjet ned tillige med mig. Dette forfærdelige befordringsmiddel havde således kastet mig lige i armene på onkel, som modtog mig blodig og bevidstløs.

"Det er sandelig forbavsende," sagde han til mig, "at du ikke tusinde gange er blevet dræbt. Men for Guds skyld! nu vil vi ikke mere skilles, da vi så risikerer, at vi aldrig får hinanden at se mere."

"Vi vil ikke skilles mere." Rejsen var altså ikke endt endnu? Jeg spilede mine øjne op, hvad der straks fremkaldte det spørgsmål:

"Hvad er der, Axel?"

"Et spørgsmål til Dem. De siger, at jeg er sund og rask?"

"Ja vel."

"Jeg har alle mine lemmer i god behold?"

"Ja vist."

"Og mit hoved?"

"Med undtagelse af nogle kvæstelser, sidder dit hoved ellers, hvor det skal."

"Godt, men jeg er bange for, at min hjerne er i ulave."

"I ulave?"

"Ja. Er vi ikke kommet op på Jordens overflade igen?"

"Nej, vist ikke!"

"Så må jeg være tosset, for jeg ser dagslys, hører vinden suse og havet, som bryder imod kysten."

"Å, er det ikke andet?"

"Forklar mig det ...?"

"Jeg kan ikke forklare dig noget, eftersom det ikke lader sig forklare; men du vil med egne øjne overbevise dig om, at geologien endnu ikke har udtalt sit sidste ord."

"Lad os gå udenfor," udbrød jeg og sprang op.

"Nej, Axel, nej! Den frie luft vil gøre dig fortræd."

"Den frie luft?"

"Ja, det blæser temmelig stærkt. Du må ikke udsætte dig for blæsten."

"Men jeg forsikrer Dem, at jeg befinder mig ganske udmærket."

"En smule tålmodighed, min dreng. Et tilbagefald ville berede os vanskeligheder, og der er ingen tid at spilde, eftersom overfarten kan vare længe."

"Overfarten?"

"Ja, hvil dig nu ud i dag, og så i morgen går vi om bord."

"Går om bord?" Det sidste ord fik mig til at fare op. – Hvad skulle det sige! Går om bord! Havde vi altså en flod, en sø, et hav til vor rådighed? Lå der et skib for anker i en eller anden havn midt inde i jorden? – Min nysgerrighed var spændt til det

yderste. Onkel søgte forgæves at holde mig tilbage. Da han så, at min utålmodighed ville skade mig mere end opfyldelsen af mine ønsker, gav han efter.

Jeg klædte mig på i en fart. Af forsigtighedshensyn indhyllede jeg mig desuden i et af tæpperne og forlod derpå grotten.

30

I førstningen så jeg intet. Mine øjne, som var vænnet af med lyset, lukkede sig hastigt til. Da jeg var i stand til at åbne dem igen, blev jeg endnu mere bestyrtet end forbavset.

"Havet!" udbrød jeg.

"Ja," svarede onkel, "Lidenbrock-havet, og jeg tror ikke, at nogen søfarer vil gøre mig æren af at have opdaget det stridig, og retten til at give det mit navn."

En stor vandflade, begyndelsen af en sø eller et hav, udbredte sig for os langt ud over synskredsen. Bredden med talrige indskæringer bestod af fint gyldent sand, bestrøet med små muslingeskaller, bolig for de først skabte væsener. Bølgerne brød sig mod stranden med den høje mumlen, som er ejendommelig i umådelige, indesluttede rum. Et let skum blev kastet op af en jævn vind, og nogle fnug af det stænkede hen på mit ansigt. Denne svagt skrånende strand var hen ved hundrede fod fra bølgeranden omgivet af vældige klipper, der hævede sig op til en umådelig højde. Nogle af dem sønderrev bredden med deres skarpe kant og dannede forbjerge, som brændingens tænder gnavede på. Længere borte fulgte øjet deres skarpt tegnede masse indtil horisontens tågede baggrund. Det var et virkeligt ocean med de jordiske kysters lunefulde omrids, men øde og forfærdelig vildt at se til. Når mine blikke kunne nå så langt ud over dette hav, var det fordi et ganske "særligt" lys belyste de mindste enkeltheder. Det var ikke sollyset med dets pragtfulde stråleglans, ej heller Månens blege og ustadige lys, som kun er et genskær uden varme. Dettes

lysstyrke, dets sitrende spredning, dets klare og tørre hvidhed, dets ringe temperatur, dets glans, der overgik Månens, vidnede tydeligt om en elektrisk oprindelse. Det var ligesom et nødblus, et vedvarende kemisk fænomen, der oplyste denne hule, som var i stand til at rumme et ocean. Hvælvingen over mit hoved, eller, om man hellere vil, himlen, syntes at bestå af store skyer, bevægelige og vekslende dunster, som på grund af deres fortætning om nogle dage måtte opløse sig i vældige regnskyl. Jeg havde troet, at vandet ikke kunne fordampe under et så stærkt atmosfærisk tryk, og dog var, af en mig ubekendt fysisk årsag, store skymasser udbredt i luften. Men for øjeblikket var det "smukt vejr", elektriciteten fremkaldte overraskende lysvirkninger på de meget høje skylag. Skarpe skygger faldt på de lavere lag, og mellem to adskilte lag trængte ofte en stråle med mærkelig styrke ned til os. Men, kort sagt, det var ikke Solen, for lyset manglede varme. Dets virkning var trist, forfærdelig melankolsk. I stedet for et firmament med funklende stjerner, følte jeg oven over disse skyer en hvælving af granit, der tyngede på mig med hele sin vægt, og hvor umådeligt dette rum end var, kunne selv den mest beskedne biplanet dog ikke have fuldendt sin bane i det. Jeg kom i tanker om en engelsk kaptajn, der forestillede sig Jorden som en uhyre hul kugle, i hvis indre luften holdt sig lysende som følge af dens tryk, mens to stjerner, Pluto og Proserpina, dér drog deres mystiske baner. Skulle han have ret?

Vi var i virkeligheden indespærrede i en vældig hule. Hvor bred den var, lod sig ikke bedømme, da bredden udvidede sig langt ud i det fjerne, og heller ikke hvor lang den var, da blikket snart blev standset af horisontens noget ubestemte linje. Hvad

højden angik, måtte den beløbe sig til flere mil. Hvor denne hvælving støttede sig til sine granitpiller, kunne øjet ikke opdage, men der svævede talrige skyer i atmosfæren, hvis højde måtte anslås til to tusinde fod, højere end det tilsvarende på Jordens overflade, og uden tvivl skyldtes luftens betydelige tæthed. Ordet "hule" er selvfølgelig ikke en passende betegnelse for dette umådelige rum. Men ordene i det menneskelige sprog strækker ikke til for den, der vover sig ned i Jordens afgrunde. Jeg vidste for resten ikke, hvorledes jeg geologisk skulle forklare en sådan udhulings eksistens. Var den opstået ved Jordens afkøling? Jeg kendte nok fra rejsebeskrivelser adskillige berømte huler, men ingen af en sådan udstrækning. Humboldt har besøgt grotten ved Guachara i Columbia og undersøgt en strækning af to tusinde og fem hundrede fod, og den har efter at sandsynlighed ikke udstrakt sig synderligt længere. Den uhyre Mammut-grotte i Kentucky udviste ganske vist kolossale rumforhold, eftersom dens hvælving hævede sig fem hundrede fod over en bundløs sø, og rejsende er trængt over fyrre kilometer frem i den uden at nå til enden. Men hvad var disse huler i forhold til den, som jeg nu beundrede, med dens skyhimmel, dens elektriske lys og et uhyre hav indesluttet i sine fordybninger? Min fantasi følte sig magtesløs over for denne umådelighed. Alle disse vidundere betragtede jeg i stilhed. Jeg manglede ord til at udtrykke mine følelser, jeg troede at være til stede på en eller anden fjern planet, Uranus eller Neptun, ved fænomener, som min "jordiske" natur ikke havde noget begreb om. For de nye indtryk behøvedes nye ord, og min fantasi forsynede mig ikke med sådanne. Jeg stirrede, jeg tænkte, jeg beundrede med en noget skrækblandet bestyrtelse. Det

uventede ved dette skue havde gengivet mig sundhedens farver; jeg var på vej til at kurere mig med forbavselse og fuldende min helbredelse med dette nye lægemiddel; desuden styrkede den tætte luft mig ved at tilføre mine lunger mere ilt. Det følger af sig selv, at efter syv og fyrre dages indespærring i et snævert galleri var det en uendelig nydelse at indånde denne vind, mættet med saltagtig fugtighed. Derfor fortrød jeg ingenlunde at have forladt min mørke grotte. Onkel, som allerede var vant til slige vidundere, lod sig ikke mere overraske.

"Føler du dig stærk nok til at gå en lille tur?" spurgte han mig.

"Ja, med fornøjelse," svarede jeg.

"Tag så min arm, Axel, og lad os gå langs med stranden."

Jeg tog ivrigt mod tilbuddet, og vi begyndte at befare dette nye ocean. Til venstre dannede stejle klipper, den ene optårnet på den anden, en kolossal gruppe af vidunderlig virkning. Ned ad deres sider strømmede utallige kaskader med klart, brusende vand. Lette dampe, som trængte frem mellem klipperne, betegnede stedet for varme kilder, og mumlende bække rislede hen imod det fælles bassin. Blandt disse bække genkendte jeg vor trofaste rejsekammerat, Hansbach, som roligt tabte sig i havet, som om den aldrig havde gjort andet lige fra Verdens skabelse.

"Den vil fra nu af fattes os," svarede jeg med et suk.

"Hvad så!" svarede professoren, "den eller en anden, hvad har det at sige!"

Jeg fandt svaret lidt utaknemmeligt.

I dette øjeblik blev min opmærksomhed tiltrukket af et uventet syn. I en afstand af hundrede skridt, på hjørnet af et helt forbjerg, viste en høj, tætløvet skov sig for vore blikke. Den

bestod af middelhøje træer, der var voksede som regelmæssige solskærme med tydelige og geometriske omrids; luftstrømningerne lod ikke til at kunne få tag i deres løv, for trods blæsten forblev de ubevægelige ligesom en gruppe forstenede cedre. Jeg skyndte mig at komme hen til dem. Jeg kunne ikke finde et navn til disse besynderlige træer. Hørte de ikke til de allerede bekendte to hundredede tusinde plantearter, og måtte man anvise dem en særlig plads i søplanternes flora? Nej. Da vi nåede hen i deres skygge, var min overraskelse lige så stor som min beundring. Jeg befandt mig virkelig over for jordens produkter, men i kæmpemæssige eksemplarer. Onkel kaldte dem øjeblikkelig ved deres navn. "Det er kun en skov af champignons," sagde han. Og han tog ikke fejl. Nu kunne man danne sig et begreb om, hvorledes disse planter kunne udvikle sig i varme og fugtige omgivelser. Jeg vidste, at *Lycoperdon giganteum* ifølge Bulliard kan opnå et omfang af fra otte til ni fod; men her drejede det sig om hvide champignons af fra tredive til fyrre fods højde og med en hat af tilsvarende gennemsnit. De stod der i tusindvis. Ikke en lysstråle trængte igennem deres tætte skygge, og et fuldstændigt mørke herskede under disse kupler, opstillede ved siden af hinanden ligesom de runde tage af en afrikansk landsby. Jeg ville dog trænge længere frem. En isnende kulde steg ned fra disse kødfulde hvælvinger. I en halv time strejfede vi om i dette fugtige mørke, og det var med en sand følelse af velbehag, at jeg atter betrådte havbredden. Men dette underjordiske landskabs vegetation indskrænkede sig ikke til disse champignons. Længere henne hævede der sig i grupper et stort antal andre træer med farveløst løv. De var lette at kende; det var Jordens mest

beskedne planter i fænomenale dimensioner, hundrede fod høje ulvefødder, kæmpemæssige sigillarier, bregner så høje som graner, lepidodendron med runde, gaffelformede stammer, der endte i spidse blade og var besat med ru hår ligesom uhyre sukkulenter.

"Forbavsende pragtfulde!" udbrød onkel. "Der har vi jo hele den anden periode, overgangsperiodens flora. Der ser vi vore beskedne havevækster som træer i de første århundreder. Se rigtigt på dem, Axel! Aldrig har nogen botaniker været til stede ved en sådan fest!"

"De har ret, onkel. Det lader til, at Forsynet i dette uhyre drivhus har villet opbevare disse planter fra tiden før syndfloden, som de lærdes skarpsind har rekonstrueret med så meget held."

"Du har ret, min dreng, det er et drivhus; men du ville have endnu større held ved at tilføje, at det måske er et menageri."

"Et menageri?"

"Ja, uden tvivl. Betragt dette støv, som vore fødder træder på, disse knogler, jorden er bestrøet med."

"Knogler!" udbrød jeg.

"Ja, knogler af dyr fra før syndfloden!"

Jeg kastede mig over disse årtusindgamle levninger, dannet af en uforstyrrelig mineralsk substans (fosforsur kalk). Jeg nævnte uden at stamme i det navnene på disse vældige knogler, der lignede fortørrede træstammer.

"Der er underkæben af mastodonten," sagde jeg; "der kindtænderne af *Dinotherium*; der er et lårben, som kun kan have tilhørt det største af disse dyr, *Megatherium*. Ja, det er sikkert et menageri, for disse knogler er næppe førte her hen

ved en oversvømmelse. Dyrene, de stammer fra, har levet ved bredderne af dette underjordiske hav, i skyggen af disse træagtige planter. Der er jo hele skeletter. Og alligevel ..."

"Alligevel?" ytrede onkel.

"Jeg fatter ikke slige firbenedes forekomst i denne granithule."

"Hvorfor ikke?"

"Fordi dyrelivet først har eksisteret på Jorden i dens sekundære periode, da fløtsgrunden er blevet dannet ved opskydninger og er trådt i stedet for urperiodens klipper."

"Nu vel, Axel, der gives et meget simpelt svar på din indvending, nemlig, at dette terræn her virkelig *er* fløtsgrund."

"Hvorledes! Så dybt nede under Jordens overflade!"

"Ja vel, og denne kendsgerning kan forklares geologisk. I en vis periode bestod jorden kun af en elastisk skorpe, som ifølge tiltrækningskraften var underkastet bølgeformige bevægelser. Det er sandsynligt, at indsænkninger af jordbunden fandt sted, og at en del af fløtsgrunden er blevet draget ned i pludseligt opståede afgrunde."

"Det må vel være tilfældet; men hvis antediluvianske dyr har levet i disse underjordiske regioner, hvem siger os så, at ikke et af disse uhyrer endnu strejfer om i disse mørke skove eller bag disse stejle klipper?"

Ved denne tanke spejdede jeg, ikke uden skræk, i forskellige retninger; men intet levende væsen viste sig på disse øde kyster.

Jeg var en smule træt. Jeg satte mig ned på yderkanten af et forbjerg, ved hvis fod bølgerne brød sig larmende. Derfra kunne jeg overse hele denne bugt, dannet af en bueformet indskæring af kysten. I baggrunden fandtes en lille havn mellem de

pyramideformede klipper. Dens vande slumrede roligt i læ for vinden. En brig eller to-tre skonnerter kunne mageligt have lagt sig for anker der. Jeg var næsten belavet på at se et eller andet fartøj komme ud fra den for fulde sejl, for at styre udefter under søndenvinden. Men denne illusion forsvandt hurtigt. Vi vare vist de eneste levende skabninger i denne underjordiske verden. Når vinden lagde sig et øjeblik, sænkede en stilhed, mere dyb end ørkenens, sig ned over de gyldne klipper og hvilede tungt på havfladen. Jeg søgte så at gennembryde tågerne i det fjerne og sønderrive det forhæng, der var draget for horisontens hemmelighedsfulde baggrund. Hvor mange spørgsmål trængte ikke ind på mig? Hvor endte dette hav? Hvor førte dette hav hen? Ville vi aldrig være i stand til at skelne den modsatte bred? Onkel nærede for sit vedkommende ingen tvivl i så henseende, jeg både ønskede og frygtede det på en gang.

Efter i en times tid at have betragtet dette mærkelige skuespil, slog vi atter ind på vejen langs stranden for at komme tilbage til grotten, og under indflydelse af de forunderligste tanker faldt jeg i en dyb søvn.

31

Næste morgen vågnede jeg fuldstændig rask. Jeg tænkte, at et bad ville være meget gavnligt for mig og dukkede mig nogle minutter ned i dette Middelhavs vande. Det fortjente sikkert dette navn. Da jeg kom tilbage, spiste jeg frokost med en fortræffelig appetit. Hans forestod vort lille køkken med stor dygtighed; han havde vand og ild til sin rådighed, så at han kunne bringe lidt variation i vor hverdagskost. Til dessert serverede han os nogle kopper kaffe, og aldrig har denne kostelige drik smagt mig bedre.

"Nu er det tiden for ebbe og flod," sagde onkel, "og vi må ikke forsømme lejligheden til at iagttage dette fænomen."

"Hvorledes, ebbe og flod!" udbrød jeg.

"Ja vel."

"Gør Solens og Månens indflydelse sig da også gældende her?"

"Ja, hvorfor ikke? Er legemerne ikke alle til hobe underkastet den almindelige tiltrækningskraft? Denne vandmasse kan følgelig ikke unddrage sig den almindelige lov. Derfor vil du også, til trods for det atmosfæriske tryk, som bliver udøvet på dens overflade, se, at den stiger ligesom selve Atlanterhavet."

I dette øjeblik betrådte vi bredden, og bølgerne udbredte sig efterhånden mere og mere på stranden.

"Det er jo begyndende flod," udbrød jeg.

"Ja, Axel, og af dette opskyllede skum kan du se, at havet stiger hen ved ti fod."

"Det er besynderligt!"

"Nej, det er naturligt."

"Det kan De sige, onkel, men mig forekommer alt dette forunderligt, og jeg kan næppe tro mine egne øjne. Hvem havde nogen sinde tænkt sig, at der i denne jordskorpe kunne findes et virkeligt hav med ebbe og flod, vinde og storme!"

"Hvorfor ikke? Strider det mod fysikkens love?"

"Det indser jeg ikke, så snart man opgiver systemet om den centrale hede."

"Davys teori bekræfter sig altså stadig."

"Åbenbart, og ifølge den er der intet i vejen for, at der findes have og landskaber i Jordens indre."

"Ganske vist, men ubeboede."

"Nå ja! Men hvorfor skulle disse vande ikke indeholde fisk af en eller anden ubekendt art?"

"I alt fald har vi hidtil ikke opdaget en eneste."

"Vi kunne jo forfærdige snører og se, om maddingen udøver samme virkning hernede som i vandene oppe på Jorden."

"Lad os prøve ad, Axel, for vi må trænge til bunds i alle disse nye regioners mysterier."

"Men hvor befinder vi os da, onkel? For jeg har endnu ikke fremsat dette spørgsmål, som Deres instrumenter allerede må have besvaret."

"1575 kilometer i horisontal retning fra Island."

"Så langt?"

"Jeg er sikker på, at jeg ikke har forregnet mig en kilometer."

"Og kompasset viser stadig sydøst?"

"Ja, med en vestlig deklination af 19 grader og 42 minutter, ganske som oppe på jorden. Hvad dets inklination angår, så er

der indtrådt et mærkeligt tilfælde, som jeg har iagttaget med den største omhu."

"Og det er?"

"At magnetnålen, i stedet for at sænke sig mod polen, som den gør i den nordlige hemisfære, tværtimod hæver sig."

"Man må altså deraf slutte, at den magnetiske pol er beliggende mellem jordens overflade og det sted, hvor vi befinder os?"

"Meget rigtigt, og det er sandsynligt, at hvis vi nu kom hen i polaregnene, til den 70. grad, hvor James Ross har opdaget den magnetiske nordpol, så ville vi se nålen indtage en lodret stilling. Det hemmelighedsfulde attraktionspunkt ligger altså ikke i nogen stor dybde."

"Det er virkelig et faktum, som videnskaben ikke har anet."

"Videnskaben, min dreng, består af vildfarelser, men vildfarelser, som det er godt at begå, da de lidt efter lidt fører til sandheden."

"Og hvor dybt er vi nu nede?"

"I en dybde af 155."

"Altså," sagde jeg, idet jeg opmærksomt betragtede kortet, "er det skotske højland oven over os, og der hæver Grampian-bjergene deres snedækkede toppe til en forbavsende højde."

"Ja," svarede professoren leende. "Det er lidt tungt at bære, men hvælvingen er solid; universets store bygmester har tømret den af et godt materiale, og mennesket havde aldrig formået at give den en slig bæreevne! Hvad er brobuerne og katedralerne i sammenligning med denne kirkehvælving på 15 kilometers højde, under hvilket et hav og dets storme kan tumle sig, som de lyster?"

"Å, jeg er ikke bange for, at himlen skal falde ned i hovedet på mig. Men, hvad har De nu i sinde, onkel? Tænker De ikke på at vende tilbage til Jordens overflade?"

"Vende tilbage! Det var net! Tværtimod, jeg agter at fortsætte vor rejse, fordi alt indtil nu er løbet så heldigt af."

"Jeg indser dog ikke, hvorledes vi skulle trænge frem på denne våde slette."

"Jeg agter skam ikke at styrte mig hovedkulds i det. Men da have, egentlig talt, kun er søer, eftersom de er omgivet af land, så har man al grund til at antage, at dette indre hav er omgivet af massiv granit."

"Det er der ingen tvivl om."

"Nu vel, på den modsatte bred er jeg sikker på at finde nye udgange."

"Hvor stort antager De, at dette ocean er?"

"Et par hundrede kilometer."

"Ah," udbrød jeg, men mente dog, at denne beregning godt kunne være unøjagtig.

"Vi har altså ingen tid at spilde, og en af de første dage går vi om bord."

Uvilkårligt spejdede jeg efter det fartøj, der skulle føre os over havet. "Nå," sagde jeg, "vi går om bord, og med hvilket skib foretager vi overfarten?"

"Det bliver ikke med noget skib, min dreng, men med en god og solid tømmerflåde."

"En tømmerflåde!" udbrød jeg. "En tømmerflåde er lige så vanskelig at bygge som et skib, og jeg ser ikke ..."

"Du ser ikke, Axel, men hvis du lytter efter, vil du kunne høre!"

"Høre?"

"Ja, hammerslag, som vil underrette dig om, at Hans allerede har lagt hånd på værket."

"Han bygger en tømmerflåde?"

"Ja."

"Hvad! Han har altså fældet træer med sin økse?"

"Træerne var allerede fældet. Kom, og du vil se ham ved arbejdet."

Efter et kvarters gang på den anden side af det forbjerg, som dannede den lille, naturlige havn, opdagede jeg Hans i fuld virksomhed. Nogle skridt endnu, og jeg var henne hos ham. Til min store overraskelse lå en halvt færdig tømmerflåde oppe på land; den var tømret af bjælker af en særegen træsort, og et stort antal planker, krumholter og spanter af enhver art dækkede bogstavelig talt jorden. Der var materiale nok til en hel flåde.

"Onkel," udbrød jeg, "hvad er det for en slags træ?"

"Det er fyr, gran, hvidbirk, alle Nordens nåletræsarter, som er forstenede af søvandet."

"Er det muligt?"

"Det er det, man kalder *surtarbrandur*."

"Men så må det som fossilt træ være hårdt som sten og ikke kunne flyde på vandet?"

"Det er undertiden tilfældet; mange af disse træsorter er blevet til fuldstændig anthracit; andre derimod, således som dette her, har kun lidt en begyndende fossil omdannelse. Se blot," tilføjede onkel, idet han kastede en af disse kostbare vragstumper ud i søen.

Træstykket kom, efter at være forsvundet, atter op på vandets overflade og vuggede sig på bølgerne.

"Er du nu overbevist?" spurgte onkel.

"Ja, jeg er overbevist, skønt dette er utroligt!"

Den følgende aften var tømmerflåden færdig, takket være førerens dygtighed; den havde en længde af 10 fod og en bredde af fem; de med stærke reb sammenbundne planker af surtarbrandur dannede en stærk flåde, og da dette improviserede fartøj først var sat i vandet, flød det roligt på Lidenbrock-havets vande.

32

Den 13. august stod vi tidligt op. Det drejede sig om at indvi et nyt, hurtigt og lidet trættende transportmiddel. En mast gjort af to sammenføjede stænger, en rå, dannet af en tredje, og et af vore tæpper som sejl, udgjorde tømmerflådens tiltakling. På reb var der ingen mangel. Alt var solidt. Klokken seks gav professoren tegnet til at gå om bord. Provianten, rejsegodset, instrumenterne, våbnene og et betydeligt forråd af fersk vand, samlet mellem klipperne, var stillet på plads. Hans havde anbragt et ror, som tillod ham at styre sit svømmende apparat. Han stillede sig hen ved rorpinden, jeg gjorde ankertovet løs, vi var fortøjet med. Sejlet blev stillet, og vi stødte hurtigt fra land. Da vi forlod den lille havn, ville onkel, som lagde stor vægt på sin geografiske navnefortegnelse, give den et navn, blandt andet mit.

"På ære! Jeg har et andet at foreslå Dem," sagde jeg.

"Og det er?"

"Graübens. Graübens Havn vil tage sig godt ud på kortet."

"For mig gerne. Altså Graübens Havn."

Og således er mindet om min kære vierlænderinde blevet knyttet til vor eventyrlige rejse.

Vinden var nordost. Vi skød en yderst hurtig fart med denne vind. De meget tætte luftlag havde en betydelig drivkraft og virkede på sejlet ligesom en vældig ventilator. Efter en times forløb kunne onkel temmelig nøje bestemme vor hastighed.

"Hvis vi fortsætter med denne fart," sagde han, "tilbagelægger vi mindst et hundrede fyrre kilometer på fire og tyve timer og

vil snart få den modsatte bred i sigte."

Jeg svarede intet og tog plads i forenden. Den nordlige bred bukkede allerede ned i horisonten. De to arme af kysten åbnede sig vidt ligesom for at lette vor afrejse. Et umådeligt hav udstrakte sig for mit blik. De grå skygger af de store skyer gled hurtigt hen over dets overflade og syntes at tynge på disse mørke vande. De sølverne stråler fra det elektriske lys, hist og her kastet tilbage af nogle smådråber, dannede lysende punkter i fartøjets kølvand. Snart var alt land ude af syne, hvert kendemærke forsvundet, og hvis ikke tømmerflådens skummende kølvand havde været, kunne jeg have troet, at den ikke rørte sig af pletten. Hen ad middag så vi uhyre tangmasser vugge sig på bølgerne. Jeg kendte den vegetative kraft hos disse planter, som kravler hen ad havbunden i en dybde af tolv tusinde fod, forplanter sig under et tryk af fire hundrede atmosfærer og hyppigt danner meget betydelige banker, som hæmmer skibenes fart; men aldrig, tror jeg, gaves der mere kolossal tang end i Lidenbrock-havet.

Vor flåde sejlede langs med tang af tre og fire tusinde fods længde, uhyre slanger, der snoede sig ud over synskredsen; det morede mig med blikket at følge disse uendelige bånd, stadig i den tro at se en ende på dem, og i flere timer blev min tålmodighed skuffet, men ikke min forbavselse.

Hvilken naturkraft var i stand til at frembringe slige planter, og hvorledes måtte jorden have set ud i de første århundreder, da kun planteverdenen udviklede sig på dens overflade under indflydelse af heden og fugtigheden! Det blev aften, og ligesom jeg havde bemærket den foregående dag, tog luftens klarhed ikke af. Efter at have spist til aften, lagde jeg mig ned ved foden

af masten og faldt straks i søvn midt i ligegyldige drømme. Hans stod ubevægelig til rors, lod tømmerflåden gå, hvorhen den ville, og da den blev drevet af vinden, behøvede den for øvrigt heller ikke at blive styret. Siden vor afgang fra Graüben-havnen havde professor Lidenbrock pålagt mig at føre "skibsjournalen", at optegne de mindste iagttagelser, indføre de interessante fænomener, vindretningen, den opnåede hastighed, den tilbagelagte vej, kort sagt, alle hændelser på denne mærkelige sørejse. Jeg indskrænker mig altså til her at gengive disse daglige optegnelser, så at sige dikteret af begivenhederne, for at give en mere nøjagtig beretning om vor overfart.

Fredag den 14. august: Jævn vind af N.O. Tømmerflåden skyder hurtig fart i lige linje. Kysten forbliver 140 kilometer under vinden. Intet i luften. Lysets intensitet uforandret. Smukt vejr, det vil sige, skyerne står meget højt, kun lidet tætte og drivende i en atmosfære, der er hvid som smeltet sølv. Termometeret: Plus 32 gr. Cels. Ved middagstid anbringer Hans en medekrog på enden af en snor. Han sætter en lille bid kød på som madding og kaster den ud i søen. I to timer fanger han intet. Disse vande er altså uden beboere? Nej. Det giver et ryk i snoren. Hans haler den til sig og trækker en fisk op, som spræller voldsomt.

"En fisk!" udbrød onkel.

"Det er en stør!" udbrød nu jeg, "en lille stør!"

Professoren betragter dyret opmærksomt og deler ikke min anskuelse. Denne fisk har et fladt, afrundet hoved, og den forreste del af legemet er dækket med benplader; dens mund er uden tænder; temmelig udviklede brystskinner er fæstet på

dens haleløse krop. Dette dyr hører rigtignok til den klasse, hvori naturforskerne har anbragt støren, men den adskiller sig på væsentlige punkter fra denne.

Onkel tager ikke fejl, for efter en temmelig kort undersøgelse siger han: "Denne fisk hører til en familie, som har været uddød i flere hundrede år, og af hvilken man kun finder fossile levninger i de devoniske lag!"

"Hvad!" siger jeg, "vi skulle have fanget et levende eksemplar af en af disse beboere af urtidens have!"

"Ja," svarer professoren, idet han fortsætter sine undersøgelser, "og du ser, at disse fossile fisk ikke har noget tilfælles med de nulevende arter. At eje en sådan skabning levende er et sandt lykketræf for en naturforsker."

"Men til hvilken familie hører den?"

"Til ganoïdernes orden, cephalospidernes familie og ..."

"Og?"

"Arten Pterychtis, det vil jeg sværge på! Men denne her besidder en ejendommelighed, som, efter sigende, er til stede hos fiskene i underjordiske vande."

"Og det er?"

"Den er blind!"

"Blind!"

"Ikke alene blind, men den mangler fuldstændig synsorganet."

Jeg ser efter. Aldeles rigtigt. Men det kan være et specielt tilfælde. Man sætter altså ny madding på snøren og kaster den igen ud i havet. Dette hav er i alt fald meget fiskerigt, for i løbet af to timer fanger vi en stor mængde Pterychtis foruden andre fisk af en ligeledes uddød familie, diphteriderne, men onkel kan

ikke bestemme, til hvilken art de hører. De er alle blottet for synsorganer. Denne uventede fiskefangst er en heldig forøgelse af vore levnedsmidler. Det synes således afgjort, at dette hav kun indeholder fossile arter, blandt hvilke fiskene ligesom reptilierne er desto mere fuldkomne, som deres skabelse er ældst. Måske støder vi på nogle af disse saurier, som videnskaben har forstået at rekonstruere af en stump knogle eller brusk? Jeg tager kikkerten og undersøger havet. Det er øde. Vi er uden tvivl endnu for nær ved kysten. Jeg ser op i luften. Hvorfor skulle en og anden af de fugle, som den udødelige Cuvier har rekonstrueret, ikke slå disse tætte luftlag med deres vinger?

Fiskene ville yde dem tilstrækkelig næring. Jeg spejder ud i rummet, men luften er ubeboet ligesom kysten.

Imidlertid fører min fantasi mig ind i palæontologiens vidunderlige hypoteser. Jeg drømmer lysvågen. På vandets overflade tror jeg at se de vældige chersiter, forverdenens skildpadder, der ligner svømmende småøer.

På den mørke strandbred vandrer fortidens store pattedyr, *Leptotherium*, som man har fundet i Brasiliens huler, *Mericotherium* fra Sibiriens isregioner. Længere henne skjuler *Lophiodon*, denne kæmpemæssige tapir, sig bag klipperne, rede til at strides om byttet med *Anoplotherium*, et besynderligt dyr, som både ligner et næsehorn, en hest, en flodhest og en kamel, ret som om Skaberen i de første dages travlhed havde forenet flere dyrearter i en eneste. Den gigantiske mastodont slår hjul med sin snabel og knuser strandens klipper med sine hugtænder, mens *Megatherium*, støttet på sine vældige labber, roder jorden op og med sit brøl vækker granittens klingende

ekko. Højere oppe klatrer *Protopithecus*, jordens første abe, op ad de stejle toppe. Endnu højere oppe glider *Pterodaktylus* med den bevingede hånd, ligesom en stor flagermus, gennem den tætte luft. Endelig, i de højeste lag, udfolder uhyre fugle, stærkere end kasuaren og større end strudsen, deres vældige vinger og slår hovedet mod granithvælvingens sider.

Hele den fossile verden genfødes i min fantasi. Jeg hensætter mig i de bibelske skabelsesperioder, længe før mennesket blev til, eftersom den ufuldstændigt udviklede Jord endnu ikke var tilstrækkelig for det. Min drøm når ud over de levende skabningers fremkomst. Pattedyrene forsvinder, derpå fuglene, derpå krybdyrene fra den anden periode, og endelig fiskene, skaldyrene, bløddyrene, leddyrene. Også dyreplanterne fra overgangsperioden vender tilbage til intet. Hele livet er indbefattet i mig, og mit hjerte er det eneste, der slår i denne øde verden. Der gives ingen årstider længere, ingen klimabælter; jordklodens egen varme stiger uafbrudt og neutraliserer den strålende stjernes. Plantevæksten overgår sig selv. Jeg vandrer ligesom en skygge under træagtige bregner, træder med vaklende skridt på jordbundens regnbuefarvede mergel og brogede sandsten, jeg læner mig op til stammen af uhyre nåletræer; jeg lægger mig til hvile i skyggen af sphenophyller, asterophyller og ulvefødder af hundrede fods højde. Århundreder ruller hen ligesom dage! Jeg går endnu længere tilbage i Jordens omvæltningshistorie. Planterne forsvinder; granitklipperne taber deres hårdhed; den faste tilstand går under indvirkning af en stærkere hede over i den flydende; vandene dækker Jordens overflade; de koger; de

fordamper; dampe indhyller Jorden, som efterhånden kun danner en gasagtig masse, stor og strålende som Solen!

I midtpunktet af denne tågeplet, fjorten hundrede tusinde gange større end den Jord, som den en gang skal danne, bliver jeg revet af sted ud i verdensrummet. Mit legeme fortyndes, sublimeres og blander sig ligesom et forsvindende atom med disse uhyre dampskyer, som fortsætter deres flammevej ud i det uendelige! – Hvilken drøm! Hvor fører den mig hen? Min febrilske hånd nedskriver disse besynderlige enkeltheder på papiret. Jeg har glemt alt, professoren, føreren og tømmerflåden! En hallucination har bemægtiget sig mig ...

"Hvad er der i vejen?" spurgte onkel.

Mine opspilede øjne stirrede på ham uden at se ham.

"Tag dig i agt, Axel, du falder i vandet!"

I samme nu følte jeg mig grebet af Hans' kraftige hånd. Uden ham var jeg gået over bord under indflydelse af min drøm.

"Er han blevet gal!" skreg professoren.

"Hvad er der på færde?" sagde jeg endelig, da jeg kom til mig selv igen.

"Er du syg?"

"Nej, jeg har haft en hallucination, men det er forbi. Går alt ellers godt?"

"Ja, god vind, god sø; vi skyder en hurtig fart, og hvis jeg ikke tager fejl, må vi snart lande."

Ved disse ord rejste jeg mig op og spejdede ud i horisonten; men vand- og skylinjen løb stadig ud i et.

33

Lørdag d. 15. august:
Søen bevarer sit ensformige udseende, intet land i sigte. Horisonten synes at have fjernet sig betydeligt. Mit hoved er endnu tungt efter drømmen. Onkel har ikke drømt, men han er i dårligt humør. Han spejder med kikkerten i alle retninger og lægger armene over kors med en ærgerlig mine. Jeg lægger mærke til, at professor Lidenbrock står i begreb med at blive den utålmodige mand fra før i tiden, og jeg noterer bemærkningen i min journal. Mine farer og lidelser havde været nødvendige for at slå nogle gnister af menneskelighed af ham; men siden jeg blev rask, er han igen den gamle. Og dog, hvad bliver han hidsig over? Foregår rejsen ikke under de heldigste omstændigheder? Sejler ikke fartøjet med en bemærkelsesværdig hastighed?

"De synes urolig, onkel?" siger jeg, da jeg ser ham hyppigt sætte kikkerten for øjet.

"Urolig? Nej."

"Altså utålmodig?"

"Det havde man i alt fald grund til!"

"Vi sejler dog med en hastighed ..."

"Hvad har det at sige? Det er ikke hastigheden, der er for ringe, det er havet, som er alt for stort!"

Nu kom jeg i tanker om, at professoren forinden vor afrejse havde anslået længden af dette underjordiske hav til halvandet

hundrede kilometer. Men vi havde allerede tilbagelagt den tredobbelte vej, og den sydlige bred var endnu ikke i sigte.

"Vi kommer ikke nedefter," vedbliver professoren. "Alt dette er kun tidsspilde, og, kort sagt, jeg er ikke kommet her for at tage en lysttur på en dam!"

Han kaldte denne overfart for en lysttur og dette hav for en dam!

"Men," siger jeg, "når vi har fulgt den af Saknussemm anviste vej ..."

"Det er spørgsmålet. Har vi virkelig fulgt denne vej? Er Saknussemm stødt på denne vandflade? Har han passeret den? Har den bæk, som vi antog til fører, ikke ført os fuldstændig på vildspor?"

"I alt fald kan vi ikke klage over at være kommet hertil. Det er et pragtfuldt skuespil, og ..."

"Det drejer sig ikke om at se. Jeg har sat mig et mål, og jeg vil nå det! Tal så ikke til mig om at beundre!"

Jeg tier stille og lader professoren bide sig i læberne af utålmodighed. Klokken seks om aftenen får Hans sine tre rigsdaler udbetalt.

Søndag d. 16. august:

Intet nyt. Samme vejr. Stærkere kuling. Da jeg vågner, gælder min første tanke lyset, jeg er bestandig bange for, at det skal tage af og derpå slukkes. Men uden grund; skyggen af tømmerflåden tegner sig skarpt af mod havfladen. Dette hav er virkelig uden ende. Onkel pejler det gentagne gange. Han binder en af de tungeste spidshakker til et reb og firer den ned på to hundrede favnes dybde. Ingen bund. Vi har stort besvær med at hale den op igen. Da vi endelig har fået hakken om bord

igen, gør Hans mig opmærksom på nogle dybe mærker i den, som om jernet havde været klemt mellem to hårde legemer. "Tænder," siger han. Jeg forstår ham ikke og ser hen på onkel. Han er fordybet i betragtninger; jeg vil ikke forstyrre ham og henvender mig igen til islænderen. Ved at lukke munden op og i forklarer han mig, hvad han mener. "Tænder!" udbryder jeg bestyrtet, og da jeg ser nøjere på jernet, opdager jeg tydelige mærker af tænder i det. Jeg kan ikke få øjnene fra dette forbidte stykke jern. Skal min drøm gå i opfyldelse? Disse tanker beskæftiger mig hele dagen, og min fantasi kan næppe finde hvile i et par timers søvn.

Mandag d. 17. august:
Jeg søger at erindre de særlige naturdrifter hos forverdenens dyr fra den anden periode. Jorden tilhørte den gang krybdyrene, som beherskede havene. Naturen havde forsynet dem med en kolossal legemsbygning, en forbavsende styrke. Nutidens saurier, alligatorer og krokodiller er kun svage skygger af deres forfædre fra urtiden! ... Jeg gyser ved tanken om disse uhyrer. Intet menneskeligt øje har set dem i levende live. De viste sig på Jorden tusinde århundreder før mennesket, men af deres fossile knogler, der findes i den såkaldte *lias*, har man rekonstrueret deres skeletter. I museet i Hamborg har jeg set skelettet af en af disse saurier, som havde en længde af tredive fod. Er jeg, Jordens beboer, udkåret til at stå ansigt til ansigt med disse repræsentanter for en uddød familie? Nej, det er umuligt. Men jernet bærer mærker af stærke tænder, som ligner krokodillens. Med skræk stirrer jeg ud over havet og gruer for, at en af dybets beboere skal dukke op. Jeg formoder, at professoren nærer de samme tanker, om ikke den samme

frygt, som jeg, for efter at have undersøgt hakken, vender han blikket mod havet.

"For pokker," siger jeg til mig selv, "at han også skulle få det indfald at pejle! Han har skræmt et eller andet dyr op af dets ro, og hvis vi nu bliver angrebet undervejs ..."

Jeg kaster et blik hen på vore våben og overtyder mig om, at de er i god stand. Onkel nikker bifaldende hen til mig. Der viser sig allerede stærke bevægelser på vandets overflade. Faren er nær. Det gælder om at holde øjnene åbne.

Tirsdag d. 18. august:

Det bliver aften eller, rettere sagt, det øjeblik indtræder, da søvnen gør vore øjenlåg tunge, for på dette ocean gives der ingen nat. Hans står ved roret. Under hans vagt sover jeg. To timer efter bliver jeg vækket af et voldsomt stød. Tømmerflåden bliver løftet op, kastet tyve favne frem.

"Hvad er det?" råber onkel. "Er vi løbet på grund ...?"

Hans peger på en sort masse, to hundrede favne borte, som skiftevis dukker op og ned. Jeg stirrer på den og udbryder:

"Det er en kolossal tumler."

"Ja," svarer onkel, "og der er en havøgle af sjælden størrelse."

"Og længere henne en uhyre krokodille! Se blot dens store kæber og dens tandrækker. Nu forsvinder den!"

"En hval! En hval!" udbryder professoren nu. "Jeg ser dens enorme luffer! Se den vandstråle, som den kaster ud af sine næsebor ...!"

Man så virkelig to vandsøjler hæve sig i en betydelig højde over havet. Vi stod rædselsslagne ved synet af denne flok søuhyrer, af hvilke den mindste var i stand til at knuse tømmerflåden med et bid. Hans vil stille roret mod vinden for

at slippe bort fra dette farlige naboskab, men til bagbord øjner han ikke mindre frygtelige fjender: en skildpadde på fyrre fod og en tredive fod lang slange, der stikker hovedet op af vandet. Flugt er umulig. Disse krybdyr kommer nærmere og kredser med rasende hurtighed omkring tømmerflåden. Jeg griber min karabin. Men hvad virkning kan en kugle gøre på det skælpanser, som dækker disse dyrs legemer? Vi er målløse af skræk … Der kommer de. Krokodillen fra den ene, slangen fra den anden side. Alle de andre er forsvundet. Jeg vil give ild, men Hans forhindrer det. De to uhyrer skyder forbi i 50 favnes afstand fra os, kaste sig over hinanden uden at opdage os, og i hundrede favnes afstand fra os begynder kampen … Men nu forekommer det mig, at også de andre dyr kommer til. Tumleren, hvalen, øglen og skildpadden. Jeg gør Hans opmærksom på dem. Han ryster på hovedet.

"To," siger han.

"Hvad! To? Han påstår, at der kun er to dyr …"

"Hans har ret," siger onkel, som stadig holder kikkerten for øjet. "For det ene af disse uhyrer har en snude som en tumler, et hoved som en øgle og en krokodilles tænder, det er det, der har narret os. Det er en ichthyosaurus, det frygteligste af forverdenens krybdyr!"

"Og den anden?"

"Det er en slange under en skildpaddes skal, den førstes erklærede fjende, plesiosaurus …!"

Hans har ret. Der er kun to uhyrer. Jeg ser ichthyosaurens blodunderløbne øjne, af størrelse som et menneskes hoved. Naturen har forsynet den med et så yderst stærkt optisk apparat, at det kan modstå vandets tryk i dybet. Den måler

mindst hundrede fod, og dens vældige kæber indeholder ikke mindre end 182 tænder. Plesiosaurus, en slange med cylinderformet krop og kort hale, har åreformede luffer. Dens krop er dækket med en skildpaddeskal, og den kan strække sin bøjelige svanehals 30 fod op over vandet. Disse to dyr kæmper med et ubeskriveligt raseri. De pisker vandet op, så at vi hvert øjeblik står i fare for at kæntre. Der høres en hvislen af forbavsende styrke. De to dyr er flettet ind i hinanden. Jeg kan ikke skelne den ene fra den anden … Kampen har varet i to timer med samme styrke. De kæmpende kommer os snart nærmere, snart fjerner de sig fra os. Vi står rede til at give ild … Pludselig forsvinder de begge i dybet. Der hengår nogle minutter. Så skyder pludselig et uhyre hoved op af vandet. Det er plesiosaurens. Uhyret er dødelig såret. Jeg ser ikke længere dens vældige rygskjold. Kun den lange hals rager i vejret, dukker sig, rejser sig, krummer sig, pisker vandet til skum og vrider sig som en sønderskåret orm. Men krybdyrets dødskamp er snart forbi, dens krampetrækninger bliver svagere, og den lemlæstede slange rager som en livløs masse op af de rolige vande … Har ichthyosauren trukket sig tilbage til sin hule eller vil den atter komme til syne på havets overflade?

34

Onsdag d. 19. august:
Den stærke vind har hurtigt ført os bort fra valpladsen. Hans står ved roret. Onkel spejder atter utålmodigt ud over havet.

Torsdag d. 20. august: Vinden N.N.O., af temmelig ulige styrte. Det er varmt. Vi skyder en fart af 15 kilometer i timen. Hen ad middag høres en larm langt borte, ligesom en vedholdende brusen.

"Der må være en ø eller klippe langt borte, som havet bryder sig imod," siger professoren.

Hans klatrer op i masten, men ser kun det udstrakte hav. Der forløber tre timer. Denne brusen synes at stamme fra et vandfald i det fjerne. Jeg siger det til onkel, som ryster på hovedet. Men jeg er overbevist om, at jeg ikke tager fejl ...

Nu høres lyden meget tydeligt. Kommer den fra himlen eller havet? Jeg ser opad. Skyerne, der står meget højt, synes ikke at bevæge sig og tabe sig i lysfænomenet. Årsagen må altså søges andetsteds. Jeg spejder ud i den klare horisont. Dens udseende er uforandret.

Men hvis larmen hidrører fra et vandfald, hvis hele havet styrter ned i et dybere liggende bækken, må strømmen tage til i hastighed. Men dette er ikke tilfældet. En tom flaske, som jeg kaster ud, bliver liggende under vinden ... Hen ad klokken fire klatrer Hans op i masten og holder udkig rundt om os.

Endelig standser hans blik ved et punkt. Men han fortrækker ikke en mine, han stirrer bare ...

"Han har set noget," siger onkel.

Hans stiger atter ned, peger mod syd og siger:

"Dernede."

"Nå, dernede?" gentager onkel, tager kikkerten og stirrer et øjeblik, der forekommer mig som en evighed. "Ja vel!" udbryder han, "det er en uhyre vandsøjle, som stiger op af havet."

"Eller et søuhyre."

"Måske!"

"Altså retter vi forenden mere mod vest; vi ved jo nu, hvad det vil sige at møde disse forverdenens uhyrer!"

"Lad være," svarer onkel, og jeg vender tilbage til Hans, som står støt ved røret. Men når man kan se den opkastede vandsøjle i så lang afstand – den må anslås til mindst 50 kilometer – må det være et dyr af overnaturlig størrelse. Af rene forsigtighedshensyn burde vi flygte. Men vi er ikke kommet her for at være forsigtige.

Vi sejler altså videre. Jo nærmere vi kommer, desto større bliver strålen. Hvad kan det dog være for et uhyre, der er i stand til at optage og udstøde sådanne vandmasser?

Klokken otte om aftenen er vi kun otte kilometre fra det. Dets sorte, uhyre legeme rager ligesom en ø ud i havet. Det lader til at være over tusinde favne langt. Hvad kan det være for en hval? Den ligger ubevægelig, ligesom sovende, havet synes ikke at kunne rokke den, bølgerne skyller mod dens sider. Den fem hundrede fod høje vandsøjle falder buldrende ned som regn. Det er komplet vanvid at styre løs på en sådan kolos, der kan æde hundrede hvaler på en dag uden at blive mæt. Skrækken overvælder mig. Jeg vil ikke længere. I nødsfald kapper jeg sejlrebet! Jeg gør mytteri mod professoren, som ikke

svarer mig. Pludselig rejser Hans sig, strækker armene ud og siger:

"Holme."

"En ø," udbryder onkel.

"En ø," gentager jeg med et skuldertræk.

"Naturligvis," svarer professoren og brister i latter.

"Men denne vandsøjle?"

"Geysir," forklarer Hans.

"Ja vel, en geysir," siger onkel, "en geysir, som dem, der findes på Island!"

I førstningen ville jeg ikke være ved at have taget så meget fejl og holdt en ø for et søuhyre. Virkeligheden nødede mig til at indrømme min fejltagelse. Men øen har virkelig en forbavsende lighed med en hval, hvis hoved rager ti favne op over havet. Geyseren hæver sig majestætisk i den ene ende. Af og til hører man et hult knald, og den vældige vandstråle sender sin dampbusk op lige til de øverste skylag. Det er den eneste på øen. Den omgives hverken af fumaroler eller af hede kilder, hele den vulkanske kraft koncentrerer sig i den. Det elektriske lys blander sine stråler i dette blændende neg, hvor hver eneste dråbe spiller i alle regnbuens farver.

"Lad os gå i land," siger professoren.

Men man må omhyggeligt undvige denne vandsøjle, som i et nu vil få fartøjet til at synke. Hans bringer os ved snilde vendinger hen til den yderste ende af øen. Jeg springer op på klippen, onkel bagefter, mens jægeren forbliver på sin post, som et menneske, der er hævet over slige overraskelser. Vi går hen over den brændende hede jordbund, der består af granit med tuf, og får det lille centralbassin i sigte, hvorfra geyseren hæver

sig i vejret. Jeg dypper et termometer ned i det kogende vand, det viser 163° celsius. Dette vand kommer altså fra et glødende arnested. Dette står i påfaldende modstrid til professor Lidenbrocks teorier. Men ikke desto mindre må jeg indrømme, at vi hidtil har været særligt begunstigede, og at denne rejse, af en mig ubekendt årsag, foregår under særlige temperaturforhold; men jeg er aldeles overbevist om, at vi før eller senere ville komme til de regioner, hvor centralvarmen når sit højdepunkt og langt overstiger termometerskalaen.

"Vi får at se."

Det er professorens valgsprog. Efter at have døbt denne vulkanske ø med sin nevøs navn, giver han tegn til afgang. I et par minutter betragter jeg endnu denne geysir. Endelig sejler vi og drejer om de meget stejle klipper på sydsiden. Hans har benyttet denne afbrydelse til at sætte tømmerflåden i stand igen. Men forinden vi sejler, foretager jeg nogle observationer for at beregne den tilbagelagte vej, og noterer dem i min journal. Siden vor afrejse fra Graübens Havn har vi tilbagelagt 1100 kilometer og befinder os 2800 kilometer fra Island, under England.

35

Fredag d. 21. august.

Den følgende dag er den pragtfulde geysir forsvundet. Den friske vind har hurtigt fjernet os fra øen Axel. Den brusende lyd har efterhånden tabt sig. Dette vejr, hvis det er tilladt at bruge denne betegnelse, vil snart forandre sig. Atmosfæren er opfyldt af elektricitet; skyerne sænker sig kendeligt og antager en olivengrøn farvetone; de elektriske stråler er næppe i stand til at trænge igennem dette uigennemsigtige fortæppe, som skjuler skuepladsen, hvor stormenes drama skal opføres.

De i syd opstigende "cumulusskyer" gør et uhyggeligt indtryk; de har dette "ubarmhjertige" udseende, som jeg ofte har bemærket i begyndelsen af uvejr. Luften er tung, søen er rolig. I det fjerne ligner skyerne store bomuldsballer i malerisk uorden; de svulmer efterhånden op, bliver færre i antal, men større i omfang og så tunge, at de ikke kan rive sig løs fra horisonten; men vinden driver dem i vejret, så at de efterhånden flyder sammen og danner et eneste lag af et truende udseende. Atmosfæren er tydeligt mættet med elektricitet, jeg er helt opfyldt af den; håret rejser sig på mit hoved, som når man kommer i nærheden af en elektrisérmaskine. Jeg har en følelse af, at hvis jeg i dette øjeblik rørte ved mine rejsefæller, ville de modtage et heftigt stød. Klokken ti om formiddagen er forvarslerne om en storm mere bestemte. Jeg vil ikke tro på himlens trusler, men kan dog ikke undlade at sige: "Der trækker ondt vejr op." ... Professoren trækker blot på skulderen. Han er i et forfærdeligt humør ved at

se oceanet udstrække sig i det uendelige … Almindelig stilhed. Naturen er som død, og der rører sig ikke en vind. Sejlet hænger slapt ned ad masten, på hvilken jeg allerede ser en svag St. Elmsild. Tømmerflåden ligger ubevægelig midt i et trægt hav uden bølgegang. Men når vi ligger stille, hvorfor skulle vi så ikke bjærge sejlet, som ved det første orkanstød kan styrte os i ulykke, og jeg råder til at tage det ind …

"Nej, for pokker," skriger onkel, "aldrig i evighed! Lad bare vinden tage fat i os, stormen rive os med sig, så at jeg endelig kan se klipperne på en kyst, selv om også vor flåde skulle splintres i tusinde stykker mod dem!"

Disse ord er ikke udtalt, før den sydlige horisont pludselig får et andet udseende. De opsamlede dampe opløser sig i vand, og da luften heftigt strømmer ind i det ved fortætningen fremkaldte tomme rum, opstår en orkan. Mørket bliver tættere, jeg kan næppe gøre nogle ufuldstændige noter. Tømmerflåden tumles på bølgerne. Onkel ligger, så lang han er; jeg slæber mig hen til ham. Han har klamret sig fast til en tovende og synes at more sig ved synet af de løsslupne elementer. Islænderen rører sig ikke. Hans lange hår flagrer omkring hans ubevægelige ansigt og giver det et ejendommeligt udtryk, da det i enderne spruder gnister. Med sin gyselige maske ligner han et menneske fra fortiden, en blanding af *Ichthyosaurus* og *Megatherium*. Masten holder dog. Sejlet er udspændt til det yderste. Tømmerflåden skyder en rasende fart.

"Sejlet! Sejlet!" siger jeg og gør tegn til at tage det ned.

"Nej!" svarer onkel.

"Nej," gentager Hans og ryster let på hovedet.

Regnen danner imidlertid et brusende vandfald foran den del af horisonten, vi jager hen imod. Men før den når hen til os, kommer søen i oprør og elektriciteten bryder løs. Lyn følger på lyn, og tordenen ruller uafbrudt; hele dampmassen bliver hvidglødende; der falder lysende hagl, og havet synes at stå i flammer. Lysglansen blænder mig, tordenbragene gør mig døv! Jeg må klamre mig til masten, der svajer som et siv i stormen!!!

(Her bliver mine rejseoptegnelser meget ufuldstændige).

Søndag d. 23. august:
Hvor er vi henne? Det har været en forfærdelig nat. Stormen lægger sig ikke. Vores øren bløder af de evindelige tordenskrald. Man kan ikke høre et ord. Lyn følger på lyn og slår mod granithvælvingen over os. Hvis den nu styrtede sammen! Nogle lyn spalter sig og antager skikkelse af ildkugler, der sprænges som bomber. Den evindelige larm har nået det højdepunkt, som det menneskelige øre er i stand til at opfatte. Det elektriske stof udlader sig uophørligt, mens utallige vandsøjler tårner sig op i luften og falder skummende ned igen. Hvor driver vi hen? ... Onkel ligger så lang, han er, i yderkanten af tømmerflåden. Varmen stiger, jeg ser på termometeret; det viser ... (tallet er udvisket).

Mandag d. 24. august:
Det får aldrig ende. Hvorfor skulle tilstanden af denne tætte atmosfære, en gang forandret, ikke være definitiv. Vi er udmattet af strabadser, kun Hans er, som han plejer. Tømmerflåden styrer uforandret i sydøstlig retning. Vi har tilbagelagt næsten 900 kilometer fra øen Axel. Ved middagstid tager orkanen til i styrke. Vi må ikke alene surre rejsegodset

fast, men også os selv. Bølgerne skyller hen over os. I tre dage har det været umuligt at veksle et ord.

Onkel nærmer sig mig og udtaler nogle ord. Jeg tror, at han siger: "Vi er fortabt," men jeg er ikke sikker på det … I det samme falder en ildkugle ned på tømmerflåden. Masten og sejlet er øjeblikkeligt borte og flagrer højt oppe i luften som en kæmpemæssig fugl. Vi er forstummede af skræk. Kuglen, halvt hvid og halvt blå, af størrelse som en seks tommers bombe, bevæger sig langsomt frem og tilbage, springer op på proviantsækken, hopper ned igen; nu strejfer den krudtkassen. Forfærdeligt! Skulle vi springe i luften! Nej. Den forfærdelige kugle fjerner sig; den ruller hen til Hans, som stirrer stift på den; til onkel, der kaster sig på knæ for at undgå den; til mig, der blegner og gyser for glansen og heden; den snurrer rundt lige ved min fod, som jeg forgæves søger at trække tilbage. En kvælende lugt af salpeterholdig gas opfylder atmosfæren og trænger ned i lungerne. Hvorfor er min fod ligesom fastnaglet til flåden? Aha! Den elektriske kugle har magnetiseret alt jernet om bord, sømmene i mine sko hænger fast ved en jernplade, der er anbragt i træet. Det er årsagen. Men ved en voldsom anstrengelse lykkes det mig at få foden løs, just som kuglen i sin kredsende bevægelse skal nå den … Å, hvilket blændende lysskær! Kuglen springer, og vi er indhyllet i flammer! Derpå er alt slukket. Jeg fik lige tid til at se onkel ligge udstrakt på tømmerflåden, og Hans, stående støt ved sit ror, "spy ild" under indflydelse af elektriciteten, som opfylder ham! Hvorhen går farten? Hvorhen?

Tirsdag d. 25. august:

Jeg vågner af en lang besvimelse. Uvejret vedvarer; lynene farer af sted som slanger, der er sluppet løs. Er vi endnu stadig på havet? Ja, revet af sted med en uberegnelig hurtighed. Vi er passeret hen under England, Kanalen, Frankrig, ja måske hele Europa! … Der høres en ny larm! Søen bryder sig åbenbart mod klipper! … Men så …

36

Her ender den såkaldte "skibsjournal", som jeg heldigt fik frelst i skibbruddet. Jeg fortsætter min fortælling ligesom før.

Hvad der foregik ved tømmerflådens stranding mod kystens klipper, kan jeg ikke sige. Jeg følte mig kastet i vandet og når jeg undgik døden, når mit legeme ikke blev knust mod de skarpe klipper, skyldes det udelukkende islænderens stærke arme, som bar mig op på det glødende sand, og jeg fandt mig liggende ved siden af onkel. Derpå gik han igen ned til klipperne for at redde, hvad han kunne, af vore ejendele. Jeg kunne ikke tale; jeg var alt for medtaget af anstrengelser og sindsbevægelser; jeg behøvede en hel time for at komme til kræfter. Imens skyllede det ned, men med denne voldsomhed, som betegner, at uvejret snart er forbi. Nogle fremspringende klipper beskyttede os mod himlens vandstrømme. Hans tilberedte et måltid, som jeg ikke rørte, og udmattede af tre nætters vågen faldt vi derpå alle i en pinefuld søvn.

Næste dag var det pragtfuldt vejr. Himlen og havet havde sluttet fred. Ethvert spor af uvejret var forsvundet.

"Nå, min dreng," sagde professoren muntert til mig, da jeg vågnede, "har du sovet godt?"

Skulle man ikke have troet, at vi befandt os hjemme i Königstrasse, at jeg kom roligt ned til morgenmaden, og at jeg i dag skulle holde bryllup med stakkels Graüben? Ak! Gid dog tømmerflåden var blevet kastet hen mod øst, så var vi sejlet under Tyskland, under Hamborg, under den gade, hvor min allerkæreste ...! Så havde vi knap været 200 kilometer fra

hinanden, men vel at mærke i vertikal retning gennem en granitmur, og i virkeligheden over 4.000 kilometer! – Alle disse smertelige tanker fo'r hurtigt igennem min hjerne, før jeg kunne besvare onkels spørgsmål.

"Meget godt," svarede jeg så; "jeg er rigtignok helt mørbanket; men det gør ingenting."

"Ikke det mindste; en smule træthed, det er det hele!"

"Men De lader til at være i et brillant humør, onkel."

"Jeg er henrykt, min dreng, henrykt! Vi er, hvor vi skal være!"

"Ved målet for vor rejse?"

"Nej, men ved enden af dette hav, der aldrig fik ende. Nu skal vi videre over land."

"Men tillad mig et spørgsmål, onkel?"

"Jeg giver dig lov, Axel."

"Men nu hjemrejsen?"

"Hjemrejsen! Nå, du tænker allerede på at vende om, før vi er kommet hen, hvor vi skal?"

"Nej, jeg vil blot spørge om, hvorledes den skal gå til."

"På den simpleste måde af verden. Er vi først nået til jordens midtpunkt, så finder vi enten en ny vej, eller går ganske roligt tilbage ad den samme, som vi er kommet. Jeg tror ikke, at den vil lukke sig efter os."

"Men så må tømmerflåden sættes i stand igen."

"Det er nødvendigt."

"Men vil provianten strække til for at udføre disse store planer?"

"Ja vel. Hans er en dygtig fyr, han har sikkert reddet den største del af ladningen. Men vi kan jo se ad."

Vi gik. Det forekom mig umuligt, at hele ladningen ikke var gået tabt, da tømmerflåden stødte mod klipperne. Men jeg tog fejl. Hans stod nede ved bredden, omgivet af en mængde sager, som han havde ordnet på bedste måde. Onkel trykkede hans hånd og bevidnede ham sin levende taknemmelighed. Han fortjente det, for mens vi sov, havde han arbejdet og med livsfare reddet de mest værdifulde genstande. Vi havde ganske vist lidt temmelig betydelige tab, f. eks. vore våben; men dem kunne man undvære. Til gengæld havde vi krudtet. Instrumenterne var i bedste tilstand, og hvad provianten angik, så havde vi nok til fire måneder.

"Fire måneder!" udbrød professoren. "Vi kan så komme både frem og tilbage, og med resten vil jeg give en stor middag for mine kolleger ved Johanneum!"

Jeg burde for længst have været fortrolig med onkels temperament, men alligevel forbavsede denne mand mig bestandig.

"Nu," sagde han, "vil vi fylde vore vandbeholdere med regnvand; så behøver vi ikke at frygte for at lide tørst. Tømmerflåden kan Hans gøre i stand så godt som muligt, men jeg tror ikke, at vi får brug for den!"

"Hvorledes det?"

"Det er nu min idé. Jeg tror ikke, at vi benytter den vej til hjemrejsen."

Jeg stirrede lidt mistroisk på professoren og spurgte mig selv, om han ikke havde fået en skrue løs.

"Lad os nu spise morgenmad," vedblev han.

Efter at have sagt jægeren besked, gik vi sammen op på et højt forbjerg, hvor vi indtog et fortræffeligt måltid af tørret kød,

tvebak og te, og jeg må tilstå, at maden aldrig før havde smagt mig så godt. Under måltidet spurgte jeg onkel om, hvor vi befandt os.

"Aldeles nøjagtigt lader det sig ikke betegne, da jeg under de tre uvejrsdage ikke var i stand til at notere fartøjets hastighed og kurs; men vi kan gøre et løst overslag."

"Den sidste iagttagelse blev gjort på geyser-øen ..."

"Øen Axel, min dreng," rettede onkel mig.

"Nå, på øen Axel havde vi tilbagelagt hen ved 1200 kilometer til søs og befandt os omkring 2700 kilometer fra Island."

"Godt, så går vi ud fra dette punkt og beregner fire dages storm, da vi mindst løb med en hastighed af 350 kilometer i døgnet."

"Det ville altså give yderligere 1400 kilometer."

"Ja, og Lidenbrock-havet ville altså have en længde på 2700 kilometer fra den ene bred til den anden, og i størrelse kunne måle sig med Middelhavet."

"Ja, hvis vi kun har målt det i bredden!"

"Det er nok muligt!"

"Og mærkeligt nok," tilføjede jeg, "hvis vore beregninger er nøjagtige, så har vi nu Middelhavet over hovedet på os, ligesom vi er 4000 kilometer fra Reykjavik!"

"Det er et kønt stykke vej, min dreng; men vi kunne lige så godt befinde os under Tyrkiet eller Atlanterhavet, som under Middelhavet, hvis vi er drevet af fra vor kurs."

"Nej, vinden syntes konstant; jeg antager, at dette sted må ligge sydøst for Graübens Havn."

"Vi kan jo spørge kompasset til råds."

Professoren gik hen til den klippe, hvor Hans havde lagt instrumenterne, tog kompasset, lagde det horisontalt og iagttog nålen. Han så på den, gned derpå sine øjne og så igen. Endelig vendte han sig højligt forbavset om imod mig.

"Hvad er der?" spurgte jeg. Han vinkede ad mig. Der undslap mig et udbrud af overraskelse. Nålen viste nord, hvor vi antog syd! Den pegede ind over kysten, i stedet for ind imod søen! Jeg rystede kompasset, jeg undersøgte det; det fejlede intet. Man kunde bringe nålen i hvad stilling, man ville, den antog hårdnakket denne uventede retning … Under stormen havde vinden altså vendt sig, uden at vi lagde mærke til det, og ført tømmerflåden tilbage til det sted, som onkel troede at komme bort fra.

37

Det er umuligt for mig at skildre rækkefølgen af de følelser, som satte professoren i oprør: bestyrtelse, vantro og endelig vrede. Jeg har aldrig oplevet noget lignende. Men onkel genvandt snart sin fatning. "Hvilken streg af skæbnen!" udbrød han. "Elementerne sammensværger sig imod mig for at forhindre min rejse! Nu vel! Man skal få at se, hvad min vilje formår. Jeg giver ikke efter, jeg viger ikke en linje tilbage, og vi skal få at se, hvem der går af med sejren, mennesket eller naturen!"

Stående oppe på klippen lignede onkel den vrede Ajax. Men jeg holdt det for passende at lægge en dæmper på hans vanvittige hidsighed.

"Der er en grænse for enhver ærgerrighed hernede," sagde jeg til ham i en bestemt tone. "Man skal ikke kæmpe mod det umulige; vi er slet udrustet til en sørejse; man rejser ikke over 2.000 kilometer på nogle sammenflikkede bjælker med et rejsetæppe som sejl, en stang til mast. Vi kan ikke styre, vi er en bold for vinden. Det ville være galskab at gøre denne umulige rejse om igen."

I ti minutter kunne jeg anføre alle disse vægtige grunde uden at blive afbrudt, men det kom ene og alene af, at professoren ikke hørte et eneste ord af min bevisførelse.

"Til tømmerflåden!" udbrød han. Det var hans svar. Jeg kunne gøre, hvad jeg ville, jeg stødte mod en vilje, der var hårdere end granit.

Hans var lige blevet færdig med at gøre tømmerflåden i stand. Man skulle næsten tro, at dette besynderlige menneske

anede onkels planer. Der var allerede anbragt et sejl, som bugnede for vinden. Professoren henvendte nogle ord til ham, hvorpå han straks bragte bagagen om bord og gjorde alt i stand til afrejsen. Luften var klar, og der blæste en god vind af nordvest. Hvad skulle jeg gøre, ene mod to? Hvis Hans blot havde været på min side! Men nej. Islænderen syntes at have opgivet al personlig vilje og gjort sig til en fuldstændig slave af sin herre. Jeg var nødt til at følge med. Jeg stod altså i begreb med at indtage min vante plads, da onkel holdt mig tilbage.

"Vi sejler først i morgen," sagde han. Jeg gjorde en bevægelse som et menneske, der finder sig i alt.

"Jeg må ikke forsømme noget," vedblev han, "og da skæbnen har drevet mig hen på denne del af kysten, forlader jeg den ikke, før jeg har gjort mig bekendt med den."

Man vil forstå denne bemærkning, når man ved, at vi nok var kommet tilbage til den nordlige bred, men ikke til samme sted, som vi var gået ud fra. Graübens Havn måtte ligge mere i vest.

"Lad os gå ud på opdagelse," sagde jeg.

Vi forlod altså Hans og gik ind over land. Vore fødder knuste utallige muslingeskaller. Jeg bemærkede ligeledes vældige skildpaddeskaller, som har tilhørt forverdenens gigantiske glyptodoner. Jordbunden var desuden oversået med en mængde sten, afrundede af bølgerne og opstillet i rækker, hvilket tyder på, at havet i sin tid har dækket dette rum. På de spredte klipper, som nu var uden for deres område, havde bølgerne efterladt tydelige mærker. Vi var gået en mil langs Lidenbrock-havet, da jordbunden pludselig fik et andet udseende. Den så ud, som om der var vendt op og ned på den, ved at lagene nedenunder voldsomt havde hævet sig i vejret. Med besvær

trængte vi frem på den stenede grund med dens mangfoldige huller og forskydninger, indtil en mark eller rettere sagt en slette af knogler åbnede sig for vort blik.

Man kunne kalde det en uhyre kirkegård, hvor tyve seklers generationer blandede deres evige støv. I det fjerne så man høje knogledynger opstablet, som tabte sig i horisontens tåge.

Her, på en flade af måske tre kvadratmil, var hele dyrerigets historie samlet. Men en utålmodig nysgerrighed drev os videre. Levningerne af de forhistoriske dyr knasede under vore fødder.

Tusinde Cuvier'er havde ikke mægtet at sætte alle de skeletter sammen, som var lejrede på denne pragtfulde knoglemark. Jeg var ude af mig selv. Onkel løftede sine lange arme op imod den svære hvælving, der tjente os som himmel. Hans vidt åbne mund, hans øjne, der funklede bag brillerne, hans hoved, der var i en stadig bevægelse, hele hans positur røbede grænseløs forbavselse. Han stod over for en uvurderlig samling af alle forverdenens uhyrer, opstablede til hans personlige fornøjelse. Men han blev endnu mere forbavset, da han på sin vej fandt en nøgen hjerneskal, og med rystende stemme udbrød han:

"Axel! Axel! En menneskelig hjerneskal!"

"En menneskelig hjerneskal," gentog jeg, ikke mindre forbavset.

"Ja, nevø! O, Milne Edwards! O, de Quatrefages! Hvorfor er I ikke her, hvor jeg er, jeg, Otto Lidenbrock!"

38

For at forstå onkels påkaldelse af disse berømte videnskabsmænd, må jeg bemærke, at der kort før vor afrejse var gjort et palæontologisk fund. Den 23. marts 1863 fandt grubearbejderne i stenbruddene i Moulin-Quignon ved Abbeville kæbebenet af et menneske 14 fod under jordens overflade. Det var den første fossile levning af den art, som blev draget frem for dagens lys. Ved siden af det fandt man stenøkser og tilhuggede flintesten. Denne opdagelse vakte et stort røre, ikke alene i Frankrig, men også i England og Tyskland. Nogle medlemmer af Det franske Akademi, deriblandt Milne-Edwards og Quatrefages, tog sig meget levende af sagen og påviste den pågældende knogles absolutte ægthed og optrådte som de ivrigste defensorer i denne "kæbebensproces", som englænderne kaldte striden. Ægtheden af et menneskeligt fossil fra den første periode syntes således uomtvisteligt godtgjort og indrømmet. Dette system havde rigtignok haft en heftig modskander i Elie de Beaumont, som påstod, at terrænet i Moulin-Quignon ikke tilhørte de "diluviale", men langt yngre lag. Onkel, i overensstemmelse med det store flertal af geologer, havde holdt sig bravt, disputeret og diskuteret, og hr. de Beaumont stod næsten ene med sin anskuelse. Man vil derfor forstå onkels overraskelse og glæde, tilmed da han, tyve skridt længere borte, befandt sig, så at sige, ansigt til ansigt med et eksemplar af det quaternære menneske. Det var et fuldstændig velbevaret legeme. Den pergamentagtige hud, de – i alt fald tilsyneladende – kraftige

lemmer, de endnu bevarede tænder, det svære hår, de gyseligt lange negle på hænderne og fødderne, viste sig for vort blik, således som det havde været i levende live. Jeg stod målløs over for denne fremtoning fra en anden tidsalder. Onkel var ligeledes tavs. Vi havde stillet liget op. Det stirrede på os med sine tomme øjenhuler. Vi befølte hele dets krop. Efter en kort pause gjorde professoren sig gældende hos onkel. Otto Lidenbrock glemte, hvor vi var, og troede uden tvivl at stå foran sine elever i Johanneum, for han talte i en docerende tone og henvendt til en indbildt tilhørerkreds:

"Mine herrer, jeg har den ære at præsentere Dem et menneske fra den quaternære periode. Store videnskabsmænd har benægtet dets eksistens, men nu kan enhver vantro Thomas i palæontologien, hvis han var her, tage og føle på det. Jeg ved ganske vist at videnskaben bør være forsigtig over for opdagelser af denne art. Jeg vil ikke tale om det uvæsen, som Barnum og andre humbugmagere af samme surdej har drevet med fossile mennesker. Jeg kender alle de utallige historier om fundne kæmper og ved også, at Cuvier og Blumenbach har erklæret slige forstenede knogler for simple knogler fra mammutter og andre dyr fra den fjerde periode. Men i dette tilfælde ville den blotte tvivl være en fornærmelse mod videnskaben! Liget er her! De kan se det, tage og føle på det, det er intet skelet, men et velbevaret legeme!"

Professoren tog nu det forstenede lig og tumlede med det som en foreviser af mærkværdigheder.

"De ser," vedblev han, "det er ikke seks fod og tilhører ubestrideligt den kaukasiske, den hvide race. Det er et forstenet menneske, en samtidig med mastodonten, hvis knogler

opfylder dette amfiteater. Hvorledes det er kommet ned i denne uhyre hule, det tør jeg ikke udtale nogen mening om, men mennesket er der, omgivet af sine hænders værk, og jeg kan ikke drage ægtheden af dets antikke oprindelse i tvivl."

Professoren endte sit foredrag, og jeg klappede. For resten var dette forstenede legeme ikke det eneste på denne udstrakte kirkegård; ved hvert skridt stødte vi på nye, så onkel behøvede blot at udsøge det bedste eksemplar for dermed at overbevise de vantro.

Er disse skabninger rutsjet ned til bredderne af Lidenbrock-havet ved en voldsom jordrystelse på en tid, da de allerede var begyndt at gå i forrådnelse, eller har de levet i denne underjordiske verden, under denne kunstige himmel, er født og døde ligesom Jordens beboere? Hidtil var vi kun stødt på levende søuhyrer og fisk. Skulle der endnu strejfe en beboer af underverdenen om på disse øde kyster?

39

I en halv time gennemvandrede vi denne benmark, drevet af en overdreven nysgerrighed. Hvilke andre mærkværdigheder indeholdt denne hule, hvilke skatte for videnskaben?

Jeg var forberedt på enhver overraskelse. Strandbredden var for længst forsvundet bag benhøjen. Den uforsigtige professor brød sig kun lidt om at fare vild, og jeg lod mig trække med. Vi gik tavse videre, badet i de elektriske lysbølger. Enhver form for dampe var forsvundet. Klipperne, de fjerne bjerge, nogle utydelige skovstrækninger langt borte fik et besynderligt udseende ved den ensartede fordeling af det elektriske fluidum, der ikke tillod genstandene at kaste skygge. Vi lignede manden, der havde solgt sin skygge. Efter at have gået en mil, kom vi til udkanten af en uhyre skov; den bestod dog ikke af champignoner som dem, der begrænsede Graübens Havn. Det var tertiærperiodens plantevækst i hele dens pragt. Store palmetræer af nu forsvundne arter, fyrretræer, takstræer, cypresser, tujaer repræsenterede nåletræernes familie, og de stod i forbindelse med hinanden ved et net af sammenfiltrede lianer. Et tæppe af mos og leverurt dækkede jordbunden. Nogle bække rislede hen under de skyggeløse træer. Ved randen af dem voksede bregner så høje som træer. Kun var alle disse træer, buske og planter farveløse, da solens livgivende varme jo fattedes dem. Alt blandede sig til en ensformig farve, brunlig og ligesom falmet. Bladene var uden grønt, og selv blomsterne, som skød frodigt frem i den tertiære periode, var den gang

uden farve og duft og syntes dannet af papir, der havde mistet sin farve under luftens påvirkning.

Onkel Lidenbrock vovede sig ind i denne kæmpemæssige kratskov. Jeg fulgte bagefter, ikke uden en vis frygt. Da naturen havde frembragt rigelig planteføde, hvorfor skulle de forfærdelige pattedyr da ikke også findes her? På de store lysninger så jeg bælgfrugter, acerineer, rubiaceer og de utallige næringsplanter, som er yndet af alle perioders drøvtyggere.

Pludselig stod jeg stille og holdt onkel tilbage med hånden. Det spredte lys tillod at se de mindste genstande inde i skovtykningen. Jeg troede at se ... nej, jeg *så* virkelig med mine egne øjne uhyre skikkelser bevæge sig under træerne. Det var gigantiske dyr, en hel flok mastodonter, ikke forstenede, men lyslevende, af udseende som dem, hvis levninger man 1801 fandt i Ohios sumpe.

Jeg så disse store elefanter, hvis snabler rodede under træerne ligesom en legion af slanger. Jeg hørte dem bore deres lange hugtænder ind i de gamle stammer. Grenene bragede, og det i betydelige masser afrevne løv forsvandt i gabet på disse uhyrer. Min drøm fra forleden var altså endelig blevet til virkelighed!

Vi stod nu alene, midt inde i Jorden, over for disse skrækkelige dyr. Onkel så derhen. Pludselig greb han mig i armen.

"Videre, videre!" sagde han.

"Nej," udbrød jeg, "nej! Vi er uden våben. Hvad skal vi midt i denne flok kæmpedyr? Kom, onkel, kom! Ingen menneskelig skabning kan ustraffet udfordre disse uhyrers raseri."

"Ingen menneskelig skabning!" svarede onkel og dæmpede stemmen. "Du tager fejl, Axel! Se, se, dernede! Det forekommer mig, at jeg ser et levende væsen, et væsen, der ligner os, et menneske!"

Jeg så derhen, trak på skuldrene, fast besluttet på at drive min vantro til det yderste. Men jeg måtte lade mig overbevise af virkeligheden. Ikke en kilometer borte, lænet op til stammen af en kolossal kauris, vogtede et menneskeligt væsen, en Proteus af disse underjordiske egne, en ny søn af Neptun, denne talløse hjord af mastodonter. Det var intet fossilt væsen som liget henne på benmarken, men en kæmpe, i stand til at holde disse uhyrer i ave. Han var over tolv fod høj. Hans hoved, så stort som en bøffels, forsvandt i den svære hårvækst, der lignede manken på forverdenens elefanter. I hånden svingede han en uhyre gren, en passende hyrdestav for denne antediluvianske hyrde.

Vi stod ubevægelige, bestyrtede. Men man kunne have opdaget os. Vi måtte flygte.

"Kom, kom!" udbrød jeg og trak af sted med onkel, som for første gang ikke gjorde modstand.

Et kvarters tid efter befandt vi os uden for denne frygtelige fjendes synskreds.

Og nu, da der er kommet ro over mig, da der er gået måneder siden dette møde, hvad skal jeg tænke, hvad skal jeg tro? Det må have været et sansebedrag, en hallucination. I denne underjordiske verden eksisterer intet menneskeligt væsen! Jeg ville snarere tænke mig muligheden af et eller andet menneskelignende dyr, en eller anden forverdenens abe, en protopithecus, en mesopithecus som den, Lartet fandt i lagene ved Sansan. Men denne her overgik i størrelse alle de mål, som

den moderne palæontologi har angivet. Lige meget! En abe, ja, en abe, hvor usandsynligt det end er! Men et menneske, et levende menneske og med det en hel generation begravet i Jordens indre! Umuligt!

Vi havde imidlertid forladt den klare og lyse skov, målløse af forbavselse. Vi løb uvilkårligt. Vort instinkt førte os atter ned imod Lidenbrock-havet, og jeg kom snart på andre tanker. For skønt jeg var sikker på, at vi befandt os på fuldstændig fremmed jordbund, opdagede jeg ind imellem klippegrupper, hvis form mindede om dem ved Graübens Havn. Ligheden var ofte ligefrem slående. Jeg meddelte onkel min rådvildhed. Han kunne heller ikke finde sig til rette i disse omgivelser.

"Vi er åbenbart ikke landet ved vort udgangspunkt," sagde jeg, "men stormen har drevet os hen til et sted højere oppe, og ved at følge kysten vil vi komme tilbage tit Graübens Havn."

"I så fald," svarede onkel, "er det unyttigt at fortsætte denne undersøgelse, og det bedste er at vende tilbage til tømmerflåden. Men tager du ikke fejl, Axel?"

"Det er vanskeligt at have nogen bestemt mening om det, onkel, da alle disse klipper ligner hinanden. Jeg tror dog at genkende det forbjerg, ved hvis fod Hans har bygget fartøjet. Vi må være i nærheden af den lille havn, hvis det da ikke er selve havnen," tilføjede jeg og undersøgte en lille bugt, som jeg mente at genkende.

"Nej, Axel, vi ville da i alt fald genfinde vore egne spor, og jeg ser intet ..."

"Men jeg ser noget," udbrød jeg og gik hen imod en genstand, som blinkede i sandet.

"Hvad er det da?"

"Dette!" svarede jeg.

Og jeg viste onkel en dolk, dækket med rust, som jeg havde taget op.

"Se, se," sagde han, "du havde altså taget dette våben med dig?"

"Jeg? På ingen måde! men De ...?"

"Ikke det, jeg ved af," svarede professoren. "Jeg har aldrig haft denne genstand i mit eje."

"Det er besynderligt!"

"Nej, det er meget simpelt, Axel. Islænderne har ofte våben af denne art; den tilhører Hans, og han har tabt den."

Jeg rystede på hovedet. Hans havde aldrig haft denne dolk i sit eje.

"Det er altså en antediluviansk krigers våben," udbrød jeg, "et levende menneske, en samtidig af den gigantiske hyrde? Nej, den skriver sig ikke fra stenalderen, ikke engang fra bronzealderen! Denne klinge er af stål ..."

Onkel afbrød mig og sagde i sin kolde tone:

"Kom til fornuft, Axel! Denne dolk skriver sig fra det sekstende århundrede, det er en virkelig daggert, således som adelsmændene bar den ved bæltet. Den er fra Spanien. Den tilhører hverken dig eller mig eller jægeren eller de menneskelige væsner, som måtte leve i Jordens indre!"

"Tør De påstå ...?"

"Se selv! Dens klinge er dækket med et lag rust, som er ældre end én dag, ét år, ét århundrede!"

Professoren blev mere og mere ivrig, som han plejede, og lod sig rive med af sin fantasi.

"Vi er på sporet efter den store opdagelse," vedblev han; "denne klinge har ligget her i sandet i hundrede, to hundrede, tre hundrede år!"

"Men den er ikke kommet alene," udbrød jeg, "her har været nogen før os!"

"Ja, en mand!"

"Og denne mand?"

"Har indridset sit navn med denne dolk, for endnu en gang egenhændigt at betegne vejen til Jordens midtpunkt. Lad os søge!"

Og med forbavsende iver gik vi langs med den højre klippevæg og spejdede efter de mindste revner, som kunne forvandle sig til et galleri. Således kom vi til et sted, hvor kysten trak sig sammen. Søen trængte næsten hen til foden af forbjerget og lod kun en vej fri af en favns bredde i det højeste. Mellem to fremspringende klipper opdagede man indgangen til en mørk tunnel. Her, på en granitflade, viste der sig to mystiske, halvt udviskede bogstaver, den dristige og eventyrlige rejsendes to initialer:

· ᛅ · ᛋ ·

"A. S.!" udbrød onkel. "Arne Saknussemm! Bestandig Arne Saknussemm!"

40

På hele rejsen havde jeg oplevet mange overraskelser, men ved synet af disse to bogstaver, indridset for tre hundrede år siden, kom jeg i en forbavselse, der grænsede til idiotisme. Ikke alene stod den lærde alkymists håndskrift at læse på klippen, men selv den stilet, hvormed han havde indridset den, befandt sig i mine hænder. Nu kunne jeg ikke længere betvivle den rejsendes eksistens, og at han virkelig havde foretaget rejsen.

Mens disse tanker krydsede i min hjerne, holdt professor Lidenbrock en begejstret lovtale over Arne Saknussemm og gav det af ham opdagede forbjerg navnet Kap Saknussemm. Jeg blev smittet af denne begejstring. Jeg glemte alt, rejsens besværligheder og de farer, som endnu ventede os. Det, som en anden havde udført, ville jeg også fuldbringe, og intet forekom mig umuligt.

"Af sted, af sted!" udbrød jeg.

Jeg styrtede allerede hen imod den mørke gang, da professoren holdt mig tilbage, og han, den lidenskabelige mand, formanede mig til tålmodighed.

"Lad os først komme tilbage til Hans," sagde onkel, "og hente tømmerflåden."

Jeg fulgte opfordringen, ikke uden mishag, og skyndte mig ned til stranden.

"Ved De, onkel," sagde jeg undervejs, "vi har hidtil haft et særligt held med os!"

"Nå, så det synes du, Axel?"

"Om det så er stormen, så har den ført os på den rette vej. Priset være orkanen! Den har ført os hen til denne kyst, mens godt vejr ville have fjernet os derfra. Så havde vi ikke fået øje på Saknussemms navn, og vi ville nu finde os forladte og uden udvej."

"Ja, Axel, det har været en tilskikkelse af Forsynet, at vi, da vi styrede mod syd, er sejlet tilbage til nord og til Kap Saknussemm. Det er mere end forbavsende, og jeg er ikke i stand til at forklare årsagen."

"Lige meget! Det gælder ikke her om at forklare kendsgerninger, men om at drage nytte af dem."

"Ganske vist, min dreng, men ..."

"Men nu vil vi drage videre mod nord, i stedet for at trænge ind under Afrikas ørkener eller oceanets bølger."

"Ja, Axel, du har ret, og det er heldigt, at vi har forladt dette horisontale hav, som vi ikke kunne komme nogen vej med. Vi ville nu stige nedefter, stadig nedefter! Ved du, at vi kun behøver at tilbagelægge 6.500 kilometer for at komme til jordens midtpunkt?"

"Bah!" udbrød jeg. "Det er ikke engang værd at tale om. Af sted, af sted!"

Under denne vanvittige samtale kom vi ned til jægeren. Alt var forberedt til en øjeblikkelig rejse; alt rejsegodset var bragt om bord. Vi tog plads på tømmerflåden, sejlet blev hejst, og Hans styrede langs kysten hen imod Kap Saknussemm. Vinden var ikke gunstig for et fartøj af den art, hvorfor vi på mange steder måtte stage os frem med vore jernbeslåede stokke. Ofte tvang klipper, der strakte sig op til vandfladen, os til at gøre en temmelig lang omvej. Efter tre timers sejlads, hen imod

klokken seks om aftenen, kom vi endelig til en gunstig landingsplads. Jeg sprang i land, fulgt af onkel og islænderen. Denne sejlads havde ikke dæmpet min iver. Tværtimod! Jeg foreslog endog at "brænde vore skibe", for at afskære os tilbagevejen, men det satte onkel sig imod. Jeg fandt ham yderst lunken.

"Lad os da i alt fald komme af sted uden at spilde et minut!"

"Ja ve, min dreng! Men først må vi undersøge dette nye galleri for at se, om vi behøver at gøre stigerne i orden."

Onkel satte sit Ruhmkorff'ske apparat i virksomhed; tømmerflåden blev fortøjet ved bredden; for øvrigt var indgangen til galleriet ikke tyve skridt derfra, og vor lille flok, med mig i spidsen, begav sig ufortøvet derhen. Den næsten cirkelrunde åbning var ca. 5 fod i diameter; den mørke tunnel var brudt gennem stenen og glattet af de eruptive masser, som i sin tid havde fundet vej igennem den; dens underste del gik i flugt med jordbunden, så at man uden vanskelighed kunne trænge ind i den. Men efter at være gået seks skridt hen ad en næsten vandret flade, fandt vi vejen spærret af et vældigt klippestykke.

"Fordømte klippestykke!" udbrød jeg, harmfuld over denne uoverstigelige hindring. Vi søgte forgæves til højre og venstre, foroven og forneden, der var ingen vej, ingen spalte. Jeg følte mig dybt skuffet, men ville ikke opgive troen. Jeg bukkede mig ned og så ind under klippestykket. Intet mellemrum. Oven over den, samme skranke af granit. Hans lod lampens skær falde til alle sider, men væggene frembød ingen åbning. Vi måtte opgive ethvert håb om at komme videre. Jeg havde sat mig ned på jorden; onkel målte gangen med lange skridt.

"Men hvad så Saknussemm?" udbrød jeg.

"Ja," sagde onkel, "er han altså blevet standset af denne klippe?"

"Nej, nej," svarede jeg livligt. "Dette klippestykke har, enten på grund af et jordskælv eller et af disse magnetiske fænomener, som ryster jordskorpen, pludselig spærret denne vej. Denne hindring, som Saknussemm ikke mødte, er kommet senere til, og hvis vi ikke rydder den til side, fortjener vi ikke at nå til Jordens midtpunkt."

Således talte jeg, opfyldt af professorens ånd. Jeg glemte fortiden, foragtede fremtiden. Jordens overflade eksisterede ikke længere for mig, hverken Hamborg eller Königstrasse eller min stakkels Graüben, som måtte tro mig evigt begravet i Jordens skød ...

"Nu vel," udbrød onkel,

"Vi baner os vej med spidshakken! Lad os rive disse mure ned!"

"De er alt for hårde for spidshakken," udbrød jeg.

"Men ..."

"Vi har jo krudt! Lad os anlægge en mine og sprænge hindringen!"

"Krudtet!"

"Ja, det drejer sig kun om at hugge et hul i klippen!"

"Hans, til værket!" udbrød onkel.

Islænderen hentede en spidshakke nede fra tømmerflåden. Det var intet ringe arbejde, da det gjaldt om at danne en åbning, som kunne tage 50 pund skydebomuld. Jeg befandt mig i en forbavsende ophidset stemning. Mens Hans arbejdede, hjalp jeg onkel med at fremstille en lang lunte.

"Vi *skal* igennem!" sagde jeg.

"Det skal vi!" bekræftede onkel.

Ved midnatstid var vi færdige med vort minearbejde; en gnist var i stand til at sætte hele historien i virksomhed.

"I morgen," sagde professoren.

Jeg måtte slå mig til tåls og endnu vente i hele fem timer.

41

Den følgende dag, torsdag den 27. august, var en mindeværdig dag på denne underjordiske rejse. Jeg kan ikke tænke på den, uden at mit hjerte endnu banker af rædsel. Fra dette øjeblik af betød vor fornuft, vor dømmekraft, vort opfindelsestalent intet – vi skulle blive en bold for naturkræfterne. Klokken seks var vi på benene. Øjeblikket nærmede sig, da vi ved hjælp af krudtet skulle bane os en vej gennem granitten. Jeg udbad mig den ære at måtte tænde minen. Derpå skulle jeg vende tilbage til mine ledsagere på tømmerflåden, for at søge ud i rum sø og således undgå farerne ved eksplosionen. Lunten måtte, efter vor beregning, brænde i ti minutter, før ilden nåede hen til krudtet. Jeg havde altså tid nok til at komme tilbage til tømmerflåden. Jeg forberedte mig, ikke uden en vis sindsbevægelse, til at udføre min rolle. Efter i hast at have indtaget et måltid, gik onkel og jægeren om bord, mens jeg blev tilbage på stranden. Jeg var forsynet med en tændt lygte, for at kunne stikke ild til lunten.

"Gå nu, min dreng," sagde onkel til mig, "og skynd dig at komme tilbage til os!"

"Vær rolig," svarede jeg, "jeg skal ikke opholde mig undervejs."

Jeg gik lige straks hen til galleriet, åbnede lygten og greb enden af lunten. Professoren holdt sit kronometer i hånden.

"Er du klar?" råbte han til mig.

"Jeg er klar!"

"Godt! Tænd så, min dreng!"

I en fart stak jeg lunten til flammen og løb så af alle kræfter ned til stranden.

"Om bord," sagde onkel, "og stød fra!"

Hans stødte med et kraftigt stød fra land. Fartøjet fjernede sig omtrent tyve favne. Det var et spændende øjeblik. Professoren fulgte viserne på kronometeret.

"Fem minutter til!" sagde han. "Fire! Tre!" Min puls slog de halve sekunder. "To minutter! Et! ... Styrt sammen, granitbjerge!"

Hvad skete der så? Jeg hørte ikke eksplosionen, men klippernes form forandrede sig pludseligt for mit blik; de gik til side ligesom et fortæppe, jeg så et bundløst svælg, der strakte sig helt ned til vandet. Hele søen blev til én uhyre bølge, på hvis ryg tømmerflåden hævede sig lodret i vejret. Vi blev alle tre kastet omkuld. I mindre end et sekund veg lyset pladsen for det dybeste mørke. Jeg følte, at det solide støttepunkt fattedes, ikke for mine fødder, men før tømmerflåden. Jeg troede, at den gik til bunds, men det var ikke tilfældet. Jeg ville have talt til onkel, men vandets brusen ville have forhindret ham i at forstå mig.

Trods mørket, larmen, overraskelsen og sindsbevægelsen forstod jeg, hvad der var sket.

Bag ved den sprængte klippe befandt der sig en afgrund.

Eksplosionen havde fremkaldt en slags jordskælv i den kløftede jordbund, kløften havde åbnet sig, og havet, forvandlet til en rivende strøm, rev os med sig ned i den. Jeg følte mig fortabt. En time, to timer, hvad ved jeg, forløb således. Vi knugede os ind til hinanden, holdt hinanden i hænderne, for ikke at blive kastet ned fra tømmerflåden, som det gav et voldsomt sæt i, hver gang den tørnede mod væggen. Dette skete

dog sjældent, hvoraf jeg sluttede, at galleriet udvidede sig betydeligt. Det var uden tvivl Saknussemms vej; men i stedet for at stige ned alene, havde vi af uforsigtighed taget et helt hav med os. At dømme efter luftstrømmen, der blæste mig ind i ansigtet, overgik hastigheden den stærkeste jernbanefart. Det var således umuligt at tænde en fakkel, og vort sidste Ruhmkorff'ske apparat var gået itu ved eksplosionen. Jeg blev derfor højlig forbavset over at se et lys blinke i min umiddelbare nærhed. Det belyste islænderens rolige træk. Det var lykkedes ham at tænde lygten, og skønt flammen viftede frem og tilbage, kastede den dog nogle stråler ind i det gyselige mørke. Galleriet var bredt; jeg kunne ikke engang skelne dets vægge ved det svage lys. Onkel og jeg lænede os op til den sønderbrudte mast og vendte ryggen til luftstrømmen for at kunne trække vejret.

Der gik flere timer. Vor stilling var uforandret, men én ting forværrede den. En stor del af de medtagne genstande var gået tabt, da eksplosionen skete, og med lygten i hånden ville jeg nu se efter, hvad der var tilbage. Af vore instrumenter fandtes kun kompasset og kronometeret; af takkelagen kun et stykke reb, der var slynget om mastestumpen; ikke et eneste stykke værktøj, og, hvad der var det værste, kun proviant til én eneste dag: et stykke tørret kød og et par tvebakker. Jeg stirrede åndsfraværende på det, kunne ikke fatte det! Men selv om levnedsmidlerne også var tilstrækkelige til måneder, til år, hvorledes skulle vi så slippe op af disse afgrunde, vandet drog os med sig ned i? Jeg glemte, besynderligt nok, den umiddelbare fare for de kommende rædsler. Måske ville vi slippe helskindet fra det og komme op på Jordens overflade igen. Hvorledes, det brød jeg mig ikke om! Der kunne altid

åbne sig en eller anden mulighed, mens hungerdøden ikke gav os det ringeste håb.

I dette øjeblik blev lyset i lygten efterhånden svagere og gik til sidst ud. Det blev atter bælgmørkt. Vi havde nok en fakkel, men den havde man ikke kunnet holde i hånden. Så lukkede jeg øjnene i, ligesom et barn, for ikke at se mørket.

Efter en stunds forløb fordobledes hastigheden af vor fart. Jeg mærkede det på den styrke, hvormed lufttrækket slog mig i ansigtet. Jeg tror virkelig, at vi ikke længere gled, men faldt ned. Onkel og Hans, som klamrede sig fast til mine arme, holdt mig kraftigt tilbage. Pludselig mærkede jeg et stød, tømmerflåden var ikke tørnet mod et hårdt legeme, men var på én gang standset i sit fald. En uhyre vandmasse styrtede ned over den og os. Denne pludselige oversvømmelse varede dog ikke længe. Et øjeblik efter følte jeg mig atter i fri luft, som jeg indåndede i fulde drag. Onkel og Hans holdt mig fast ved armene, og tømmerflåden bar os endnu alle tre.

42

Jeg antog, at klokken nu måtte være ti aften. Det første, der var mig påfaldende, da jeg kom til mig selv igen, var stilheden i galleriet. Endelig hørte jeg onkel sige:

"Vi stiger opad!"

"Hvad siger De?" udbrød jeg.

"Vi stiger opad!"

Jeg strakte armene ud; jeg følte på væggen; min hånd var blodig. Vi fo'r af sted med en rivende hastighed.

"Faklen, faklen!" skreg professoren.

Hans fik den endelig tændt, og flammen var tilstrækkelig til at belyse omgivelserne.

"Det tænkte jeg nok," sagde onkel. "Vi befinder os i en snæver kløft. Vandet, som er nået til bunden, hæver sig til sit forrige niveau og tager os med sig."

"Hvorhen?"

"Det ved jeg ikke, men man må være forberedt på alt. Jeg antager, at vi skyder en fart af to favne i sekundet. På den måde kommer man fremad."

"Ja, hvis denne kløft er åben. Men hvis den nu er lukket, hvad så?"

"Axel," svarede professoren med den største ro, "situationen er næsten fortvivlet, men det er den eneste mulighed til frelse. Kan vi hvert øjeblik gå til grunde, kan vi også hvert øjeblik blive frelst."

"Men hvad skal vi nu gøre?"

"Styrke os ved et måltid!"

Ved disse ord stirrede jeg på onkel. Nu måtte jeg frem med, hvad jeg hidtil havde skjult.

"Spise?" gentog jeg.

"Ja, og det straks ..."

Professoren tilføjede nogle ord på dansk. Hans rystede på hovedet.

"Hvad!" udbrød onkel. "Vor proviant er gået tabt?"

"Ja, her er hele resten: en stump tørret kød til os alle tre!"

Onkel stirrede tvivlende på mig.

"Nu vel," sagde jeg, "tror De endnu, at vi kan blive frelst?"

Jeg fik intet svar.

En time forløb. Jeg begyndte at føle en heftig sult, mine rejsefæller ligeså, men ingen af os vovede at røre de usle smuler. Imidlertid steg vi i vejret med rasende hurtighed. Ofte kunne vi ikke få vejret, ligesom luftskipperen, der går for hastigt op. Varmen tiltog i en foruroligende grad. Jeg bemærkede derfor til professoren:

"Hvis vi ikke drukner eller bliver knust eller dør af sult, har vi altid en mulighed for at blive levende brændt."

Han trak kun på skuldrene og faldt tilbage i sine grublerier.

Der forløb igen en time, og med undtagelse af en svag stigning i temperaturen var vor stilling uforandret. Endelig brød onkel tavsheden.

"Vi må træffe en afgørelse," sagde han.

"Træffe en afgørelse?" svarede jeg.

"Ja! Vi må erstatte vore kræfter, for hvis der tilbyder sig en lejlighed til frelse, hvorfra skulle vi så tage styrken til at handle, hvis vi lader os afkræfte af mangel på næring?"

"Hvad? Tror De altså endnu på en mulighed for frelse?"

"Ja vist, ja, og så længe dette hjerte slår, tillader jeg ikke et væsen, der er udstyret med en vilje, at hengive sig til fortvivlelse."

Hvilke ord! Den mand, som udtalte dem under sådanne omstændigheder, besad sikkert en ualmindelig karakterstyrke.

"Hvad agter De da at gøre?"

"Fortære det, som er tilbage af provianten, lige til den sidste krumme, og få vore tabte kræfter tilbage. Er det vort sidste måltid – nu vel! Men i stedet for at blive afkræftet, bliver vi i alt fald til mennesker igen."

"Godt, lad os så sluge det!" udbrød jeg.

Onkel tog kødet og de få tvebakker og delte dem i tre lige store portioner. Det udgjorde ca. et pund pr. mand. Professoren slugte det med en art febrilsk hast; jeg, trods min sult, næsten med madlede; Hans tyggede roligt og sindigt, som et menneske, der ikke plages af bekymringer for fremtiden. Han havde fundet en flaske, halvfyldt med genever; han tilbød os den, og den velgørende drik oplivede mig en smule.

"Fortræffelig!" sagde Hans, idet han drak.

"Famos!" bekræftede onkel.

Jeg nærede igen lidt håb.

Men vort sidste måltid var nu til ende. Klokken var fem morgen.

Efter måltidet hengav enhver sig til sine tanker. Hvad tænkte Hans på? Mine tanker bestod af erindringer, der førte mig op til Jordens overflade, som jeg aldrig burde have forladt. Onkel undersøgte, med faklen i hånden, omhyggeligt omgivelsernes natur. Jeg hørte ham mumle geologiske udtryk; jeg forstod

dem, og jeg interesserede mig imod min vilje for dette sidste studium.

"Eruptiv granit," sagde han. "Vi befinder os endnu i den ældste periode; men vi stiger opad! Hvem kan vide? Hvem kan vide?" Han nærede stadig håb. Med hånden befølte han den lodrette væg, og et øjeblik efter vedblev han: "Her er gnejs! Her er glimmerskifer! Godt! Snart har vi overgangsformationen, og så ..."

Hvad ville professoren sige med dette? Besad han noget middel til at måle jordskorpens tykkelse over os? Nej! Han manglede manometeret, og ingen beregning kunne erstatte dette.

Imidlertid tiltog heden stadig. Hans, onkel og jeg havde efterhånden måttet afføre os jakke og vest; det mindste klædningsstykke forårsagede ildebefindende, for ikke at sige smerte.

"Stiger vi da op imod en hvidglødende ovn?" udbrød jeg, da heden tiltog.

"Nej," svarede onkel, "det er umuligt."

"Men," sagde jeg og følte på væggen, "denne væg er jo brændende hed!"

I samme øjeblik, jeg udtalte disse ord, kom jeg til at stikke hånden ned i vandet, og jeg måtte tage den til mig i en fart.

"Vandet er kogende!" udbrød jeg.

Denne gang svarede professoren kun med en heftig bevægelse.

Men nu blev jeg grebet jeg af en uovervindelig skræk, som ikke forlod mig. Jeg anede en forestående katastrofe, men vovede ikke at give den form. Nogle uvilkårlige iagttagelser

bekræftede min formodning. Ved det usikre fakkelskær lagde jeg mærke til, at granitlagene bevægede sig; et naturfænomen, ved hvilket elektriciteten spillede en rolle, var åbenbart forestående; denne voldsomme hede, dette kogende vand …! Jeg ville spørge kompasset til råds. Det var i uorden.

43

Ja, nålen sprang fra den ene pol til den anden i heftige ryk, gennemløb alle kompassets streger og vendte så om, ligesom den var svimmel. Jeg vidste godt, at jordskorpen, ifølge de mest udbredte teorier, aldrig befinder sig i en tilstand af absolut ro og stadig er udsat for rystelser, selv når beboerne oppe på dens overflade ikke har nogen anelse om det. Det fænomen, jeg iagttog her, havde derfor ikke forskrækket mig, hvis ikke andre ejendommelige fakta var kommet til. Der hørtes brag af en forfærdelig styrke. Det var uafbrudte tordenskrald. Jordskorpen truede med at briste, granitmassen truede med at sammenføje sig igen, spalterne med at lukke sig, det tomme rum med at udfylde sig, og vi, stakkels atomer, ville så blive knust.

"Onkel, onkel," skreg jeg, "det er ude med os!"

"Hvad går der nu af dig?" spurgte han med en påfaldende ro.

"Betragt disse vaklende vægge, granitmassen, som går ud af sine fuger, denne gyselige hede, dette kogende vand, disse dampe, som fortætter sig, den forstyrrede magnetnål, lutter tegn på et jordskælv!"

"Et jordskælv?" sagde han og rystede på hovedet.

"Ja!"

"Min dreng, jeg tror, du tager fejl."

"Hvad! Genkender De da ikke disse tegn ..."

"På et jordskælv! Nej! Jeg venter noget langt bedre!"

"Hvad mener De med det?"

"Et udbrud, Axel."

"Et udbrud!" sagde jeg. "Vi befinder os altså midt i en virksom vulkan?"

"Det antager jeg," svarede professoren og smilede, "og det er jo den største lykke, der kunne times os."

Den største lykke! Var onkel blevet tosset? Hvad betød disse ord, denne ro og dette smil?

"Hvad behager?" udbrød jeg. "Vi befinder os midt i et vulkansk udbrud! Skæbnen har kastet os ind i et svælg af glødende lava! Vi bliver slynget ud, op i luften sammen med klippestykker, aske, slagger, i en ildregn, og det er den største lykke, der kunne times os!"

"Ja," svarede professoren og så på mig over brillerne, "eftersom det er den eneste udsigt, vi har til at komme tilbage til Jordens overflade!"

Tusinde tanker krydsede sig i min hjerne. Onkel havde ret, og aldrig er han forekommet mig mere dristig eller overbevist end i dette øjeblik, da han ventede et udbrud og roligt beregnede mulighederne ved det.

Imidlertid steg vi stadig opad; natten forløb under denne opstigning. Drønene rundt om blev stærkere; jeg var lige ved at kvæles, troede, at min sidste time var kommet, og dog, fantasien er en besynderlig kraft, hengav jeg mig til ligefrem barnagtige grublerier. Det var klart, at vi blev løftet i vejret af et vulkansk udbrud; under tømmerflåden var der kogende vand, og under dette en lavadej, en samling af klippestykker, som ved kraterets top skulle spredes til alle sider. Der var altså ingen tvivl om, at vi befandt os midt i en vulkan ... Denne gang var det imidlertid ikke Snefell, en udslukt vulkan, men en i høj grad aktiv! Men hvad kunne det være for en vulkan, og hvor skulle vi

kastes ud? Det måtte være i de nordlige egne, efter kompasset at dømme, som før altid havde vist i denne retning. Befandt vi os under Island og skulle kastes ud af Hekla eller et andet af øens syv ildsprudende bjerge? I en omkreds af 2000 kilometer i vestlig retning så jeg under denne breddegrad kun de lidet bekendte vulkaner på nordvestkysten af Amerika. Mod øst fandtes der kun én under den 80. breddegrad, Esk på øen Jan Mayen, ikke langt fra Spitzbergen. Der var ganske vist ingen mangel på kratere, og tilmed af sådanne, som var rummelige nok til at udspy en hel armé! Men hvilken der skulle tjene os som udgang, det var det, jeg søgte at gætte.

Hen ad morgenstunden tiltog opstigningshastigheden, jeg nærede ikke længere nogen tvivl med hensyn til drivkraften, men hvilke talløse farer udsatte den os ikke for! Snart trængte et gult lysskær ind i det lodrette galleri, som nu udvidede sig; til højre og venstre så jeg dybe gange, der lignede uhyre tunneler, hvorfra der udstrømmede tykke dampe; flammetunger slikkede knitrende op ad deres vægge.

"Se blot, onkel!" udbrød jeg.

"Nå! Det er svovlflammer, som hører med til et udbrud."

"Men hvis de nu omslutter os?"

"Det vil de ikke gøre."

"Men hvis de kvæler os?"

"Det gør de ikke. Galleriet udvider sig, og hvis det gøres nødvendigt, forlader vi tømmerflåden og søger ly i en kløft."

"Og vandet – det stigende vand?"

"Det er ikke længere vand, Axel, men en art lavadej, som skubber os op til kraterets åbning."

Dette var virkelig tilfældet. Heden blev utålelig, og et termometer ville i denne atmosfære have vist over 70 grader! Jeg var dækket med sved. Hvis vi ikke var faret så hurtigt til vejrs, ville vi sikkert være blevet kvalt.

Professoren bragte dog heldigvis ikke sit forslag om at forlade tømmerflåden til udførelse. Hvor slet disse bjælker end var sammenføjet, frembød de dog en solid overflade, et støttepunkt, som vi ellers havde savnet over alt.

Hen ad klokken 8 om morgenen hørte den opstigende bevægelse pludselig op. Tømmerflåden rørte sig ikke.

"Hvad er nu det?" spurgte jeg, da det gav et sæt i mig ved denne pludselige standsning.

"En pause!" svarede onkel.

"Er det udbruddet, som standser?"

"Det vil jeg ikke håbe."

Jeg stod og så mig om. Måske var tømmerflåden standset mod et fremspringende klippestykke. I så fald måtte man skynde sig at få den los i en fart. Men det var ikke tilfældet. Det var selve lavamassen, der havde ophørt at stige.

"Vil udbruddet også standse?" udbrød jeg.

"Aha," sagde onkel mellem tænderne, "du er bange, min dreng; men vær du rolig, denne pause vil ikke vare længe; den har allerede varet i fem minutter, og vi vil snart fortsætte opstigningen."

Mens professoren talte, så han uafbrudt på sit kronometer, og han skulle atter få ret. Snart blev tømmerflåden atter sat i en heftig og stødvis bevægelse, som varede i to minutter, så stod den atter stille.

"Godt," sagde onkel og så på uret, "om ti minutter sætter den sig igen i bevægelse."

"Om ti minutter?"

"Ja! Vi har at gøre med en vulkan, hvis udbrud går for sig med afbrydelser. Den lader os trække vejret ..."

Det var fuldstændig rigtigt. Da de ti minutter var gået, blev vi igen skubbet af sted med rivende hastighed. Vi måtte klamre os fast til bjælkerne for ikke at blive kastet ned fra flåden. Derpå ophørte stødet. Siden har jeg grundet meget over dette ejendommelige fænomen uden at finde en tilfredsstillende forklaring. Hvor tit et sådant stød gentog sig, kan jeg ikke sige, men ved hver gentagelse af bevægelsen blev vi ført til vejrs med tiltagende kraft, ligesom revet af sted af et projektil. I pauserne var jeg ved at kvæles, og under farten gjorde den brændende luft det umuligt for mig at trække vejret. Jeg tænkte et øjeblik på, hvilken vellyst det ville være, hvis jeg pludselig fandt mig hensat i de nordlige regioner i en kulde af 30 grader under frysepunktet. Udmattet af de gentagne stød tabte jeg efterhånden bevidstheden. Havde jeg ikke haft Hans, ville jeg mere end én gang have knust hjerneskallen mod granitvæggen. Jeg har derfor ikke bevaret nogen tydelig erindring om de påfølgende timers hændelser. Jeg har en uklar fornemmelse om fortsatte eksplosioner, om rystelsen i den massive masse, om en kredsende bevægelse, som greb tømmerflåden. Den gyngede på lavabølgerne midt i en askeregn. De buldrende flammer indhyllede den. En orkan, som om den kom fra en uhyre ventilator, pustede til den underjordiske ild. For sidste gang viste islænderens ansigt sig for mig i et ildskær, og jeg havde samme følelse, som de ulykkelige, der er bundet foran

mundingen af en kanon, må have i det øjeblik, skuddet går af og spreder deres lemmer til alle sider.

44

Da jeg slog øjnene op, følte jeg mig grebet i bæltet af førerens stærke hånd. Med den anden hjalp han onkel. Jeg var ikke hårdt såret, men havde snarere en følelse af at være mørbanket. Jeg lå på skrænten af et bjerg, to skridt fra en afgrund, jeg ville være styrtet ned i ved den mindste bevægelse. Hans havde frelst mig fra døden, da jeg rullede ned over kratervæggen.

"Hvor er vi?" spurgte onkel, som forekom mig meget fortørnet over at være kommet op på Jorden igen. Jægeren trak på skuldrene for at tilkendegive sin uvidenhed.

"På Island," sagde jeg.

"Nej!" svarede Hans.

"Hvad er vi ikke!" udbrød professoren.

"Hans tager fejl," sagde jeg og rejste mig op.

Efter de utallige overraskelser på denne rejse var der endnu forbeholdt os en. Jeg ventede at se en kegle dækket med den evige sne midt i de nordlige egnes golde ørkener, under en polarhimmels blege lys, og stik imod disse formodninger fandt onkel, islænderen og jeg os liggende midt på siden af et bjerg, som var forkalket af en glødende sol. Jeg ville ikke tro mine egne øjne, men den formelige stegning, mit legeme var genstand for, betog mig enhver tvivl. Vi var kommet halvnøgne ud af krateret, og den strålende stjerne, som vi havde savnet i to måneder, viste sig meget rundhåndet med lys og varme over os. Da mine øjne havde vænnet sig til denne glans, søgte jeg at berigtige min vildfarelse. Professoren var den første, som tog til orde og sagde:

"Det ser virkelig ikke ud som Island."

"Men øen Jan Mayen?" svarede jeg.

"Heller ikke, min dreng. Dette er ingen nordlig vulkan med sine granittinder og sin snehætte."

"Men ..."

"Se, Axel, se!"

Fem hundrede fod over vort hoved åbnede sig krateret af en vulkan, som med kvarters mellemrum under stærke drøn udsendte en høj flammesøjle, blandet med pimpsten, aske og lava, som udgød sig over en temmelig stejl skrænt til en dybde af fra 700 til 800 fod, hvilket for vulkanen gav en totalhøjde af to hundrede favne.

Dens fod forsvandt i en formelig kurv af grønne træer, blandt hvilke jeg skelnede oliven- og figentræer samt vinranker belæssede med røde druer. Man måtte indrømme, at således ser de arktiske regioner ikke ud. Når blikket strejfede ud over denne grønne omgivelse, mødte det hurtigt et prægtigt hav eller en sø, som gjorde dette trylleland til en ø af nogle få miles omkreds. Mod øst så man foran nogle huse en lille havn, i hvilken skibe af en ejendommelig form gyngede på de azurblå bølger. Længere ude ragede talrige øgrupper op over vandfladen. Mod vest begrænsedes horisonten af fjerne kyster med blå bjerge i harmonisk tegnede omrids, og længst borte en forbavsende høj bjergkegle, fra hvis top en røgsøjle steg i vejret. Mod nord glitrede en udstrakt vandflade i solen; hist og her sås en mast eller et sejl, der udfoldede sig for vinden. Det overraskende ved et sådant skue forhøjede endnu hundredfold dets vidunderlige skønhed.

"Hvor er vi, hvor er vi?" gentog jeg med dæmpet stemme.

Hans lukkede ligegyldigt sine øjne, og onkel stirrede uden forståelse frem for sig.

"Hvad det nu end er for et bjerg," sagde han endelig, "så er det en smule varmt, eksplosionerne hører ikke op, og det var sandelig ikke umagen at være sluppen heldigt fra en eruption for at få et klippestykke i hovedet. Lad os stige ned, så vil vi få at vide, hvordan vi er stillet. For resten er jeg nær ved at dø af sult og tørst."

Professoren havde afgjort ingen sans for naturskønheder. Vi steg ned ad den temmelig stejle skrænt, gled ned i kløfter, fyldt med aske, idet vi undgik lavastrømmen, der udstrakte sig ligesom ildslanger. Under nedstigningen var jeg yderst veltalende, min fantasi var alt for virksom til ikke at give sig luft i ord:

"Vi er i aften, på Indiens kysk, på de malajiske øer, i Australien! Vi har passeret den halve jordklode for at komme ud ved Europas antipoder."

"Men kompasset?" svarede onkel.

"Ja, kompasset!" sagde jeg forlegen. "Skal vi fæste lid til det, er vi hele tiden draget mod nord."

"Det har altså løjet?"

"Ja, det har det!"

"Med mindre at dette er Nordpolen!"

"Nordpolen! Nej; men ..."

Her forelå en uforklarlig kendsgerning.

Imidlertid nærmede vi os den grønne slette. Jeg plagedes af sult og tørst. Efter to timers gang fik vi heldigvis øje på en smuk mark, som var fuldstændig dækket med oliven- og granatæbletræer og vinranker, der så ud, som om de ikke var

hvermands ejendom. Vi tog det imidlertid ikke så nøje, men vederkvægede os med de saftige frugter og de røde druer.

Ikke langt fra, i græsset, i skyggen af nogle træer, opdagede jeg et kildevæld, hvor vi badede vore ansigter og hænder. I det samme kom en dreng til syne mellem to olivenbuske.

"Aha," udbrød jeg, "en beboer af dette lykkelige land!"

Det var en fattig, usselt klædt dreng, som åbenbart blev forskrækket over synet af os; halvnøgne og skæggede, som vi var, kunne vort udseende nok sætte skræk i folk. Da drengen ville tage flugten, løb Hans efter ham og bragte ham tilbage, uagtet hans skrigen og sprællen. Onkel gjorde sit bedste for at berolige ham og spurgte på godt tysk:

"Hvad hedder dette bjerg, min lille ven?"

Drengen svarede ikke.

"Godt," sagde onkel, "vi er altså ikke i Tyskland."

Han gentog det samme spørgsmål på engelsk. Drengen forholdt sig endnu tavs. Jeg var meget nysgerrig.

"Er han da stum?" udbrød professoren og gentog nu spørgsmålet på fransk.

Samme tavshed.

"Lad os prøve på italiensk," sagde onkel og spurgte: "*Dove noi siamo?*"

"Ja, hvor er vi?" gentog jeg utålmodigt.

Men da drengen endnu ikke svarede, blev onkel vred og trak ham i ørene.

"*Come si noma questa isola?*" (Hvad hedder denne ø?)

"Stromboli!" svarede den lille hyrde, idet han rev sig løs fra Hans og løb bort.

Stromboli! Hvilken virkning gjorde dette uventede ord på min fantasi! Vi befandt os midt i Middelhavet, på de æoliske øer, og de blå bjerge i øst var Calabriens bjerge, og vulkanen, der ragede op i den sydlige horisont var selve den frygtelige Etna.

"Stromboli, Stromboli!" gentog jeg. "O, hvilken rejse! Hvilken vidunderlig rejse!"

Steget ned gennem en vulkan, var vi kommet ud ad en anden, og denne anden lå over 5.000 kilometer fra Sneffel! Denne rejses hændelser havde ført os hen under Jordens skønneste egne. Vi havde forladt den evige sne for at komme til de evigt grønne egne og ombyttet isregionernes grå tåge med Siciliens azurblå himmel! Efter et herligt måltid, bestående af frugt og frisk vand, begav vi os atter på vej til Strombolis havn. Vi fandt det ikke klogt at sige, hvorledes vi var kommet til øen; de overtroiske italienere ville have anset os for djævle, udspyet fra Helvede; vi måtte derfor give os ud for skibbrudne. Det var mindre ærefuldt, men mere sikkert. Undervejs hørte jeg onkel mumle;

"Men kompasset! Kompasset, som viste nord! Hvorledes skal man forklare det?"

"Man forklarer det slet ikke; det er langt lettere!" henkastede jeg med en overlegen mine.

"Det var net! En professor ved Johanneum, som ikke kan finde grunden til et kosmisk fænomen! Det ville være en skandale!"

Ved disse ord blev onkel, halvnøgen, med læderbæltet om livet og brillerne på næsen, igen den frygtelige professor i mineralogi.

En time efter at vi havde forladt olivenskoven, ankom vi til havnen San Vicenzo, hvor Hans modtog lønnen for den trettende uge, ledsaget af de mest varme håndtryk. Selv om han ikke delte vor naturlige sindsbevægelse, viste han dog i dette øjeblik, at han var rørt. Med spidsen af sine fingre trykkede han let vore hænder og gav sig til at smile.

45

Nu kommer jeg til slutningen af en fortælling, som selv de, der er vant til ikke at forbavse sig over noget, vil vægre sig ved at tro på. Men jeg er hærdet mod menneskenes vantro. Fiskerne på Stromboli modtog os med alle de hensyn, som man skylder skibbrudne. De gav os klædningsstykker og proviant. Efter 48 timers venten, den 31. august, bragte en lille jagt os til Messina, hvor vi hvilede os ud et par dage. Fredagen den 4. september gik vi om bord på *Volturne*, et af de franske postdampskibe, og tre dage efter landede vi i Marseille, kun optaget af én eneste bekymring, nemlig angående det forbistrede kompas. Denne gåde plagede mig alvorligt. Den 9. september om aftenen ankom vi til Hamborg.

Jeg giver afkald på at skildre Marthas forbavselse og Graübens glæde.

"Nu, da du er en helt," sagde min kære trolovede til mig, "behøver du ikke mere at forlade mig, Axel!"

Jeg så på hende. Hun smilede gennem tårer.

Det følger af sig selv, at professor Lidenbrocks hjemkomst gjorde opsigt i Hamborg. Takket være Marthas snaksomhed vidste hele byen, at han var rejst til Jordens midtpunkt. Man ville ikke tro det, og nu, da man så ham igen, troede man det endnu mindre. Hans' nærværelse og forskellige efterretninger, som man modtog fra Island, bevirkede dog lidt efter lidt et omslag i den offentlige mening. Nu blev onkel en stor mand, og jeg en stor mands nevø, og det er allerede noget. Hamborg gav en fest til ære for os. Et offentligt møde fandt sted i Johanneum,

ved hvilket professoren aflagde beretning om sin rejse og kun glemte at omtale kompasset. Samme dag deponerede han Saknussemms dokument i stadens arkiv og udtalte sin levende beklagelse over, at omstændighederne ikke havde tilladt ham at følge sporene af den islandske rejsende helt til Jordens midtpunkt. Det er en selvfølge, at så megen ære måtte vække misundelse, og da hans teorier var stridende mod de videnskabelige systemer om centralilden, havde han mange kampe at udfægte med alverdens lærde.

Mens disse spørgsmål var brændende, havde onkel dog en stor sorg. Hans havde, uagtet hans bønner, forladt Hamborg. Han blev grebet af hjemve efter Island.

"Farvel!" sagde han en dag, og med denne korte afsked rejste han til Reykjavik, hvortil han heldigt ankom. Vi følte stor hengivenhed for den vakre fuglejæger, og han vil aldrig blive glemt af dem, hvis liv han har frelst.

Til slutning må jeg tilføje, at denne rejse til Jordens midtpunkt vakte uhyre opsigt i hele Verden. Den blev trykt og oversat på alle sprog; de mest ansete tidsskrifter sloges om de vigtigste episoder, som blev kommenteret, diskuteret, angrebet og forsvaret med samme overbevisning i de troendes og vantros lejr. Onkel kunne glæde sig over den sjældne gunst i levende live at nyde sin fulde ære, så at endog Barnum tilbød ham en meget høj betaling for at lade sig se i De forenede Stater. Men én bekymring eller rettere sagt plage kastede sin skygge ind i denne hæder. Det var gåden med kompasset. Men Himlen forbeholdt onkel at være fuldkommen lykkelig.

En dag, da jeg ordnede en samling mineralier i hans arbejdsværelse, opdagede jeg det meget omtalte kompas og

undersøgte det. I et halvt år havde det ligget der i sin krog uden at ane de fortrædeligheder, det var skyld i. Men, hvor blev jeg forbavset! Jeg udstødte et skrig. Professoren som løbende.

"Hvad er der på færde?" spurgte han.

"Dette kompas ...!"

"Nå, hvad det?"

"Dets nål viser syd og ikke nord!"

"Hvad siger du?"

"Vil De se! Polerne er vendt!"

"Vendt?"

Onkel betragtede, sammenlignede og sprang op, så hele huset rystede. Der gik et lys op for os.

"Altså," udbrød han, da han igen kunne tale, "siden vor ankomst til Kap Saknussemm har dette fordømte kompas vist syd i stedet for nord?"

"Det er tydeligt!"

"Det forklarer vor vildfarelse. Men hvilket fænomen har kunnet vende polerne?"

"Et ganske simpelt."

"Forklar dig, min dreng!"

"Under orkanen på Lidenbrock-havet har ildkuglen, som magnetiserede jernet på tømmerflåden, vendt op og ned på kompasset."

"Aha!" udbrød professoren leende. "Elektriciteten har altså spillet os dette puds!"

Fra denne dag var onkel den mest lykkelige videnskabsmand, og jeg det mest lykkelige menneske, da min smukke vierlænderinde nu indtog den dobbelte stilling som niece og ung frue i huset i Königstrasse. Det er overflødigt at tilføje, at

hendes onkel var den berømte professor Otto Lidenbrock, korresponderende medlem af alle videnskabelige, geografiske og mineralogiske selskaber i alle fem verdensdele.

Om "Rejsen til jordens indre"

Forfatter: Jules Verne (1828-1905).
Org.udgave: *Voyage au centre de la Terre.* J. Hetzel & Cie, Paris 1867.
(En lidt kortere og tekstligt forskellig udgave udkom i november 1864; 1867-udgaven er revideret, forøget og illustreret.)
Denne udgave baseret på: *Rejsen til Jordens Midtpunkt. "I ledige Timer"* 1898:4 (bind 12), Allers Forlag, København 1898.
Oversætteren er ikke oplyst i bogforlægget.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Édouard Riou (1833-1900): "*Ce n'est qu'une forêt de champignongs, dit-il*".

ISBN 978-87-7628-135-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-348-4 (Ølstykke 2014).

www.ebib1800.dk

Note 1:

Skedevand: En ætsende væske, som regel brugt om salpetersyre. *Red.anm.*

Note 2:

Ørnesten: En hul lermasse med en løs kerne af brunjernerts.

Note 3:

Første juli: Romerne betegnede den første dag i måneden som "calendae".

Note 4:

Recherche blev i året 1835 udsendt af admiral Duperré for at lede efter hr. de Blossevilles ekspedition med *Lilloise*, som man aldrig siden hørte noget til. *Forf.anm.*

Note 5:

Bæ: En gård, ordet anvendes særlig på de islandske græstørvsbygninger. *Overs.anm.*

Note 6:

Impluvium: Et bækken i gammelromerske huse til at opfange regnen i. *Overs.anm.*